

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา
และความคาดหวังของสังคม

นางสาวนิตา สุวรรณชัยศักดิ์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1187-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ROLE OF NEWSPAPERS IN PROMOTING EDUCATION ALONG THE EDUCATIONAL
REFORM POLICY AND PUBLIC EXPECTATION

Miss Nida Suwanachaisak

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1187-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแผนนโยบาย
ปฏิรูปการศึกษาและความคาดหวังของสังคม
โดย นางสาวนิตดา สุวรรณชัยศักดิ์
ภาควิชา วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร)

นางสาวนิตา สุวรรณชัยศักดิ์ : บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบาย
ปฏิรูปการศึกษาและความคาดหวังของสังคม. (ROLE OF NEWSPAPERS IN PROMOTING
EDUCATION ALONG THE EDUCATIONAL REFORM POLICY AND PUBLIC EXPECTATION)
อ.ที่ปรึกษา : อ.ดร.ดวงมกล ชาติประเสริฐ, หน้า. ISBN 974-17-1187-5.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูป
การศึกษา ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาท และความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริม
การศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เจาะลึก(In-depth Interview) ผล
การศึกษาสรุปได้ดังนี้

หนังสือพิมพ์ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายน้อยกว่าการส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบาย
ปฏิรูปการศึกษา และการส่งเสริมการศึกษาโดยตรง นโยบายที่ได้รับการส่งเสริมมากที่สุดคือ นโยบายการศึกษา
ตลอดชีวิต รองลงมาคือ นโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ และนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม ส่วนการส่งเสริมการศึกษา
โดยอ้อม พบว่า 3 อันดับแรกเป็นเนื้อหาในเชิงบวก ส่วน 3 อันดับถัดมาเป็นเรื่องของความขัดแย้งหรือเนื้อหาในเชิงลบ
แต่หากพิจารณาถึงตำแหน่งหน้า เรื่องที่ถูกรับเสนอขึ้นหน้าหนึ่งมากที่สุดจะเป็น 3 ประเด็นที่มีคุณค่าข่าวเรื่องความ
ขัดแย้ง

มีการใช้แหล่งข่าวบน-ล่าง (Top-down) มากกว่าแหล่งข่าวล่าง-บน (Bottom-up) โดยแหล่งข่าวบน-ล่าง ใช้
มากที่สุดคือ แหล่งข่าวจากหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นข่าวที่ออกมาส่วนใหญ่จึงเป็นข่าวในระดับนโยบาย ส่วนแหล่งข่าว
ล่าง-บน ใช้มากที่สุด คือ ผู้สื่อข่าว

การส่งเสริมการศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม พบว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสารสูงสุด
ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์ คือ นโยบายองค์กร ประเด็นข่าวและนักข่าว
การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่ผู้บริโภคนั้นเห็นว่า หนังสือพิมพ์ไม่ให้ความสำคัญกับข่าวการศึกษา ส่วน
ผู้ผลิตข่าวสารกลับเห็นว่า ประชาชนไม่ให้ความสนใจบริโภคข่าวการศึกษา นอกจากนี้ก็มีเรื่องของธุรกิจ แหล่งข่าว
พื้นที่ในการนำเสนอและเวลาที่จำกัด ที่เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญด้วย

ในส่วนความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา คือ อยากให้หนังสือพิมพ์
เป็นตัวกระตุ้นสังคม สร้างความตระหนักในเรื่องของการศึกษาให้กับคนในสังคมมากขึ้น และเพิ่มพื้นที่ในการนำเสนอ
ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา รวมทั้งพยายามเชื่อมโยงการศึกษากับเรื่องต่างๆ ในสังคม เพื่อชี้ให้เห็นว่า
การศึกษาสัมพันธ์และสำคัญกับทุกๆ เรื่องในสังคม

ภาควิชาวารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา.....2545.....

4385089328 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORD : NEWSPAPER / EDUCATION NEWS / PUBLIC EXPECTATION

NIDA SUWANACHAISAK : ROLE OF NEWSPAPERS IN PROMOTING EDUCATION ALONG
THE EDUCATIONAL REFORM POLICY AND PUBLIC EXPECTATION

ADVISOR : DUANGKAMOL CHARTPRASERT, Ph.D., 134 pp. ISBN 974-17-1187-5

The objectives of this research are to study the role of newspapers in promoting education along the educational reform policy, the factors governing such a role and public expectation towards the role of newspapers in promoting education. The research methods consist of content analysis and in-depth interview. The findings of the research are as follows.

The newspapers directly promote education less than they do indirectly along the educational reform policy. The most promoted policy is the life-long educational policy. Ranked second and third are the learning reform policy and the social participation policy. As regards the indirect educational promotion, it is found that the first three rankings deal with positive content. The other three rankings that follow deal with controversial issues or negative content. However, the issues covered most on the front page are the three issues whose news values concern controversy.

The use of top-down news sources is more prominent than the use of bottom-up news sources. The most frequently used top-down sources are governmental organizations. Hence, the majority of news deal with policies. The most frequently used bottom-up news sources, on the other hand, are the reporters.

As regards the direct and indirect educational promotions, it is found that the newspapers assume the role of news informers the most.

The factors governing the educational role of the newspapers are organizational policy, news issues and reporters, including the fact that the readers are of the opinion that the newspapers do not give much importance to educational news. By contrast, the newsmen feel that the readers themselves do not pay much attention to consumption of educational news. Besides, additional factors include the nature of business, news sources, space and limited time involved.

As regards public expectation towards the role of newspapers in promoting education, it is found that the public want the newspapers to act as social stimulants, create a greater awareness to people in the society in terms of education, devote more space to educational news, and try to link education with other social issues to point out to the readers that education relates with, and is crucial to, every social event.

Department.....Journalism.....Student's signature.....

Field of Study.....Journalism.....Advisor's signature.....

Academic Year.....2002.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ดวงกมล ชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและความรู้ที่เป็นประโยชน์กับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงข้อคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับตัวผู้วิจัยด้วย

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิโรโสภณ ประธานกรรมการ และรองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับคำแนะนำเพิ่มเติมที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ได้แก่กลุ่มนักวิชาการ หน่วยงานรัฐ NGO กลุ่มครู พ่อแม่/ผู้ปกครอง และนักเรียนนักศึกษา รวมทั้งกลุ่มพี่ๆ นักข่าวการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ทุกคน ที่ภาควารสารสนเทศ รวมทั้งเพื่อนๆ ที่ธรรมศาสตร์ และสายปัญญาด้วย ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวที่น่ารักและอบอุ่นของผู้วิจัย ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิดา สุวรรณชัยศักดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามนำวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
หน้าที่หลักของการศึกษา.....	6
ปฏิรูปการศึกษา.....	8
ข้าราชการศึกษา.....	13
สื่อกับประเด็นสาธารณะ.....	18
บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ทางการศึกษา.....	20
ปัจจัยในการคัดเลือกข่าว.....	23
สื่อกับการปฏิรูปสังคม.....	26
ข้อสันนิษฐานการวิจัย.....	28
นิยามศัพท์.....	29
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	30
<u>ส่วนที่ 1</u> วิเคราะห์เนื้อหาข้าราชการศึกษา.....	30
ประชากร.....	30
กลุ่มตัวอย่าง.....	30
การรวบรวมข้อมูล.....	30
หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	31
การวิเคราะห์เนื้อหาข่าว	31
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์	35
<u>ส่วนที่ 2</u> วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาท	36
ประชากร	36
กลุ่มตัวอย่าง	36
การรวบรวมข้อมูล	36
แนวคำถามในการสัมภาษณ์	36
<u>ส่วนที่ 3</u> ศึกษาความคาดหวังของสังคม	37
ประชากร	37
กลุ่มตัวอย่าง	37
การรวบรวมข้อมูล	37
แนวคำถามในการสัมภาษณ์	37
<u>บทที่ 4</u> ผลการวิจัย	38
<u>ส่วนที่ 1</u> บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา	38
<u>ส่วนที่ 2</u> ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาท	62
<u>ส่วนที่ 3</u> ความคาดหวังของสังคม	73
<u>บทที่ 5</u> สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปและอภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	105
รายการอ้างอิง	106
ภาคผนวก ก	109
ภาคผนวก ข	112
ภาคผนวก ค	132
ประวัติผู้เขียน	134

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงความถี่ของรูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา	38
ตารางที่ 2	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและส่งเสริมการศึกษา โดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา	39
ตารางที่ 3	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา	40
ตารางที่ 4	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต ...	40
ตารางที่ 5	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้	41
ตารางที่ 6	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบาย การมีส่วนร่วมของสังคม	42
ตารางที่ 7	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ...	43
ตารางที่ 8	แสดงความถี่ของแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้	44
ตารางที่ 9	แสดงสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวประเภทบน – ล่าง ของหนังสือพิมพ์	44
ตารางที่ 10	แสดงสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวประเภท ล่าง – บน ของหนังสือพิมพ์	45
ตารางที่ 11	แสดงความถี่บทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์	46
ตารางที่ 12	บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและส่งเสริมการศึกษา โดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา	47
ตารางที่ 13	แสดงความถี่ตำแหน่งหน้าที่ที่มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา	48
ตารางที่ 14	แสดงเนื้อหาการศึกษาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอขึ้นหน้าหนึ่ง	49
ตารางที่ 15	แสดงความถี่และรูปแบบที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับใช้	51
ตารางที่ 16	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	52
ตารางที่ 17	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามแนวนโยบายปฏิรูป..... การศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	55
ตารางที่ 18	แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามแนวนโยบายปฏิรูป การศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	57
ตารางที่ 19	การใช้แหล่งข่าวด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	58
ตารางที่ 20	แสดงความถี่บทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ	61

สารบัญภาพ

หน้า

รูปภาพที่ 1 แสดงความถี่ของการนำเสนอเนื้อหาด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ50

รูปภาพที่ 2 เปรียบเทียบการส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและโดยอ้อมของหนังสือพิมพ์
แต่ละฉบับ53

รูปภาพที่ 3 แสดงสัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูป
การศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ54

รูปภาพที่ 4 เปรียบเทียบการใช้แหล่งข่าวด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ58

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

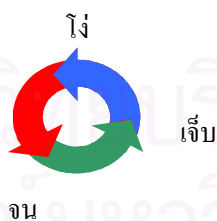
บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเริ่มมีขึ้นมาพร้อมกับที่มนุษย์อุบัติขึ้นมาบนโลกนี้ สมัยดึกดำบรรพ์มนุษย์รู้จักสงสัยในสรรพสิ่งรอบตัว และพยายามค้นหาคำตอบและความหมายจากสิ่งต่างๆ เหล่านั้น เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น แล้วนำความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์นั้นๆ มาปรับปรุงแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตของตนและหมู่คณะในสังคม นอกจากนี้ก็ยังมี การถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่สมาชิกใหม่เรื่อยมา เพื่อทุ่นเวลาและหลีกเลี่ยงการลองผิดลองถูกในเรื่องเดียวกันกับที่คนรุ่นก่อนได้ค้นพบแล้ว

การที่สังคมใดสังคมหนึ่งจะเป็นปึกแผ่นเจริญก้าวหน้ามั่นคง ย่อมขึ้นอยู่กับสมาชิกในสังคมเป็นประการสำคัญ ดังนั้นสังคมจะอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการดำรงรักษาความรู้ ทักษะ และสิ่งที่มีคุณค่าทั้งหลายของมนุษย์ ให้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นต่อการพัฒนาสังคม เพราะการที่คนมีความรู้ มีคุณภาพ ย่อมทำให้การพัฒนาประเทศทำได้รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา อย่างเช่น ไทย เวียดนาม พม่า ฯลฯ เรื่องการศึกษาถือเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาสังคมส่วนอื่นได้เลย ซึ่งจะเห็นได้จากวัฏจักรของความยากจน หรือที่เรียกกันง่ายๆ ติดปากว่าวงจร “ โง่ จน เจ็บ ”¹

โง่ หมายถึง เรื่องของการศึกษา คือ เมื่อคนด้อยการศึกษาและขาดโอกาสทางการศึกษา ก็จะทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มองเรื่องของวุฒิทางการศึกษาเป็นสำคัญในการรับบุคลากรเข้าทำงานในองค์กร คนที่ขาดการศึกษาจึงมีรายได้ที่น้อยที่นำไปสู่ความจน และเมื่อมีฐานะยากจนชีวิตความเป็นอยู่ก็ไม่สบาย สุขภาพ

¹ สนั่น คชสิทธิ์, การศึกษากับสังคม : วัฏจักรของความยากจน, (ลพบุรี : หัดถโกศลการพิมพ์, 2527) หน้า 50.

อนามัยก็ไม่สมบูรณ์ นำไปสู่การเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งเมื่อเจ็บป่วยก็ไม่สามารถไปหาหมอ เพราะไม่มีเงิน หรือต้องการประหยัดเงินไว้ใช้เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเองและครอบครัว รวมทั้งความยากจนก็ทำให้ไม่สามารถมีการศึกษาที่ดีได้ด้วย เพราะการเรียนสูงเพื่อให้มีงานที่ดีทำนั้นต้องใช้เวลานาน ในครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีก็อยากให้ลูกหลานช่วยทำงานหาเงินมากกว่าเรียนหนังสือ

เมื่อเวลาเปลี่ยนไปสภาพสังคมก็มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น พร้อมกับความรู้ความคิด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมากมาย การให้การศึกษาซึ่งสถาบันครอบครัวเคยรับผิดชอบอยู่ย่อมไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมสมัยใหม่ จึงมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจเพียงแค่ว่าการศึกษา คือ การเรียนหนังสือหรือการไปโรงเรียนเท่านั้น แต่ที่จริงการศึกษามีความหมายมากกว่านั้น เนื่องจากในชีวิตจริงคนเราสามารถรับการศึกษาได้จากแหล่งอื่นนอกจากโรงเรียน เช่น บ้าน ห้องสมุด สื่อมวลชน และสภาพแวดล้อมที่อยู่ การศึกษาที่แท้จริงจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

ซึ่งแนวคิดเรื่องการศึกษาตามอรรถยาศัย หรือต่อเนื่องตลอดชีวิต (Life Long Education) เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาไทยในปัจจุบัน ที่กำลังอยู่ในช่วงของปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีนโยบายสำคัญในการจัดการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ซึ่งหลายฝ่ายกำลังให้ความสนใจและคาดหวังว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ จะทำให้การศึกษาไทยดีขึ้น และเด็กไทยมีคุณภาพมากขึ้นด้วย

การพัฒนาการศึกษานั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายของสังคม โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่ถือเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา ที่สามารถแสดงบทบาทได้มากกว่าการเป็นผู้ให้การศึกษา (Educator) หรือเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา (Informer) สื่อยังมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา คือ การเป็นตัวกระตุ้น ผลักดันเรื่องการศึกษา สร้างความตระหนักให้คนเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ซึ่งรศ.ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ กล่าวว่า “สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นแหล่งเสนอข้อมูลข่าวสารทางด้านการศึกษา ที่ผ่านมามีแนวโน้มเสนอเรื่องต่างๆ ไปตามกระแสการผลักดันของกลุ่ม หรือสังคม เช่น ยุคสมัยของดร.รุ่ง แก้วแดง ที่ให้ความสนใจต่อเรื่องการปฏิรูปการศึกษา สื่อก็มีการนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อตัวกระตุ้นผลักดันกระแสจางหายไปสื่อก็จะลดความสำคัญเรื่องดังกล่าวลง ซึ่งสื่อไม่ควรนำเสนอ

เรื่องตามกระแส แต่ควรเป็นตัวกระตุ้นผลักดันด้วยตัวของตัวเอง ให้มีการนำเสนออย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ”

หนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่สามารถสร้างพลังในการโน้มน้าวใจ ทำให้คนตระหนัก (Aware) ต่อประเด็น (Issue) หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงมีคุณสมบัติที่สามารถเสนอเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง และให้รายละเอียดได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ (บุญเลิศ ศุภคิลิก อังโนนพรัตน์, 2541)

นอกจากนี้การสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาของชาติ ที่เป็นแนวนโยบายหลักอีกประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ถือเป็นบทบาทสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ควรให้การส่งเสริม เพราะที่ผ่านมาการศึกษาถูกจำกัดให้อยู่ในขอบข่ายความดูแลของหน่วยงานรัฐ และเอกชนเท่านั้น แต่กฎหมายการศึกษาระดับนี้เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สื่อจึงควรมีการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการศึกษาขององค์กรให้มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถพัฒนาการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน

ความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม จะทำให้การศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องร่วมใส่ใจและตระหนักถึง ซึ่งนิติภูมิ นวรัตน์ ได้ยกตัวอย่างการให้ความสำคัญของการศึกษาในบางประเทศ เช่น อาร์มาเนีย อาเซอร์ไบจาน คาซัคสถาน คีร์กีซ ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน เบลารุส รัสเซีย ยูเครน มองโกเลีย ฯลฯ โดยประเทศเหล่านี้จะมีการเฉลิมฉลองที่ยิ่งใหญ่ในวันเปิดภาคเรียน เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษา ในพิธีจะมีนักการเมือง นักร้อง ดาราชื่อดัง เอกอัครราชทูตประเทศต่างๆ ฯลฯ มาร่วมให้กำลังใจนักเรียนในวันเปิดภาคเรียนใหม่ ทุกคนให้ความสำคัญกับวันนี้เป็นอย่างยิ่ง โทรทัศน์และวิทยุ ทุกสถานีถ่ายทอดคำปราศรัยของประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี สื่อมวลชนทุกแขนงรายงานสถิติทางการศึกษากันอย่างละเอียด ชาวใหญ่อันดับหนึ่ง ชาวยักษ์พาดหัวโตที่สุดของหนังสือพิมพ์ก็คือ การรายงานบรรยากาศของวันเปิดภาคเรียนตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ²

หากลองมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยบ้าง รัฐบาลและคนในสังคมให้ความสำคัญกับการศึกษามากน้อยเพียงใด เพียงแค่วันเปิดภาคเรียนผู้นำของพวกเขายังให้ความสำคัญมาร่วมงาน บรรดาพ่อแม่ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือในเรื่องของการศึกษา รวมทั้งสื่อมวลชนเองก็ช่วยกันผลักดันการศึกษาให้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อสังคม สื่อมวลชนไทยทำได้เช่นนั้นหรือไม่ ที่ผ่าน

² นิติภูมิ นวรัตน์, เปิดฟ้าสองโลก, ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 11-12 กันยายน 2544, หน้า 2.

มากรายงานข่าวในวันเปิดภาคเรียนของเด็กนักเรียน คือ การรายงานวาระติดหรือไม่ติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง แต่สื่อมวลชนกลับเลือกเสนอเป็นเพราะเหตุใด

การทำข่าวการศึกษาในหน้าหนังสือพิมพ์จึงถือเป็นงานที่มีความสำคัญและมีความท้าทายที่ทุกคนไม่ควรมองข้าม ซึ่งบรรณาธิการข่าวการศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการให้ความรู้ให้การศึกษาต่อชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนด้วย ในการรายงานข่าวด้านการศึกษา หนังสือพิมพ์ควรรายงานทุกด้านและทุกระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปัจเจกบุคคล เพื่อให้ครอบคลุมทุกด้านของการศึกษา

ครู อาจารย์ คือ บุคลากรสำคัญของหน่วยงานการศึกษา ตามมาด้วยนักเรียนและผู้ปกครอง โดยทั้ง 3 ฝ่ายนั้นเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เป็นภาพรวมที่คนทำข่าวด้านนี้ต้องมีความเข้าใจ และต้องชัดเจนในตัวเองว่า การศึกษาคืออะไร ใครเกี่ยวข้องกับการศึกษา เป้าหมายของการศึกษาอยู่ตรงไหน และการนำเสนอข่าวเหล่านี้ให้ใครอ่าน รวมทั้งเรื่องของการปฏิรูปการศึกษาที่นักข่าวสายการศึกษาต้องมีความเข้าใจในประเด็นนี้อย่างลึกซึ้งและชัดเจน เพื่อการนำเสนอข้อมูลด้านการศึกษาจะได้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเปลี่ยนโฉมการศึกษาไทยในครั้งนี้

Peter Lundquist นักข่าวการศึกษาของ Lawrence (Kan.) Journal-World กล่าวว่า “ สิ่งแรกที่นักข่าวควรต้องตระหนักถึง ในทุกครั้งที่เขียนข่าวหรือบทความต่างๆ ได้แก่ ผู้อ่านคือใคร ”³ นอกจากนี้ต้องพยายามบอกผู้อ่านด้วยว่า ทำไมพวกเขาจำเป็นต้องใส่ใจกับเรื่องนั้นๆ และเรื่องเหล่านั้นมีผลกระทบกับพวกเขาอย่างไรบ้าง คนส่วนใหญ่ต้องการจะรู้ว่า มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างในโรงเรียนของพวกเขา โดยเฉพาะในปัจจุบันที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาว่าง ซึ่งข่าวสารด้านการศึกษาเหล่านี้จะช่วยพวกเขาได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของ Education Writers of America ที่พบว่า ผู้คนให้ความสำคัญและสนใจข่าวเกี่ยวกับโรงเรียน (การศึกษา) ถึง 40 % ซึ่งมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ข่าวอาชญากรรม 36 % และที่เหลืออีกประมาณ 22 % ให้ความสนใจกับข่าวเศรษฐกิจ

ตั้งแต่เริ่มมีการปฏิรูปการศึกษาตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ หันมาให้ความสนใจนำเสนอข่าวสารด้านการศึกษามากขึ้น สังเกตได้จากการที่โทรทัศน์หลายช่องใช้เวลาในการเสนอข่าว รายงานพิเศษตลอดจน

³ Carole Rich, Writing and Reporting News A Coaching Method, P.372.

รายการเสวนาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษามากขึ้น เช่น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา(ช่อง11) และรากแก้วแห่งปัญญา(ช่อง9) เป็นต้น แต่ในส่วนของหนังสือพิมพ์หากมองผิวเผินจะเห็นว่าหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับมีหน้าให้กับเรื่องของการศึกษา แต่ในช่วงนี้ที่เป็นช่วงปฏิรูปการศึกษา สังคมอาจมีความคาดหวังอยากให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งที่ผ่านมาก็มีงานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นบทบาททางด้านการเมือง (อรพินท์ ตริอมรเลิศ , 2540) และบทบาทด้านสาธารณสุข (นพรัตน์ ปทุมรังษี, 2541)ของหนังสือพิมพ์ และถ้าเป็นบทบาททางด้านการศึกษา หนังสือพิมพ์จะทำให้เกิดประโยชน์กับการศึกษามากน้อยเพียงใด จึงนำมาสู่งานวิจัยครั้งนี้

คำถามนำวิจัย

- 1.หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษายังไง
- 2.ปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์
- 3.ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารด้านการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา
- 2.สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาแผนหรือนโยบายการศึกษา ที่ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาหรือปฏิรูปการศึกษา
- 3.แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสื่อหนังสือพิมพ์ต่อเรื่องการศึกษา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1.หน้าที่หลักของการศึกษา
- 2.แนวคิดปฏิรูปการศึกษา
- 3.แนวคิดข่าวการศึกษา
- 4.แหล่งข่าว (News Sources)
- 5.แนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)
- 6.บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ทางการศึกษา
- 7.แนวคิดประตูข่าวสาร (Gate Keeper)
- 8.คุณค่าข่าว (News Value)
- 9.งานวิจัย “สื่อกับการปฏิรูปสังคม”

หน้าที่หลักของการศึกษา

ในเมื่อสังคมสร้างระบบการศึกษาขึ้นมาแล้ว สังคมย่อมมุ่งหวังให้ระบบการศึกษาทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้นำและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาได้วิเคราะห์ความต้องการของสังคมในด้านต่างๆ แล้วจึงวางความมุ่งหมายของการศึกษาขึ้น พร้อมกับประกาศให้ประชาชนและรัฐบาลรับทราบ ความมุ่งหมายของการศึกษามักได้รับการเผยแพร่ในกฎหมายทางการศึกษา หลักสูตร และเอกสารสำคัญอื่นๆ ความมุ่งหมายดังกล่าวมักสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ใจความในความมุ่งหมายของการศึกษานั้นมีรายละเอียดมาก แต่ก็มิใช่ข้อสรุปหลักที่คนในสังคมยึดถือกันโดยไม่ได้เถียง ซึ่งหน้าที่หลักดังกล่าว ได้แก่ (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์, 2535)

1.การฝึกฝนอาชีพให้แก่เยาวชน ประชาชนส่งบุตรหลานไปเล่าเรียนในโรงเรียน เพราะมุ่งหวังว่าเด็กของตนจะมีความสามารถสูงพอที่จะเลี้ยงตัวเองในอนาคต ระบบการศึกษาก็ยอมรับหน้าที่นี้อย่างเต็มภาคภูมิ ระบบการศึกษาได้จัดสอนวิชาอาชีพหลายประเภทและหลายระดับ ผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพขั้นสูงและมีรายได้มาก ก็ต้องเสียเวลาเรียนนาน นอกจากนั้นเขายังต้องมีความสามารถทางสติปัญญาสูง

สังคมยอมรับการปฏิบัติหน้าที่ของระบบการศึกษาอย่างสมบูรณ์ คงจะเห็นได้ว่า องค์การของรัฐและเอกชน จะบรรจุคนเข้าทำงาน โดยอาศัยวุฒิทางการศึกษาเป็นสำคัญ นอกจากนี้การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งของบุคคลนั้น แม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาหลายอย่าง แต่ก็มักนำเอาพื้นฐานทางการศึกษามาเป็นข้อพิจารณาด้วย

2. การถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่เยาวชน สังคมจะยั่งยืนอยู่ได้ก็เพราะสมาชิกของสังคมยึดถือวัฒนธรรมเดียวกัน สมาชิกจะดำรงชีวิตในสังคมได้โดยสะดวกก็ต่อเมื่อเขาปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมได้เต็มที่ สิ่งที่จะช่วยในการปรับตัวของเขาก็คือการเรียนรู้ และการยอมรับวัฒนธรรมของสังคม ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของระบบการศึกษาจึงเป็นความต้องการของสังคมและสมาชิกแต่ละคนในเวลาเดียวกัน

3. การนำความก้าวหน้าสู่สังคม ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ ก็เพราะคนในสังคมมีความรู้และความสามารถใหม่ๆ ตามความก้าวหน้าทางวิชาการ สถาบันจึงขาดการทำหน้าที่ตรงนี้ไปไม่ได้เลย โดยสถาบันการศึกษาต้องพยายามแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา ให้นื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน แต่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งก็มักทำให้เกิดความสับสนแก่คนจำนวนมาก ครูจะต้องได้รับการอบรมให้สามารถสอนตามหลักสูตรใหม่ ผู้ปกครองต้องซื้อแบบเรียนใหม่ให้แก่บุตรหลาน ผู้ค้าแบบเรียนอาจได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย ในเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้ง ระบบการศึกษามักถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง แต่ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเวลานาน ระบบการศึกษาก็ถูกกล่าวหาว่าทำหน้าที่ข้อนี้ไม่สมบูรณ์เช่นเดียวกัน

4. การสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ชาติ นอกจากสอนให้เรียนรู้และยอมรับวัฒนธรรมในสังคมแล้ว ระบบการศึกษาต้องสอนให้เด็กยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวให้แก่ชาติด้วย วิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และวิชาพิเศษอื่นๆ เช่น วิชาลูกเสือและยุวกาชาด เป็นวิชาที่มีส่วนสอนให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในชาติ การรักษาระเบียบวินัยในโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนนักเรียนให้ยอมปฏิบัติตามความต้องการของสังคม การเรียนและการฝึกฝนแบบนี้ย่อมทำให้คนยอมรับอุดมการณ์อย่างเดียวกัน และปฏิบัติ อย่างเดียวกัน ซึ่งถ้าระบบการศึกษาปฏิบัติหน้าที่นี้ได้ผลดี จะสามารถปลูกฝังความเป็นปึกแผ่นให้กับสังคมได้มาก

5. การส่งเสริมพัฒนาการส่วนบุคคล ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน ย่อมมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นประการสำคัญ นอกจากผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพแล้ว เขายังต้องการผลประโยชน์ในทางวัฒนธรรมและการเพิ่มพูนสติปัญญาโดยทั่วไปด้วย ในเมื่อความก้าวหน้าของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของสมาชิกในสังคม ระบบการศึกษาจึงถือว่าการส่งเสริมพัฒนาการส่วนบุคคลเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง

ทั้ง 5 ประการที่กล่าวมาคือ หน้าที่หลักทางการศึกษา ที่คนในสังคมให้การยอมรับและคาดหวังว่าระบบการศึกษาจะสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคมและประเทศชาติ แต่ระบบการศึกษาย่อมไม่สามารถทำหน้าที่ทางการศึกษาได้เพียงลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรและสถาบันอื่นทางสังคมด้วย เช่น สถาบันการเมืองและสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมาก และสามารถเก็บไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงความรู้นั้น การร่วมมือกันทำหน้าที่ทางการศึกษากับสถาบันการศึกษาต่างๆ จึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก

ปฏิรูปการศึกษา

ณ ปัจจุบันการศึกษาไทยกำลังอยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง กำลังทำการปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษานี้คือ

1. นิยาม "การศึกษา" และ "การศึกษาตลอดชีวิต"

"การศึกษา" หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

"การศึกษาตลอดชีวิต" หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. หลักการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4. การจักระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา
- 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
- 6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

5. สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย หรือทุพพลภาพ หรือไม่มีผู้ดูแล ผู้ด้อยโอกาส จะมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

6. ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้

7. แนวการจัดการศึกษา

ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และมีความสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการเนื้อหาต่อไปนี้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

- 1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสังคมไทย การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- 3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา
- 4) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
- 5) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง
- 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การประเมินผล ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

8. แหล่งการเรียนรู้

รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่าง พอเพียงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จัก เลือกรวมภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

9. การบริหารและการจัดการศึกษา

ในส่วนกลางนั้น กระทรวงซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสื่อองค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอุดมศึกษา และคณะกรรมการการศาสนา และวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและ ทุกประเภท ในระดับภูมิภาค การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาระดับต่ำกว่า บริบูรณ์ให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้ง ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะ-กรรมการและ สำนักงานการศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนั้น องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภทตามความพร้อม

10. การประกันคุณภาพการศึกษา

ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งดำเนินการโดยสถานศึกษาเอง และระบบ การประกันคุณภาพ ภายนอก ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา

11. ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา ให้มี คุณภาพและมาตรฐาน รัฐจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

12. ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

นอกจากนี้รัฐจะจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาแล้ว ยังมีการระดมจากบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การระดมทรัพยากรโดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสม ให้มีกองทุนกู้ยืมแก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวซึ่งมีรายได้น้อย

13. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อให้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม ให้มีการแข่งขันอย่างเสรีในการผลิตและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน เพื่อให้มีทักษะที่จะใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในด้านนี้อย่างกว้างขวาง และมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ทั้งหมดนี้คือ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่เป็นแนวนโยบายที่รัฐและหน่วยงานต่างๆ จะใช้เป็นแนวในการพัฒนาการศึกษาไทย โดยเฉพาะกฎหมายการศึกษานี้จะมุ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของคนในสังคมในการเข้ามาจัดการศึกษา ซึ่งสื่อมวลชนก็ถือเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ที่จะเข้ามามีส่วนในการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะสื่อดั้งเดิมอย่างหนังสือพิมพ์ ต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้การศึกษาพัฒนาไปได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

นโยบายปฏิรูปการศึกษา หมายถึง หลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ข่าวการศึกษา

ปัจจุบันแวดวงการศึกษาของประเทศไทยของเราได้เจริญก้าวหน้าไปมากมาย และอยู่ในช่วงปฏิรูปการศึกษา ข่าวสารด้านการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนทุกประเภทต้องให้ความสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและมีประโยชน์ให้กับประชาชน

ลักษณะการทำข่าวการศึกษาของแต่ละประเทศก็จะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเทศในแถบตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก ข่าวการศึกษาของเขาก็จะโดดเด่น และมีการนำเสนออย่างต่อเนื่องเป็นประเด็นสังคม ซึ่งต่างจากลักษณะข่าวการศึกษาของไทย ที่ข่าวการศึกษาเป็นข่าวแบบประจำ(Routine) ไม่โดดเด่นเหมือนข่าวการเมือง เศรษฐกิจ บันเทิง กีฬา ฯ และหากลองเปรียบเทียบลักษณะการทำข่าวการศึกษาไทยกับตะวันตก จะพบว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องของ นิยามข่าวการศึกษา ประเด็นข่าว และแหล่งข่าวดังนี้

ข่าวการศึกษาของไทย นักวิชาการไทยหลายท่านได้ให้นิยาม " ข่าวการศึกษา " ว่าเป็นการรายงานข่าวในแวดวงการศึกษา การวิจัย และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการวิจัยและการศึกษาเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป การศึกษาจะต้องอาศัยงานวิจัยช่วยเสริมในการเสาะแสวงหาความรู้ และความก้าวหน้าทางวิชาการศาสตร์ต่างๆ ในแต่ละสาขาจะต้องอาศัยผลการวิจัยในการนำไปสู่ความรู้และความก้าวหน้าใหม่ๆ และ "วิทยาศาสตร์" กับ "การวิจัย" เป็นสิ่งที่ใกล้เคียงกันและใช้แทนกันได้⁴ เช่น

ฉอาน วุฑฒิกกรมรักษา (2536) ข่าวการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับแวดวงการศึกษา ทั้งในด้านการจัดระบบการศึกษาของภาครัฐและเอกชน รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถนำไปมาใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ

ดรุณี หิรัญรักษ์ (2537) ผู้สื่อข่าวด้านการศึกษามีหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวในวงการการศึกษาต่างๆ ด้าน และต้องคอยติดตามว่างานประจำในแต่ละด้านมีอะไรบ้าง ที่ควรรายงานให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง งานประจำดังกล่าวนี้ได้แก่ วันเปิด-ปิดของการเรียน การลงทะเบียน หลักสูตร การอภิปราย การประชุม การวางนโยบาย ฯลฯ

⁴ ดรุณี หิรัญรักษ์, เทคนิคการหาข่าวและการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์, หน้า 101.

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในสังคม ปัญหาทุกอย่างในบ้านเมืองที่หมักหมมมาช้านาน ส่วนหนึ่งก็เกิดจากการศึกษา เมื่อพูดถึงการศึกษาย่อมเกี่ยวพันไปถึงสถาบันการศึกษาซึ่งสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการ ผู้สื่อข่าวการศึกษาต้องเข้าใจภาพรวมและทิศทางของระบบการศึกษาว่าจะไปทางไหน และเมื่อมีความเคลื่อนไหวในวงการศึกษา ก็สามารถนำมารายงานด้วยประเด็นที่น่าสนใจ (บุญเลิศ ศชายุทธเดช (อ้างใน พิศิษฐ์ ชวาลาธวัช, 2539)

ข่าวการศึกษาตะวันตก การรายงานข่าวการศึกษาของตะวันตกจะมีแนวคิดเรื่องข่าวการศึกษาต่างไปจากของไทย โดยจะมีการคำนึงถึงผู้รับสารเป็นสำคัญว่าเป็นใคร เพื่อการรายงานข่าวเหล่านั้นจะได้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้อ่าน โดยมากนักข่าวด้านการศึกษาของตะวันตกจะมุ่งให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้อ่านที่เป็นพ่อแม่และผู้ปกครอง เพราะเรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียน โรงเรียนและครู ผู้อ่านที่เป็นพ่อแม่จึงมีความต้องการรับรู้เรื่องราวความเป็นไปของลูกตนเองว่าเป็นอย่างไร

ประเด็นข่าวการศึกษา

รัตนวดี นาควานิช (2540) การทำข่าวการศึกษาของไทย เป็นการรายงานติดตามความเคลื่อนไหวข่าวในแวดวงการศึกษา และเป็นข่าวนโยบายภาครัฐที่รัฐบาลเป็นผู้แถลงข่าว และประเด็นข่าวการศึกษา มักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้

1. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นข่าวในเชิงนโยบายที่รัฐมีต่อการศึกษา
2. เรื่องสวัสดิการครู อาจารย์ หรือบุคลากรของหน่วยงานทางการศึกษา เช่น ประเด็นในเรื่องสภาพความเป็นอยู่ของครูเป็นอย่างไร
3. แผนการปฏิรูประบบการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ ตลอดจนการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐบาลต่างๆ ในปี 2545 เป็นต้น
4. กิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ในสถาบันการศึกษา เช่น ข่าวการสัมมนาเรื่อง “โรงเรียนสีขาวต้านภัยยาบ้า” หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์
5. ปัญหาความขัดแย้งในวงการศึกษา ปัญหาครูประพฤติไร้อจริยธรรม พระสงฆ์ประพฤติผิดวินัย ซึ่งเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เช่น ครูใช้อำนาจทำโทษนักเรียนให้วิ่งรอบสนามกลางแดดจัดจนเด็กตาย

6. การตีแผ่เรื่องความไม่ชอบมาพากลทางการบริหาร การคอร์รัปชันเรื่องการเมืองที่อยู่ในระบบการศึกษาไทยที่ขัดต่อความรู้สึกของประชาชน เช่น การทุจริตการขึ้นมโนในโรงเรียน ประถมศึกษา การผลิตตำราเถื่อน ฯลฯ

7. การสัมมนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น หัวข้อ “ การวิจัยบทบาทเชิงรุกของครู สอนภาษาอังกฤษในประชาคมโลก ”

8. การแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารของหน่วยงาน

9. มาตรการการช่วยเหลือทางการศึกษา เช่น การกู้ยืมเงินจากเว็ลด์แบงก์ 2 หมื่นล้านบาท เพื่อปล่อยกู้แก่นักเรียนยากจน และการจัดตั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจน

ประเด็นทางข่าวการศึกษาของไทยที่เราัมกพบเห็น จะเห็นได้ว่า ข่าวการศึกษาอยู่ในแวดวงกลุ่มทางการศึกษามากเกินไป ลักษณะข่าวที่ออกมาส่วนมากจะจำกัดกลุ่มผู้อ่านเพียงในวงการศึกษานั้น เป็นการรายงานข่าวสารเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในแวดวงการศึกษาที่จะได้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น ส่วนคนทั่วไปได้เพียงรับทราบความเป็นไปเท่านั้น และส่วนใหญ่เป็นข่าวในเชิงนโยบาย หรือข่าวที่ออกมาจากหน่วยงานทางการศึกษาแทบทั้งหมด

ส่วนประเด็นข่าวการศึกษาของตะวันตกจะมีความต่างจากประเด็นข่าวการศึกษาของไทย โดยจะเน้นประเด็นต่างๆ ที่ไม่ได้เน้นข่าวในระดับนโยบายมากเหมือนกับข่าวการศึกษาของไทย โดยจะมุ่งเน้นประเด็นข่าว ดังนี้

1. เป็นประโยชน์กับผู้อ่าน (โดยเฉพาะกลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง) เช่น อาคารเรียนของโรงเรียนมีความเหมาะสมหรือไม่ เด็กนักเรียนมีความปลอดภัยแค่ไหนในโรงเรียน และเรื่องผลการเรียนของเด็ก เป็นต้น

Gregg Toppo นักข่าวการศึกษาของ The Santa Fe New Mexican กล่าวว่า “ ในการทำข่าวที่เกี่ยวกับโรงเรียน (การศึกษา) นักข่าวจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่อยู่ในใจของพ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กนักเรียน เช่น เด็กนักเรียนได้ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างดีที่สุดหรือไม่ หรือพวกเขาได้ถูกกระตุ้นให้มีการเรียนรู้น้อยเพียงใด ”⁵

Peter Lundquist นักข่าวการศึกษาของ Lawrence (Kan.) Journal-World กล่าวว่า “ สิ่งแรกที่นักข่าวควรต้องตระหนักถึงในทุกครั้งที่เขียนข่าวหรือบทความต่างๆ คือ ผู้อ่านคือใคร ”⁶ นอกจากนี้ต้องพยายามบอกผู้อ่านด้วยว่า ทำไมพวกเขาจำเป็นต้องใส่ใจกับเรื่องนั้นๆ และเรื่อง

⁵ Christopher Scanlan, Reporting and Writing basic for the 21st century, p.498.

⁶ อ้างเรื่องเดียวกันใน Carole Rich, P.372.

เหล่านั้นมีผลกระทบกับพวกเขาอย่างไรบ้าง เช่น เรื่องการวัดผลการเรียนของแต่ละโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และความสัมพันธ์ของครูและนักเรียน เป็นต้น คนส่วนใหญ่ต้องการจะรู้ว่าทำไมเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างในโรงเรียนของพวกเขา โดยเฉพาะในปัจจุบันที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาว่าง ซึ่งข่าวสารด้านการศึกษาเหล่านี้จะช่วยพวกเขาได้มาก โดยสามารถเป็นช่องทางในการตรวจสอบดูแลความปลอดภัยของเด็กๆ ได้

2. เชื่อมโยงการศึกษา กับสังคม เพื่อกระตุ้นให้สังคมได้ตระหนักถึงปัญหานั้นๆ แสดงให้เห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม เช่น กรณีการเกิดวินาศกรรมระเบิดตึกเวิลด์เทรด ใน New York เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 พอวันต่อมาเนื้อหาข่าวการศึกษาที่สื่อนำเสนอ ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ครั้งนี้ คือ การพยายามเน้นให้ครูอาจารย์ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และทำความเข้าใจกับเด็กนักเรียนต่อวินาศกรรมที่เกิดขึ้น

แหล่งข่าว

หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับได้รับการป้อนข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวหลายต่อหลายแห่งด้วยกัน ซึ่งแหล่งข่าวสามารถแบ่งได้ตามลักษณะที่มาของข้อมูลข่าว คือ

1. แหล่งข่าวประจำ (Beat) แหล่งข่าวประจำซึ่งเรียกตามภาษาของหนังสือพิมพ์ว่า บีท (Beat) หรือ รัน (Run) นี้ หมายถึงปัจเจกบุคคล หรือสถานที่ซึ่งเป็นแหล่งข่าวที่มาของผู้สื่อข่าวได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการให้ไปติดต่อหาข่าวอยู่เป็นประจำทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือเป็นระยะๆ แล้วแต่สถานการณ์⁷ แหล่งข่าวประจำส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ราชการ รัฐวิสาหกิจ และบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานของสถานที่ราชการและรัฐวิสาหกิจนั้น จึงมักเรียกแหล่งข่าวประจำดังกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า “แหล่งข่าวส่วนราชการ” (Official News Source)

2. แหล่งข่าวพิเศษ (Volunteer) อาจมาในรูปของผู้ที่ให้ความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้สื่อข่าวเป็นส่วนตัว อาทิ นักการเมือง หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิทยาการต่างๆ หรืออาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้กระทั่งอาจจะเป็นผู้ที่เป็แหล่งข่าวประจำของผู้สื่อข่าวอยู่แล้ว แต่ด้วยเหตุผลบางประการ เช่น เกรงว่าตนเองจะได้รับอันตรายถ้าเปิดเผยชื่อในการให้ข่าวแก่ผู้สื่อข่าว จึงได้ขอรับรองให้ผู้สื่อข่าวปกปิดชื่อและคุณลักษณะ (Identification) เอาไว้ไม่ระบุในข่าว

3. แหล่งข่าวจากองค์กรข่าว (News Syndicate) องค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินกิจการ “ขาย” ข่าวให้แก่ลูกค้าสมาชิก ซึ่งรวมทั้งหนังสือพิมพ์ที่อยู่ทั้งในและนอกประเทศ องค์กรข่าวดังกล่าวนี้มักเรียกกันว่า สำนักข่าว (News Agency) มีทั้งที่เป็นสำนักข่าวของรัฐและเอกชน ลูกค้าสมาชิกจะ

⁷ Spencer Crump, *op.cit.*, p.115 อ้างใน สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2539.

ได้รับข้อมูลข่าวที่เกิดขึ้นผ่านทางโทรเลข (Wires) หรือผ่านทางเคเบิล (Cables) จึงเรียกสำนักข่าวอีกชื่อหนึ่งว่า Wire Service

สายข่าวการศึกษาของไทย คือ ผู้สื่อข่าวประจำที่กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย โดยผู้สื่อข่าวจะรายงานทั้งข่าวประจำ(Routine News) และข่าวเดี่ยว (Exclusive News) แหล่งข่าวที่เป็นข่าวการศึกษาบ่อยๆ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงและทบวง รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปลัด รองปลัด และอธิการบดีมหาวิทยาลัยต่างๆ ฯลฯ

ส่วนข่าวการศึกษาตะวันตกจะมีแหล่งข่าวประจำอยู่ตามโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการรายงานความเคลื่อนไหวภายในโรงเรียน และตัวบุคคล เช่น นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน ข้อมูลข่าวสารจะได้มาจากเด็กนักเรียน ครู พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งทำให้ข่าวที่ออกมาค่อนข้างมีความหลากหลาย และตรงกับความต้องการของผู้อ่าน เพราะเป็นการรายงานเรื่องราวในระดับปัจเจกบุคคล และนักข่าวพยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของข่าวที่น่าสนใจ

ในความเป็นจริงการทำข่าวการศึกษาของไทยก็ต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับผู้รับสาร เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่ออกมาเกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มผู้รับสารและสังคม แต่ในทางปฏิบัติ ความสำคัญของผู้อ่านตรงจุดนี้กลับเลือนหายไป และข่าวการศึกษาจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับกรรายงานข่าวของนักข่าว เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจและไม่มีอะไรโดดเด่นสะดุดตา แต่นั่นไม่ใช่ความผิดของนักเรียน นักศึกษา หรือผู้อยู่ในแวดวงการศึกษาที่ต้องทำให้ตนเองมีความน่าสนใจขึ้นมา แต่เป็นความรับผิดชอบของผู้สื่อข่าวต่างหากที่ต้องพยายามหาประเด็นสำคัญมาเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งหนังสือพิมพ์ Oakland Press ใน Pontiac, Michigan นั้นมีนโยบายระบุว่า ความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำข่าวการศึกษา (Ralph S. Izard, 1990)

จากแนวคิดเรื่องข่าวการศึกษา และแหล่งข่าว ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของข่าวการศึกษาและแหล่งข่าวที่จะศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ

ข่าวการศึกษา หมายถึง ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่น่าสนใจในหนังสือพิมพ์รายวัน

แหล่งข่าว หมายถึง แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่ถูกอ้างอิงในหนังสือพิมพ์

สื่อกับประเด็นสาธารณะ

ปัจจุบันสื่อมวลชนยังให้ความสำคัญกับการศึกษาน้อยมาก ทั้งๆที่การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคน ถ้าสื่อมวลชนเข้าใจเรื่องการศึกษา และประเด็นการศึกษา จะสามารถกระตุ้นให้คนและสังคม เกิดบรรยากาศที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษา ดังเช่นแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ที่ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่สื่อมวลชนนำเสนอ ซึ่งตามแบบจำลองของ McCombs และ Shaw แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของสื่อมวลชนว่า เรื่องใดที่ได้รับการเอาใจใส่จากสื่อมวลชนมาก จะมีการสร้างความคุ้นเคยให้กับประชาชนในเรื่องนั้นให้เห็นคล้ายคลึงตามว่า เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างที่สุด (McCombs และ Shaw 1976 อ้างถึงใน มณฑิณี ยงวิกุล, 2542)

แบบจำลอง ของ McCombs and Shaw

ประเด็นปัญหา	ความเอาใจใส่ของสื่อมวลชน	การรับรู้ของสาธารณชนที่ตามมาต่อประเด็นปัญหา
x1		X1
x2		X2
x3		X3
x4		X4
x5		X5
x6		X6

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งแสดงด้วย x_1, x_2, x_3, \dots ที่มีขนาดเท่ากันทางซ้ายมือ จากนั้นสื่อมวลชนจึงนำเสนอให้สาธารณชนรับทราบโดยมีการเน้นในเชิงปริมาณและความถี่แต่ละเรื่องสำคัญแตกต่างกันไป (แสดงด้วยรูปแท่งตามแนวนอน) ส่วน X_1, X_2, X_3, \dots ที่มีขนาดไม่เท่ากันทางขวามือ นั้น เป็นระดับการรับรู้ของสาธารณชนต่อประเด็นปัญหาต่างๆ อันเป็นผลมาจากการที่สื่อมวลชนเน้นเสนอและให้ความสำคัญต่อเรื่องใดมาก ก็จะได้รับพิจารณาจากสื่อมวลชนว่ามีความสำคัญมากเช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า X_1, X_4 และ X_6 นั้น แสดงถึงการที่สาธารณชนตระหนักถึงความสำคัญมากที่สุด ส่วน X_2, X_3 และ X_5

สาธารณชนให้ความสำคัญรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับการที่สื่อมวลชนกำหนดให้เห็นถึงความสำคัญและการนำเสนอตนเอง

จากแบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสาร จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่จัดลำดับและให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารเหตุการณ์ต่างๆ เช่นเดียวกับการรายงานข่าวการศึกษา ข่าวสารข้อมูลที่ออกมาบางครั้งต้องขึ้นอยู่กับผู้สื่อข่าวว่าต้องการนำเสนอประเด็นใดบ้างผู้สังคมถ้าสื่อให้ความสำคัญกับประเด็นใด คนอ่านก็จะให้ความสนใจตามการที่เรื่องราวจะเป็นข่าวได้นั้นขึ้นอยู่กับการกำหนดวาระข่าวสารของนักข่าว และการที่เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อไม่น่าสนใจ ไม่ใช่ความผิดของใคร แต่เป็นความรับผิดชอบของนักข่าวที่ต้องพยายามหาแง่มุมที่น่าสนใจมานำเสนอต่อสาธารณชน เพราะการศึกษาเป็นประเด็นสังคม (Public Issue) ที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญ

พลังของสื่อมวลชน

เมื่อสื่อทำให้เรื่องใดๆ เป็นประเด็นสาธารณะขึ้นมา นอกจากจะนำไปสู่ความสนใจของสาธารณชน ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงพลังของสื่อที่จะเป็นตัวผลักดันเรื่องนั้นๆ ด้วย เช่น ผลงานของ Holly Kurtz ใน Montgomery Advertiser ได้แสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของข่าวการศึกษาในการสร้างความตระหนัก และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย (Christopher Scanlan, 2000)

จุดเริ่มต้นของเรื่องดังกล่าวมาจาก Holly เป็นนักข่าวสายการศึกษาในเมือง Alabama การที่เธอได้รับโทรศัพท์จำนวนมากมาจากบรรดาพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่ไม่พอใจเรื่องการแบ่งโควต้าสีผิวในการประกวดราชินีในงานประจำปีของโรงเรียนหลังฤดูกลางแข่งขันฟุตบอล ซึ่งต้องมีการแบ่งผู้เข้าประกวดออกเป็นผิวดำและผิวขาว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กหลายคน ที่สงสัยว่าตนเองผิวสีใด เช่น Benthany Godby ที่มีพ่อเป็นคนผิวขาวแต่แม่เป็นคนผิวดำ จึงสร้างความสับสนให้เธออย่างมาก เพราะเธอไม่ต้องการเลือก ซึ่งปัญหาดังกล่าวหมดไป เมื่อ Kurtz นำเสนอเรื่องดังกล่าวสู่สาธารณชน จนในที่สุดคณะกรรมการของโรงเรียนต้องยอมยกเลิกนโยบายแบ่งสีผิวกับทุกๆ หน่วยงานของโรงเรียน Montgomery นักข่าวการศึกษาจึงเปรียบเสมือนผู้พิทักษ์ เป็นที่พึ่งพาของพ่อแม่และผู้ปกครอง ยามที่มีปัญหาและมีเรื่องเดือดร้อนใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียน หรือเรื่องอื่นๆ

พลังของสื่อมวลชนในจุดนี้ จะเป็นพลังสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เรื่องต่างๆ ในสังคมพัฒนาไปในทิศทางที่เราต้องการได้

บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ทางการศึกษา

หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง โจเซฟ พูลิตเซอร์ (Joseph Pulitzer) ได้จำแนกบทบาท (Role) ของหนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตยไว้ 4 บทบาท คือ บทบาทการเป็นนายทวาร (Gatekeeper) บทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร (Informer) บทบาทการเป็น “สุนัขเฝ้ายาม”(Watch dog) และบทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ (Ombudsman)

ส่วนบทบาททางการศึกษาของหนังสือพิมพ์ได้มีนักวิชาการ และงานวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นความคาดหวังของคนต่อสื่อกับการศึกษา ได้ชี้ให้เห็นว่า บทบาทที่สำคัญทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์ คือ

1) บทบาทการเป็นผู้ให้การศึกษา

การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์จะมีทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ในด้านการศึกษาก็มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า หนังสือพิมพ์เป็นผู้ให้การศึกษ ให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่ผู้อ่าน เป็นแหล่งให้การศึกษตามอัธยาศัย หรือแหล่งการศึกษานอกระบบ ที่มีการให้ข้อมูลรอบด้านและทันสมัย เช่น

Wilbur Schramm (1975) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์คือสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นมาจากฝีมือของคนในสังคมนั้น เพื่อสนองความต้องการด้านต่างๆ ในทางสังคมมนุษย์ ซึ่งโดยทั่วไปสื่อมวลชนมีหน้าที่สำคัญต่อสังคมหลายประการ แต่ในเรื่องของการศึกษาสื่อมวลชนถือเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญาอันนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

อุทธรณ์ พลกุล (2517) อ้างถึงในมณฑลทินี ยงวิกุล, 2542)กล่าวว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้การศึกษและความรู้เกี่ยวกับสังคมทุกด้าน หนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวของสังคม มีภาระหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม มีหน้าที่หลักในการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงนำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบ ในลักษณะของข่าว บทความ บทวิจารณ์ เป็นต้น นอกจากนี้หนังสือพิมพ์จะต้องให้ข้อเสนอแนะในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อข่าวนั้นๆ อย่างถูกต้องเที่ยงตรงและเป็นธรรม หนังสือพิมพ์จึงย่อมต้องมีความรับผิดชอบต่อความคิดและจิตใจของผู้อ่านพร้อมกันไปด้วย เพราะหน้าที่ของหนังสือพิมพ์คือให้แสงสว่าง ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางทวีปัญญา ช่วยการศึกษาและส่งเสริม วัฒนธรรมอันดีแก่ประชาชน หนังสือพิมพ์จึงเปรียบประหนึ่งเป็นสถานศึกษาของผู้ใหญ่

เมื่อตัวอักษรปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ว่าอย่างไร หมายความว่า ประชาชนล้วนแต่ได้รับรู้ข้อความและเรื่องตามสภาพที่นำเสนอและเชื่อว่าถูกต้องไว้ก่อน

นันทวัน สุชาโต (2520) หนังสือพิมพ์ช่วยให้การศึกษาแก่ผู้อ่าน (To educate) ถือเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับสภาพสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังห่างไกลจากข่าวสารความรู้ต่างๆ หนังสือพิมพ์ที่ดีจึงเปรียบเสมือนครูของผู้อ่าน สามารถให้การศึกษาจากระบบ เช่น ความรู้ด้านสุขอนามัย วิทยาศาสตร์ อาชีพ เป็นต้น โดยการจัดแบ่งเนื้อหาไปตามลักษณะความสนใจของผู้อ่านหนังสือพิมพ์แต่ละกลุ่ม

ดุรณี หิรัญรักษ์ (2530) หนังสือพิมพ์ให้การศึกษาความรู้ต่างๆ โดยผู้อ่านจะได้รับจากการอ่านคอลัมน์และบทความต่างๆที่มีในหนังสือพิมพ์ ซึ่งคอลัมน์ที่ให้ความรู้เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอแนะวิธีป้องกันตลอดจนได้รับคำแนะนำในด้านต่างๆ แก่ผู้อ่าน

2) บทบาทการเป็นสื่อส่งเสริมการศึกษา

ในส่วนงานวิจัยที่ผ่านมา ที่เกี่ยวกับการศึกษาความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสื่อมวลชนในเรื่องของการศึกษา พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการศึกษาได้ดีที่สุดในความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ เป็นสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด และเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนอ่านมากที่สุด เช่น

งานวิจัยเรื่องการใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 9 ของศาสตร์ จิตนะ(2528) พบว่า ครูอาจารย์สังคมศึกษาและนักเรียนยอมรับว่า ประเภทของสื่อมวลชนที่ใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด คือ หนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ครูอาจารย์และนักเรียน ก็ยังเห็นว่า สื่อที่ควรใช้มากที่สุดในการเรียนการสอนสังคมศึกษา คือ หนังสือพิมพ์ ภาพนิ่งและนิทรรศการ การสาธิตและการแสดงสินค้า

บทบาทหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชน คือ เสริมสร้างความรู้และให้การศึกษาแก่มนุษย์ที่อยู่ในสังคมให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของสื่อมวลชนก็คือ การยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้น ให้สามารถนำเอาความรู้และประสบการณ์ไปประกอบอาชีพตามควรแก่อัตภาพ การให้ศึกษานี้สื่อมีหน้าที่ให้ทั้งข่าวสารและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ออกไปยังคนรุ่นหลังอีกด้วย ซึ่งได้ผลรวดเร็วกว่าการศึกษาในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในชั้นเรียนไม่มีความยืดหยุ่น จำเป็นต้องศึกษาตามแบบเรียนที่กำหนด การศึกษาโดยอาศัยสื่อมวลชนเพื่ออาศัยสื่อมวลชนเพื่อให้ความรู้สำหรับปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีที่สุดจึงจะมีประโยชน์มาก

งานวิจัยของดวงแสง สุวรรณศร (2515) ที่แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ช่วยในเรื่องการศึกษามากที่สุด คือ การสำรวจความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา พบว่า นิสิตส่วนมากสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน ประมาณครั้งละ 30 นาที และเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์ที่มีประโยชน์ทางการศึกษาของนิสิตส่วนมากในระดับปานกลาง คือ บทความ ข่าวการศึกษา ข่าวการเมือง และข่าวกีฬา

ในช่วงที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่จะมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายในปี พ.ศ. 2545 นี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า นอกจากบทบาททั้งสองในข้างต้น หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อกระแสหลักของสังคม ได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่อย่างไรในการเสนอข้อมูลข่าวสารที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการศึกษาและปฏิรูปการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้จากแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางการศึกษา และงานวิจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจะนิยามความคาดหวังของสังคม และบทบาทหนังสือพิมพ์ ในการศึกษาครั้งนี้ว่า

ความคาดหวังของสังคม หมายถึง ความคาดหวังของกลุ่มคนในสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

บทบาทของหนังสือพิมพ์ หมายถึง การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา และการส่งเสริมการศึกษา

ในการศึกษาการนำเสนอข่าวการศึกษาของหนังสือพิมพ์ จะศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาในบทบาทดังต่อไปนี้

ผู้แจ้งข่าวสาร หมายถึง การเสนอว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ และอย่างไร

ผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง หมายถึง การให้ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสมกับประชาชน

เวทีแสดงความคิดเห็น หมายถึง การเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ ในเรื่องของการศึกษา

ผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาโดยมีแรงคิด ริเริ่มประเด็นต่างๆ เพื่อกระตุ้นเตือนให้สังคมหันมาตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เช่น การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา หรือการกระตุ้นการทำงานของรัฐต่อการปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น

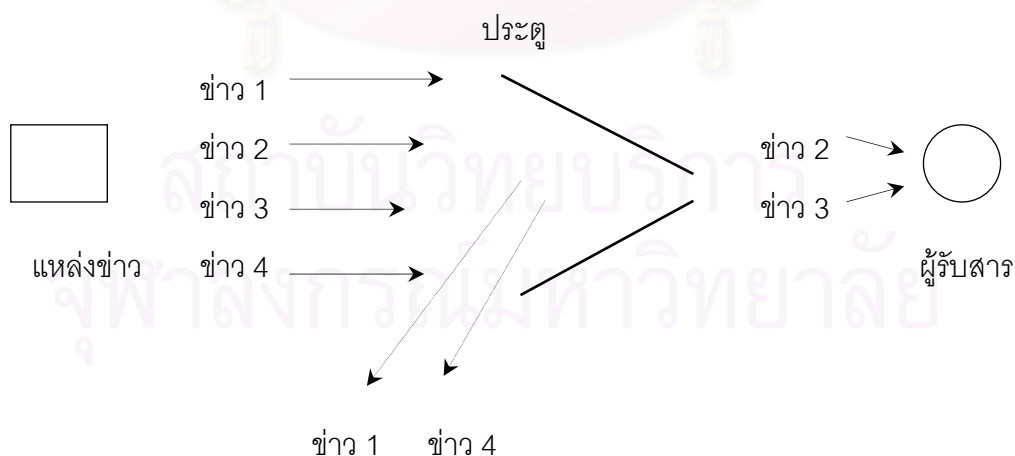
ผู้ประเมินตรวจสอบ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะตรวจสอบ ประเมินเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น การประเมินการทำงานของรัฐบาล 1 ปี กับการทำงานด้านการศึกษา

กระบอกเสียง หมายถึง หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เหมือนเป็นกระบอกขยายเสียงเรื่องทุกข์ร้อน หรือปัญหาของคนกลุ่มต่างๆ ให้สังคมได้รับทราบ เช่น ความเดือดร้อนของครูในชนบท

ปัจจัยในการคัดเลือกข่าว

ในบางครั้งผู้สื่อข่าวอาจต้องการนำเสนอประเด็นทางการศึกษามากกว่าที่เราเห็นในปัจจุบัน แต่อาจจะทำไม่ได้เพราะในกระบวนการผลิตข่าวนั้นจะต้องมีการกลั่นกรองและคัดเลือกก่อนที่จะออกสู่สายตาประชาชน ซึ่งเราเรียกผู้ที่ทำหน้าที่ตรงนี้เป็นผู้กรองสาร หรือผู้เฝ้าประตูสาร (Gate keeper) ซึ่งแบบจำลองของ D.M.White (David Manning White) ได้อธิบายอย่างง่าย ๆ ถึงบทบาทของผู้เฝ้าประตู

แบบจำลองประตูข่าวสาร (Gate keeper)

จากแบบจำลองของ White สามารถนำมาศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคัดเลือกและนำเสนอข่าวการศึกษาในแง่ที่ว่า แหล่งข่าวส่งข่าวเข้ามาจำนวนมาก คือ ข่าว 1 2 3 และ 4 จากนั้นหนังสือพิมพ์

จะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวบางชิ้นเพื่อนำเสนอสู่สาธารณชน ซึ่งไม่ใช่ข่าวทุกเรื่องที่ได้รับการเสนอ มันขึ้นอยู่กับกระบวนการคัดเลือกข่าว

นอกจากนี้เขายังได้ศึกษาบทบาทของบรรณาธิการในการตัดสินใจและการคัดเลือกเรื่องราวทั้งไป จากการศึกษารายงานของผู้กรองสารจากการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวการพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งในสหรัฐอเมริกาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวของผู้เฝ้าประตูได้แก่

- 1) ทักษะของบรรณาธิการที่มีต่อข่าว
- 2) ความรีบเร่งของเวลาที่ใช้ในการทำงาน
- 3) คุณภาพการเขียนข่าวและวิธีการเขียนข่าว
- 4) หลักที่ยึดถือในการบริหาร
- 5) การมองความต้องการของผู้อ่าน
- 6) การแข่งขันของสื่อ

กระบวนการผลิตข่าว มีรูปแบบการทำงานในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักจะคล้ายกันมีแนวการเดินของข่าว ลักษณะการทำงานและความเกี่ยวพันในการทำงานของแต่ละส่วน โดยผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้ได้พบเห็นหรือรับรู้เหตุการณ์เป็นคนแรก หน้าที่ของผู้สื่อข่าวคือรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงตามที่ได้พบเห็นให้กับบรรณาธิการข่าวแต่ละประเภท บรรณาธิการข่าวอาจจะให้ปรับปรุงหรือเรียบเรียงข่าว เป็นผู้ตรวจวิธีเขียนของผู้สื่อข่าว และมีการประชุมโต๊ะข่าวเพื่อทำการคัดเลือกสมมุติฐานที่ดีที่สุด บรรณาธิการข่าว แต่ละคนเปรียบเหมือนนายด่าน ซึ่ง Wilbur Schramm (1972) เขียนไว้ว่า “ผู้กรองสาร” คือ ผู้มีสิทธิที่จะเปิดหรือปิดประตูเพื่อกันหรือปล่อยให้ข่าวสารผ่านออกออกไป ดังนั้นผู้กรองสารที่สำคัญที่สุดคือ สำนักข่าวและบรรณาธิการข่าวจะทำการตัดสินใจว่า จะทำการปล่อยข่าวใดออกไป หรือไม่ควรปล่อยข่าวใดออกไป ในบรรดาข่าวจำนวนนับพันข่าว จะมีข่าวที่ลงพิมพ์ไปสู่ผู้อ่านด้วยจำนวนน้อยเท่าที่บรรณาธิการปล่อยให้ข่าวเหล่านั้นออกมา

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยบางประการที่มีผลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสารของผู้เฝ้าประตูซึ่ง Becker & Robert (1992) กล่าวถึงปัจจัยในด้านต่างๆ ดังนี้

ปทัสถานและนโยบายองค์กร (Norms and Policies) (White, 1950 อ้างถึงในปารณีย์ จันทกรกุล, 2540) กล่าวว่า การคัดเลือกข่าวสารขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรหนังสือพิมพ์นั้นๆ นอกจากนี้ลักษณะองค์กรที่แตกต่างกันทำให้รูปแบบการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปด้วย

อิทธิพลของเพื่อนร่วมงาน (Peer Influences) ผู้เฝ้าประตูจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยกันแสดงความคิดเห็น

ค่านิยมส่วนตัวหรือสำนึกส่วนตัว (Personal Values หรือ Personal Convictions) สำนึกส่วนตัวมีความสำคัญในการตัดสินใจต่อการบรรณาธิการข่าว (White, 1950 อ้างใน ปารณีย์ จันทกรกุล, 2540) นักข่าวไม่เลือกข่าวบางข่าวเพราะน่าเบื่อ ขณะเดียวกันก็เลือกข่าวบางข่าวเพราะความสนใจส่วนตัว เช่น ในสังคมไทยข่าวร้ายมักเป็นข่าวที่ขายได้ และผู้คนให้ความสนใจมากกว่าข่าวดี เช่น ข่าวอาชญากรรม สะเทือนอารมณ์ แปลกประหลาด คนให้ความสนใจมากกว่าข่าวเชิงสร้างสรรค์ หรือข่าวการศึกษา

คุณค่าข่าว (News Value)

นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว คุณค่าข่าวก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าว คุณค่าของข่าวหรือองค์ประกอบของข่าวคือ ลักษณะต่างๆของข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่ทำให้กลายเป็นข่าว หรือมีความสนใจต่อผู้อ่านประกอบด้วย (พีระ จิโรโสภณ)

- 1) Immediacy or Timeliness ความรวดเร็ว ความสด ความใหม่และความทันสมัยของเรื่องราวและเหตุการณ์
- 2) Proximity or Nearness ความใกล้ชิดกับผู้อ่านทั้งโดยสถานที่ หรือความรู้สึก
- 3) Consequence ผลกระทบที่ตามมาของเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่ตามมาของสาธารณชนทั้งทางกายภาพ และจิตใจ
- 4) Prominence ความเด่น หรือความสำคัญของบุคคล สถานที่หรือสถานการณ์
- 5) Oddity or Unusual ความแปลกประหลาดผิดปกติ
- 6) Conflict or Combat ความขัดแย้ง การแข่งขัน
- 7) Suspense ความซับซ้อน ซ่อนเงื่อน
- 8) Sex and Scandals เรื่องทางเพศ เรื่องอื้อฉาว
- 9) Progress or Change ความก้าวหน้าเปลี่ยนแปลง
- 10) Emotional or Human interest เรื่องเร้าอารมณ์ และความสนใจของมนุษย์

ทั้งหมดนี้ คือ คุณค่าข่าวที่เป็นหลักทั่วไปที่ใช้เป็นองค์ประกอบในการคัดเลือกข่าวว่า ข่าวใดจะถูกนำเสนอหรือไม่ถูกนำเสนอ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Situation) ที่แตกต่างกัน ข่าวที่ถือว่ามีค่าในต่างประเทศอาจไม่ได้รับความสนใจเลยในประเทศไทย อย่างเช่น ข่าวการศึกษาไม่ค่อยได้รับความสนใจเมื่อเปรียบเทียบกับข่าวการเมือง กีฬา บันเทิง และต่างประเทศ

ทั้งที่ในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยนั้น นโยบายด้านการศึกษาทั้งด้านงบประมาณและการวางแผนระยะยาว ควรได้รับการพิจารณาความสำคัญเป็นอันดับแรกๆ และการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนา แต่ข่าวการศึกษากลับได้รับความสำคัญน้อยมาก

แม้ว่าปัจจุบันหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวการศึกษา โดยการเปิดพื้นที่หน้าข่าวการศึกษามากขึ้น แต่ลักษณะข่าวที่ออกมาหรือการให้ความสำคัญก็ยังคงน้อยกว่าข่าวประเภทอื่น อีกทั้งในแต่ละวันมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมายเกินกว่าจะบรรจุลงได้ในหน้าหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์จึงต้องมีการพิจารณาคัดเลือก เพื่อตัดสินใจว่า เหตุการณ์ใดมีคุณค่าข่าว

สื่อกับการปฏิรูปสังคม

บทบาทของสื่อในการผลักดันและสร้างความรู้ความเข้าใจทางนโยบาย ที่นำไปสู่การปฏิรูปสังคม อาจไม่ใช่บทบาทที่ได้รับการยอมรับมากนักในบริบทของสังคมไทย เพราะคนไทยจำนวนไม่น้อยมองภาพว่า สื่อมีฐานะเป็นแหล่งเสนอข่าวหรือไม่ก็เป็นเพียงแหล่งเสนอความบันเทิง แต่ก็มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ผ่านมา ที่แสดงให้เห็นว่า สื่อมีบทบาทในการผลักดันให้ประเด็นสำคัญๆ ของสังคมหลายประการ ได้ดีในระดับหนึ่ง เช่น ด้านการเมือง สาธารณสุข ฯ โดยเฉพาะบทบาทด้านการเมืองที่เห็นได้ชัดเจนว่า หนังสือพิมพ์กับการผลักดัน และกำหนดวาระทางการเมืองให้คนเกิดความใส่ใจกับเรื่องของการเมืองมากขึ้น หรือบางครั้งก็นำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วย ซึ่งสื่อหนังสือพิมพ์แสดงบทบาทได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น เช่น

งานวิจัยของ บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา (2540, อ่างในศิริบุรณ์ ณัฐพันธ์, 2541) ที่ศึกษาพบว่า หลังจากเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 หนังสือพิมพ์มีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นในการเสนอข่าวสารด้านการเมือง คอรัปชั่นของหนังสือพิมพ์ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพ และมีผลต่อการพัฒนา การเมืองไทยหลังเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม และหนังสือพิมพ์ยังได้รับการยอมรับว่ามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองและเห็นความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ

ศิริบุรณ์ ณัฐพันธ์(2541) ศึกษา บทบาทหนังสือพิมพ์ต่อการพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พบว่า หนังสือพิมพ์ยังคงบทบาทในการเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารทางการเมือง รวมทั้งหนังสือพิมพ์สร้างบทบาทในการเป็นผู้ชี้้นำความคิดทางสังคม ทั้งในส่วนของประชาชนก็เชื่อตามที่หนังสือพิมพ์เสนอและส่วนของนักการเมืองที่ยอมรับว่า หนังสือพิมพ์มี

อิทธิพลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจลงมติรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และหนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย

อรพินท์ ตริอมรเลิศ (2542) พบว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทเวทีแสดงความคิดเห็นสูงสุดในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่หนังสือพิมพ์ไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องการให้ข้อมูลความรู้เพียงพอที่จะทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญมากเท่าที่ควร

อดิศักดิ์ ศรีสม (2543) ศึกษาพบว่า สื่อมวลชนไทย ทั้งรายการโทรทัศน์ วิทยุ และคอลัมน์หนังสือพิมพ์ไม่มีสื่อประเภทใดมีอิทธิพลในกระบวนการสร้างสาธารณชนทำให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ แต่ในขั้นของการรายงาน พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์มีกระบวนการและรูปแบบที่กระตุ้น ให้นำให้เกิดการแก้ไขปัญหา หรือการแสดงความคิดเห็นของสาธารณชนอย่างจริงจัง มากกว่าสื่อโทรทัศน์และวิทยุ

ในส่วนของด้านสาธารณสุข ก็มีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นการเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ส่งเสริมนโยบายด้านนี้ ที่ถือเป็นเรื่องจำเป็นพื้นฐานของสาธารณสุข แต่ไม่เด่นชัดเท่าประเด็นทางการเมือง เช่น

สิริวิมล ชาญเวชช์ (2533) ที่ศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญในด้านการป้องกันแก้ไขโรคเอดส์มากที่สุด (ร้อยละ43.9) รองลงมาคือ ผลกระทบทางสังคม และผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ซึ่งการป้องกันแก้ไขเป็นเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์สนองนโยบายด้านสาธารณสุข ที่ต้องร่วมกันป้องกัน แก้ไขโรคร้ายที่เกิดกับคนในสังคม

นพรัตน์ ปทุมรังษี (2541) พบว่า หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของไทยและสิงคโปร์ มีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการป้องกัน อาการของโรค วิธีการรักษาโรคเอดส์ ให้กับประชาชนได้รับทราบ และตระหนักในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ค่อยถ้าเทียบกับข่าวอื่น

จะเห็นได้ว่า ทั้งด้านการเมือง และสาธารณสุข ที่ถือเป็นประเด็นในระดับนโยบายของประเทศ หนังสือพิมพ์ก็ให้ความสนใจและแสดงบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นกับเรื่องเหล่านั้น แต่มักเป็นเรื่องตามกระแส ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปสักระยะเรื่องเหล่านี้ก็จางไปเงียบหายไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่า การศึกษาที่ถือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมที่กำลังอยู่ในช่วงปฏิรูปการศึกษา หนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการปฏิรูปสังคมในประเด็นนี้มากน้อยเพียงใด และทำได้ดีแค่ไหน จึงนำมาสู่ข้อสันนิษฐานของการวิจัยครั้งนี้ คือ

ข้อสันนิษฐานการวิจัย

1.หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายน้อยกว่าเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

2.แหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เลือกใช้เป็นแหล่งข่าวที่มาจากภาครัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย

3.หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสารทางการศึกษามากกว่าบทบาทด้านอื่น

4.ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์ ได้แก่

4.1 นโยบายองค์กร

4.2 ค่านิยมส่วนตัว

4.3 คุณค่าข่าว หรือองค์ประกอบข่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์

นโยบายปฏิรูปการศึกษา หมายถึง หลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมและ สนับสนุนหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ที่เอื้อให้เกิดประโยชน์กับการศึกษาตามแนว ปฏิรูปการศึกษา เช่น เนื้อหาส่งเสริมการศึกษาตามอรรถศาสตร์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือสร้างการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

การส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การรายงาน บรรยายภาค ความคืบหน้า หรือความเป็นไปของการปฏิรูปการศึกษาและเรื่องอื่นๆในวงการศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ

ข่าวการศึกษา หมายถึง ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน

แหล่งข่าว หมายถึง แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่ถูกอ้างอิงในหนังสือพิมพ์

ความคาดหวังของสังคม หมายถึง ความคาดหวังของกลุ่มคนในสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ การส่งเสริมการศึกษา

บทบาทของหนังสือพิมพ์ หมายถึง การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ด้านการศึกษา และการส่งเสริมการศึกษา

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ เนื้อหาข่าวการศึกษาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ บัณฑิตที่กำหนดบทบาท และศึกษาภาพที่คาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา โดยจะใช้วิธีการการศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาข่าวการศึกษาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อศึกษาการส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของหนังสือพิมพ์

ประชากร

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ ข่าวการศึกษาที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ช่วงเวลาระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2544 ถึง 31 ธันวาคม 2544 สาเหตุที่เลือกที่เลือกช่วงปี พ.ศ.2544 เพราะในปี พ.ศ.2545 พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติจะมีผลบังคับ จึงต้องการศึกษาว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญและเตรียมพร้อมกับการปฏิรูปการศึกษามากน้อยเพียงใด

กลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับฉลาก ในการคัดเลือกหนังสือพิมพ์ที่จะทำการศึกษา ซึ่งได้ตัวแทนหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 4 ฉบับ คือ มติชน สยามรัฐ กรุงเทพธุรกิจ และไทยรัฐ

การรวบรวมข้อมูล

จะทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาข่าวการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ โดยสุ่มเลือกศึกษาสัปดาห์ละ 1 วัน และเปลี่ยนวันทุกสัปดาห์ โดยฉบับแรกของการศึกษาสุ่มจับได้วันศุกร์ที่ 5 มกราคม 2544 สัปดาห์ต่อๆมาก็เป็นวันเสาร์ อาทิตย์ จันทร์ ฯลฯ เพื่อการศึกษาจะได้ครอบคลุมเนื้อหาข่าวการศึกษาทั้ง 7 วัน (ซึ่งจำนวนรวมทั้งหมดจะได้ 184 ฉบับ)

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

หน่วยที่วัดเป็น ชั้วข่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) บันทึกเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาข่าวการศึกษา ประกอบด้วย ชื่อหนังสือพิมพ์ ลำดับที่ วัน เดือน ปี รูปแบบ ประเด็นข่าว แหล่งข่าว ตำแหน่งหน้า และบทบาทของหนังสือพิมพ์

การวิเคราะห์เนื้อหาข่าว แยกเป็นหัวข้อดังนี้

1.รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง ประเภทของการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น ดังนี้

ข่าว หมายถึง การรายงานเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอต่อผู้อ่าน ที่ไม่มีการระบุผู้เป็นเจ้าของข้อเขียนนั้นๆ

บทความ / สกู๊ป หมายถึง ข้อเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ที่นอกเหนือจากข่าว จะมีทั้งส่วนที่เป็น การรายงานเหตุการณ์ และส่วนที่เป็นความคิดเห็นหรือข้อวิเคราะห์ของผู้เขียน ทั้งนี้มักมีการระบุชื่อนามปากกา หรือชื่อของผู้เขียนเนื้อหา นั้นๆ

คอลัมน์วิจารณ์ หมายถึง คอลัมน์ที่แสดงความคิดเห็น ซึ่งมักปรากฏในตำแหน่งหน้าประจำ และเนื้อที่เฉพาะของหนังสือพิมพ์ และระบุชื่อนามปากกาของผู้เขียนคอลัมน์

บทบรรณาธิการ หมายถึง เนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบและยุติธรรม พร้อมกับชี้แนะทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา เป็นส่วนที่สะท้อนถึงนโยบายของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์นั้นๆ

ข่าวย่อย หมายถึง ข่าวย่อยๆ ที่นำเสนอรวมกันในคอลัมน์ เช่น โทรมขงชายข่าว (ไทยรัฐ) อื่นๆ เช่น ภาพข่าว และการ์ตูน

การวิเคราะห์ประเภทหรือรูปแบบของการนำเสนอ เพื่อดูการให้ความสำคัญกับเรื่อง การศึกษาของหนังสือพิมพ์ ซึ่งบทบรรณาธิการจะแสดงถึงจุดยืน หรือนโยบายของหนังสือพิมพ์ที่มี ต่อเรื่องการศึกษา ส่วนบทความ/คอลัมน์ จะเป็นเวทีเปิดให้กับคอลัมนิสต์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องคล้อย ตามกับบทบรรณาธิการ ส่วนการรายงานรูปแบบข่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่เป็น ผู้แจ้งข่าวสารหรือรายงานความเคลื่อนไหวเรื่องการศึกษาของหนังสือพิมพ์

2.ตำแหน่งหน้า หมายถึง หน้าที่มีการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการศึกษาในหนังสือพิมพ์

หน้าหนึ่ง

หน้าการศึกษา

อื่นๆ

การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์นั้น จะมีการเรียงตามลำดับความสำคัญ เรื่องใดที่ได้รับความสนใจและสำคัญมาก จะถูกวางตำแหน่งไว้ในหน้าหนึ่ง ซึ่งการศึกษาตำแหน่งหน้าเพื่อวิเคราะห์ว่า เรื่องการศึกษาได้รับความสำคัญมากน้อยเพียงใด และมีประเด็นใดบ้าง

3.การส่งเสริมการศึกษาตามนโยบาย เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการนำเสนอเนื้อหา ทางด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์ว่า ส่งเสริมโดยตรงหรือโดยอ้อมตามหลักการสำคัญของการ ปฏิรูปการศึกษา คือ ปฏิรูปการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของสังคม และการศึกษาตลอดชีวิต

3.1 ส่งเสริมโดยตรง คือ การส่งเสริมและสนับสนุนหลักการสำคัญในการปฏิรูป การศึกษา ที่เอื้อให้เกิดประโยชน์กับการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา เช่น เนื้อหาส่งเสริม การศึกษาตามอัธยาศัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรือสร้างการมีส่วนร่วมทางการศึกษา ฯ โดยแบ่งเนื้อหา ดังนี้

(1) การศึกษาทางเลือก หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ใช่ การศึกษาตามหลักสูตรกระทรวง และการศึกษาที่ไม่ได้มุ่งเน้นการเรียนที่ยึดติดกับตำรา เช่น การ จัดการศึกษาที่บ้าน (Home School) หรือการจัดการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญา เป็นต้น

(2) หลักสูตรการเรียนการสอนและวิธีการเรียนและสอน หมายถึง เนื้อหาที่เจาะลึกถึง นโยบายการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถานจัดการศึกษาอื่น

(3) ข้อมูลด้านการศึกษา หมายถึง เนื้อหาที่ให้ข้อมูลเชิงลึกและภูมิหลังเรื่องการศึกษา อย่างละเอียด ที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องการศึกษาและปฏิรูปการศึกษามากขึ้น เช่น การศึกษาที่ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหมายถึงอะไร

(4) การพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องของครูที่นำไปสู่การพัฒนาครู ตามแนวปฏิรูปการศึกษา เช่น ครูมืออาชีพตามพระราชบัญญัติการศึกษาคืออะไร วิธีการสอน ตามนโยบายปฏิรูปเป็นอย่างไร

(5) รัฐกับการศึกษา หมายถึง เนื้อหาที่มีข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นผลักดันให้รัฐบาล หันมาสนใจดูแลการปฏิรูปการเรียนรู้และการศึกษา รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินตรวจสอบ การทำงานของรัฐบาลทางด้านการศึกษาด้วย

(6) ประชาสัมพันธ์การศึกษา หมายถึง การนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษาและ กิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษา ที่นำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาอาชีพเสริมที่ สारพัดช่าง หรือโครงการบริจาคหนังสือเพื่อเด็กที่ยากไร้ (ยกเว้นการโฆษณา)

(7) แหล่งข้อมูล หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับการเผยแพร่แหล่งข้อมูลข่าวสาร ที่สร้าง ประโยชน์ให้กับผู้อ่าน เช่น เว็บไซต์ , ห้องสมุด และหนังสือ เป็นต้น

- (8) วิชาการ หมายถึง เนื้อหาที่มุ่งเน้นให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้อ่าน เช่น สอนภาษา, สอน G-Math และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
- (9) ส่งเสริมอาชีพ หมายถึง เนื้อหาที่นำไปสู่การเรียนรู้ ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ
- (10) บทบาทของกลุ่มในสังคม หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มต่างๆ ในสังคมที่มีต่อการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษา เช่น พ่อแม่, NGO และสื่อมวลชน เป็นต้น
- (11) เครื่องมือสร้างการมีส่วนร่วม หมายถึง เนื้อหาที่ถ่ายทอดความคิดของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมให้ออกสู่สาธารณชน เช่น การถ่ายทอดวาทะของเด็กเรื่องควายเข็นเตอร์ และการนำเสนอความคิดของนักวิชาการต่อการปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น
- (12) ประชาชนกับการศึกษา หมายถึง เนื้อหาที่ผลักดันและกระตุ้นให้ประชาชนหันมาตระหนักกับเรื่องการศึกษาและปฏิรูปการศึกษา

3.2 ส่งเสริมโดยอ้อม คือ เนื้อหาที่เป็นการรายงานบรรยากาศ หรือความเป็นไปของการปฏิรูปการศึกษาและเรื่องอื่นๆ ในวงการศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ โดยแบ่งเนื้อหา ดังนี้

- (1) การทุจริตคอร์รัปชัน หมายถึง เนื้อหาการตีแผ่ความไม่ชอบมาพากลทางการบริหาร การคอร์รัปชันที่มีอยู่ในวงการศึกษา เช่น การทุจริตการซื้อนมในโรงเรียนประถม หรือการผลิตตำราเถื่อน เป็นต้น
- (2) การโยกย้ายตำแหน่ง หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหาร หรือข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมืองทางการศึกษา
- (3) ความขัดแย้ง หมายถึง เนื้อหาที่มุ่งเสนอความขัดแย้ง หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา ซึ่งบางครั้งก็มีความขัดแย้งทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ปัญหาการย้ายธรรมศาสตร์ หรือการลาออกของนพ.เกษม วัฒนชัย
- (4) กิจกรรมทางการศึกษา หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดในวงการศึกษา เช่น การสร้างผลงานของนักเรียนในการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ, การรายงานผลโพลทางการศึกษา และอื่นๆ
- (5) การประชุม/สัมมนา หมายถึง เนื้อหาที่เสนอผลการสัมมนา ผลการประชุม หรือผลการอภิปรายต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เช่น การประชุมรัฐมนตรีเกี่ยวกับแผนปฏิรูปการศึกษา
- (6) นโยบายและการปฏิบัติ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายและแผนการดำเนินงานของรัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่มีต่อการศึกษา และการรายงานความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อภารกิจด้านการศึกษา เช่น การรายงานความคืบหน้าของสปศ.กับการปฏิรูปการศึกษา
- (7) อื่นๆ

4. แหล่งข่าว หมายถึง แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่ถูกอ้างอิงในหนังสือพิมพ์ ซึ่งแบ่งเป็นดังนี้

4.1 ข้อมูลจากบนลงล่าง (Top-down) คือแหล่งข้อมูลที่มาจากระดับผู้บริหารทางด้านการศึกษา ซึ่งโดยมากเป็นข้อมูลในเชิงนโยบาย

- (1) กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานในสังกัด เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ
- (2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.)
- (3) ผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา เช่น อธิการบดีมหาวิทยาลัย
- (4) ผู้บริหารทางการศึกษา(ข้าราชการการเมืองและประจำ) เช่น รัฐมนตรีกระทรวงศึกษา และอธิบดีกรมสามัญศึกษา ฯลฯ
- (5) นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
- (6) ภาคเอกชน
- (7) อื่นๆ

4.2 ข้อมูลจากส่วนล่างขึ้นบน (Bottom-up) คือแหล่งข้อมูลจากคนกลุ่มต่อไปนี้

- (1) NGO
- (2) พ่อแม่ / ผู้ปกครอง
- (3) นักเรียน
- (4) ครู
- (5) ผู้สื่อข่าว เช่น นักข่าว บรรณาธิการ และคอลัมนิสต์
- (6) อื่นๆ

การแบ่งแหล่งข่าวออกเป็น 2 ประเภท คือ Top-down และBottom-up เพื่อศึกษาว่า เรื่องของการศึกษายังถูกผูกขาดกับแหล่งข่าวที่มาจากระดับบน หรือแหล่งข่าวประจำของหน่วยงานราชการมากกว่าการใช้แหล่งข่าวระดับล่างหรือปัจเจกบุคคลหรือไม่ หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวใด และมีที่มาของข้อมูลหลากหลายเพียงใด เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้จะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มในเรื่องของการศึกษา การกระตุ้นให้คนเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาจึงเป็นบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสื่อ ซึ่งแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้จะสามารถสะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด

5. บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นบทบาทต่างๆ ดังนี้

ผู้แจ้งข่าวสาร

ผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

เวทีแสดงความคิดเห็น

ผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะ

ผู้ประเมินตรวจสอบ

กระบอกเสียง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยและผู้ร่วมบันทึกข้อมูลอีก 1 คน จะอ่านข่าวการศึกษาจากหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ฉบับ แล้วทำการวิเคราะห์ทำการจำแนกเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยเลือกเอกสารที่นำมาใช้ในการศึกษาจำนวน 50 ชิ้น มาทดสอบการลงบันทึก จากนั้นนำผลบันทึกข้อมูลไปแจกแจงหาความน่าเชื่อถือโดยใช้สูตร

$$R = \frac{2 \times M}{N_1 + N_2}$$

R = ค่าความน่าเชื่อถือ

M = จำนวนข้อมูลที่ผู้บันทึกข้อมูลตรงกัน

N₁, N₂ = จำนวนทั้งหมดที่ผู้บันทึกทั้ง 2 ทำการบันทึก

หากค่าที่คำนวณได้สูงกว่า 0.75 แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือสำหรับการบันทึกข้อมูล

จากการทดสอบค่าความเชื่อมั่นที่ได้

$$R = \frac{2 \times 45}{50 + 50} = \frac{90}{100} = 0.90$$

ค่าที่คำนวณได้สูงกว่า 0.75 จึงเชื่อว่า การบันทึกข้อมูลนี้เชื่อถือได้

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาและการแสดงบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์

ประชากร

กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติงานในองค์กรหนังสือพิมพ์ ในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับข่าวการศึกษา สาเหตุที่เลือกคนกลุ่มนี้ เพราะคนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ทำงานข่าวด้านการศึกษาโดยตรง ซึ่งตรงกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

บรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าวการศึกษา ซึ่งไม่เฉพาะเจาะจง จำนวน 7 คน

การรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาและการแสดงบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

- 1.ภาพรวมของการศึกษาไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 2.ข่าวการศึกษาที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร
- 3.เปรียบเทียบข่าวการศึกษากับข่าวอื่น เป็นอย่างไร
- 4.มีคนพูดว่า " ปัจจุบันการศึกษาพัฒนาไปได้ช้า สื่อก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหานี้ " คิดว่าจริงหรือไม่ / เพราะเหตุใด
- 5.ปัจจุบันสื่อทำหน้าที่ดีแล้วใช่หรือไม่ / อย่างไร
- 6.ปัจจัยที่กำหนดการทำข่าวการศึกษามีอะไรบ้าง
- 7.ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการทำข่าวการศึกษาเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 3 ศึกษาความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

ประชากร

กลุ่มคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการศึกษา ได้แก่ นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ NGO พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ และนักเรียน/นักศึกษา สาเหตุที่เลือกคนกลุ่มนี้เพราะกลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิรูปการศึกษารั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยจะศึกษาจากกลุ่มต่างๆ ดังนี้ (จำนวน 18 คน)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการทางการศึกษา	จำนวน	5	คน
2. หน่วยงานภาครัฐ		2	คน
3. NGO		2	คน
4. พ่อแม่ /ผู้ปกครอง		2	คน
5. ครู		5	คน
6. นักเรียน นักศึกษา		2	คน
	รวม	18	คน

การรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. ภาพรวมของการศึกษาไทยในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. หนังสือพิมพ์ควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาอย่างไร (ตามความคาดหวังของท่าน)
3. ปัจจุบันการทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร
4. หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาได้ดีเพียงพอหรือไม่
5. บทบาทที่ท่านคาดหวังจะเป็นจริงได้ หนังสือพิมพ์ต้องทำอย่างไร

บทที่ 4 ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา และตามความคาดหวังของสังคม ” แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 มุ่งตอบคำถามว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาอย่างไร เพื่อศึกษาปริมาณความถี่ รูปแบบ ประเด็นหลัก ประเภทแหล่งข่าวที่ใช้ และบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Descriptive)

1. แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ทำการศึกษาจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ

1.1 รูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ นำเสนอเนื้อหาข่าวการศึกษาทั้งหมด 1,569 ชิ้น โดยเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุด จำนวน 799 ชิ้น (ร้อยละ 50.92) รูปแบบคอลัมน์ บทความ บรรณาธิการ และสัปดาห์ จำนวน 631 ชิ้น (ร้อยละ 40.21) และรูปแบบอื่นๆ เช่น ภาพข่าว และการ์ตูน จำนวน 139 ชิ้น (ร้อยละ 8.86)

วิเคราะห์ได้ว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ให้ความสำคัญกับการรายงานเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของเรื่องการศึกษาที่เสนอวันต่อวันมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของรูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา

รูปแบบเนื้อหา	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
ข่าว	799	50.92
คอลัมน์และบทความ	631	40.21
รูปแบบอื่นๆ	139	8.86
รวม	1,569	100.00

1.2 การส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีการนำเสนอข่าวการศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาน้อยกว่าการนำเสนอข่าวที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อม แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษามากเท่าที่ควร หากลองเทียบสัดส่วนจะพบว่า เนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายมีจำนวน 575 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 36.6 ในขณะที่เนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมมีมากถึง 994 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 63.4

ตารางที่ 2 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

เนื้อหา	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
ส่งเสริมการศึกษาโดยตรง	575	36.6
ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อม	994	63.4
รวม	1,569	100.0

การนำเสนอเนื้อหาด้านการศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต เป็นนโยบายที่หนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลตามนโยบายนี้ได้มากที่สุด จำนวน 383 ชิ้น หรือร้อยละ 66.61 รองลงมา คือ การนำเสนอเนื้อหาตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ มีจำนวน 131 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 22.78 และอันดับสุดท้าย คือ นโยบายการมีส่วนร่วม ที่หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญน้อยที่สุด จำนวน 61 ชิ้น หรือร้อยละ 10.61 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

นโยบาย	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต	383	66.61
นโยบายปฏิรูปการเรียนรู้	131	22.78
นโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม	61	10.61
รวม	575	100.00

หากลองแยกวิเคราะห์เนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาทั้ง 3 นโยบาย พบว่า เนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต จำนวน 383 ชิ้น แบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ เนื้อหาด้านวิชาการที่ส่งเสริมและให้ความรู้ที่เป็นหลักวิชาการกับผู้อ่าน เช่น คอลัมน์ เปิดฟ้าภาษาโลก (ไทยรัฐ) คอลัมน์ G-Math 1 นาที (กรุงเทพธุรกิจ) และภาษาไทยอาทิตย์ละคำ (มติชน) เป็นต้น นำเสนอมากที่สุด จำนวน 168 ชิ้น หรือร้อยละ 43.86 รองลงมาคือ เนื้อหาในเรื่องของการประชาสัมพันธ์การศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้และการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เช่น โทโร่งขยายข่าว (ไทยรัฐ) และเส้นทางชาวบ้านกับกศน.(มติชน) ฯ จำนวน 124 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 32.37 ส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา เช่น คอลัมน์ชวนเพื่ออ่านหนังสือ และเจาะเว็บฮิต (มติชน) และอินเทอร์เน็ตไซน (สยามรัฐ) ฯฯ จำนวน 80 ชิ้น หรือร้อยละ 13.91 และเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ มีจำนวน 11 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 1.91 แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการนำเสนอการศึกษาตลอดชีวิตได้มากกว่าการศึกษารูปแบบอื่น (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต

เนื้อหาส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต	ความถี่(ชิ้น)	ร้อยละ
1.วิชาการ	168	43.86
2.ประชาสัมพันธ์การศึกษา	124	32.37
3.แหล่งข้อมูล	80	20.89
4.ส่งเสริมอาชีพ	11	2.87
รวม	383	100.00

การนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ มีจำนวน 131 ชิ้น ซึ่งจากการศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ อันดับแรกนำเสนอ เรื่องรัฐกับการศึกษา ที่มีการนำเสนอเนื้อหาในเชิงตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลกับเรื่องการศึกษา เช่น ปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้าไปถึงไหน หรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการปฏิรูปการศึกษาคืออะไร และการประเมินผลงานในเรื่องการศึกษาตลอดปีของรัฐบาล ฯลฯ จำนวน 59 ชิ้น (ร้อยละ 45.04) ถัดมาคือการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อมูลข้อเท็จจริงในเรื่องของการศึกษา ที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งการให้ข้อมูลเชิงลึกในเรื่องของการศึกษา เช่น ปรัชญาทางการศึกษา หรือเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ตัวอย่างเช่น ก้าวไปด้วยกันของสปศ.(กรุงเทพธุรกิจ) สายตรงสปศ.(มติชน) และวังจันทร์วิจารณ์ (สยามรัฐ) เป็นต้น จำนวน 35 ชิ้น (ร้อยละ 26.72) ส่วนการนำเสนอเนื้อหาอีก 3 ประเภท มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ เรื่องการศึกษาทางเลือก จำนวน 14 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.69 เนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 12 ชิ้น หรือร้อยละ 9.16 และเนื้อหาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาครู จำนวน 11 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 8.39 (ตามตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้

เนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
1.รัฐกับการศึกษา	59	45.04
2.ข้อมูลด้านการศึกษา	35	26.72
3.การศึกษาทางเลือก	14	10.69
4.หลักสูตรการเรียนการสอน	12	9.16
5.การพัฒนาวิชาชีพครู	11	8.39
รวม	131	100.00

ส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม มีจำนวน 61 ชิ้น แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ เครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วม คือเนื้อหาที่มีลักษณะการถ่ายทอดความคิดเห็นของคนกลุ่มต่างๆ ในเรื่องการศึกษา เช่น คอลัมน์ เด็กๆ บอกนายกและจับเข้าคุกกัน (ไทยรัฐ) ที่นำเสนอทุกวันอาทิตย์ ก็เป็นการนำเสนอเรื่องราวความคิดเห็นและความต้องการของคนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน และคอลัมน์ร้องทุกข์จากที่บ้าน

สนามนี้สปช. (มติชน) เป็นต้น มีจำนวน 54 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 88.52 ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า เป็นประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุดในการส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม ส่วนอีก 2 ประเด็นนั้นมีการนำเสนอในสัดส่วนที่แตกต่างมากจากอันดับแรก คือ ประเด็นเกี่ยวกับประชาชนกับการศึกษา มีจำนวน 4 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 6.56 และเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทต่างๆ ของคนในสังคมต่อเรื่องการศึกษา มีจำนวน 3 ชิ้น หรือร้อยละ 4.92 (ดูตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม

เนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
1.เครื่องมือสร้างการมีส่วนร่วม	54	88.52
2.ประชาชนกับการศึกษา	4	6.56
3.บทบาท	3	4.92
รวม	61	100.00

ส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ที่นำเสนอเพื่อแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวของการศึกษา พบว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการศึกษามากที่สุด เช่น ข่าวเยาวชนไทยคนเก่งแข่งฟิสิกส์โอลิมปิก (29.พ.ค.2544, สยามรัฐ) การเลือกตั้งผู้แทนครู (22 ก.พ.2544, มติชน) และข่าวนักศึกษาสาวไทยคว้ารางวัลในสหรัฐ ทำหนังสือดีแด่พระสงฆ์ไทย (29 พ.ค.2544, มติชน) ฯลฯ จำนวน 309 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 31.08 รองลงมาที่มีการนำเสนอเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น จม.เปิดนี้กรายงานความคืบหน้าในการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานการปฏิรูปการศึกษา(สปศ.) และการออกกฎหมายลูกของพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ และอื่นๆ จำนวน 273 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 27.46 ถัดมาในสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมาก คือเรื่องอื่นๆ เช่น คอลัมน์ซุบซิบ หรือแซวในวงการศึกษา เช่น ชุมทางครู, ขอเวลานอก (มติชน), เสมวาที (สยามรัฐ), และ ชกหลังข่าว (ไทยรัฐ) และเรื่องที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในแวดวงการศึกษา เช่น ปัญหาการนำเข้าครูต่างประเทศผิดเกณฑ์และการขาดแคลนครูอาจารย์(15 มิ.ย.2544, กรุงเทพธุรกิจ) เรื่องสะเทือนอารมณ์ ครูที่รับเป็นโรคจิตเห็นเด็กแล้วมีอารมณ์ (21 พ.ย.2544, มติชน) และปัญหาการค้าบริการทางเพศในนักเรียน (23 มิ.ย.2544, ไทยรัฐ) เป็นต้น จำนวน

218 ขึ้น หรือร้อยละ 21.93 การประชุม/สัมมนาทางการศึกษา เช่น การสัมมนาระดมความคิดเห็น นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสื่อมวลชน ในการผลักดันปฏิรูปการศึกษา (16 ก.ค.2544, มติชน) มีจำนวน 88 ขึ้น คิดเป็นร้อยละ 8.85

เรื่องความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา เช่น การประท้วงของนักศึกษาผ.ในการย้ายที่เรียนระดับปริญญาตรี (29 พ.ย.2544, มติชน) และครูชุดสิทธิกรแหกมติเสนอชื่อเลขาคณะเดียว (17 ส.ค.2544 , มติชน) ฯลฯ จำนวน 44 ขึ้น หรือร้อยละ 4.43 ถัดมาคือเรื่องการโยกย้ายตำแหน่ง จำนวน 39 ขึ้น หรือร้อยละ 3.92 และเรื่องทุจริตคอร์รัปชัน เช่น การรับสินบนของผู้บริหารโรงเรียน “ 2 ปีกรร. สตรีนนท์ขัดกันรุ่นรับสินบน “ (15 ธ.ค.2544, สยามรัฐ) และการทุจริตซื้อสื่อการสอน เป็นต้น จำนวน 23 ขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.31

ตารางที่ 7 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

เนื้อหา	ความถี่ (ขึ้น)	ร้อยละ
กิจกรรมทางการศึกษา	309	31.08
นโยบายและการปฏิบัติ	273	27.46
ประชุม/สัมมนา/อภิปราย	88	8.85
ความขัดแย้ง	44	4.43
โยกย้ายตำแหน่ง	39	3.92
ทุจริตคอร์รัปชัน	23	2.31
อื่นๆ	218	21.93
รวม	994	100.00

หากลองวิเคราะห์หัดดู จะพบว่า 3 อันดับแรกของเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอขึ้นเป็นเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆที่มักเป็นภาพของความสำเร็จ แต่ในส่วนของลำดับ 4-6 จะเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นเรื่องที่มีองค์ประกอบของความขัดแย้ง (Conflict) เข้ามาเกี่ยวข้อง และเป็นภาพในเชิงลบ แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มักนำเสนอการศึกษาในมุมมองที่เป็นข่าว ดี และเป็นภาพของความสำเร็จมากกว่าข่าวร้าย

1.3 การใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์

ตารางที่ 8 แสดงความถี่ของแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้

แหล่งข่าว	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
บน – ล่าง (Top-down)	915	58.3
ล่าง –บน (Bottom-up)	654	41.7
รวม	1,569	100.0

แหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้มากที่สุด คือ แหล่งข่าวที่มาจากระดับบน หรือระดับผู้มีอำนาจในการบริหารทางการศึกษา หรือระดับนโยบายลงมาสู่ระดับล่าง มีจำนวน 915 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 58.3 ส่วนแหล่งข่าวจากระดับล่าง หรือผู้ปฏิบัติมีจำนวน 654 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 41.7 แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวที่มาจากระดับบนหรือระดับนโยบายมากกว่าแหล่งข่าวระดับล่าง โดยส่วนมากจะเป็นข่าวที่ออกมาจากหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และหน่วยงานในสังกัด ซึ่งรายละเอียดดูได้จากตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวประเภทบน – ล่าง (TOP-DOWN) ของหนังสือพิมพ์

แหล่งข่าว บน –ล่าง (Top-down)	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
1.ศธ. ทบวงและหน่วยงานสังกัด	343	37.48
2.ผู้บริหารการศึกษา	212	23.17
3.ผู้บริหาร และสถานศึกษา	188	20.55
4.สทศ.และสปศ.	54	5.90
5.นักวิชาการ	26	2.84
6.เอกชน	32	3.49
7.อื่นๆ	60	6.55
รวม	915	100.00

ผลการวิเคราะห์พบว่า แหล่งข่าวประเภทบน-ล่าง (Top-down) หนังสือพิมพ์เลือกใช้แหล่งข่าวที่มาจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานในสังกัดมากที่สุด ถ้าสังเกตพบว่า อันดับ 1 – 4 เป็นของหน่วยงานในสังกัดภาครัฐ รวมกันแล้วมากถึง 797 ชิ้น หรือร้อยละ 87.1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรื่องการศึกษา ยังถูกมองและให้น้ำหนักว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในความดูแลของรัฐเท่านั้น เพราะหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวของหน่วยงานรัฐมากที่สุด ในส่วนของแหล่งข่าวประเภทล่าง-บน (Bottom-up) ซึ่งหนังสือพิมพ์เลือกใช้แหล่งข่าวที่มาจากผู้สื่อข่าว เป็นแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารมากเป็นอันดับหนึ่ง ดูรายละเอียดได้จากตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวประเภท ล่าง – บน (BOTTOM - UP) ของหนังสือพิมพ์

แหล่งข่าว ล่าง – บน (Bottom up)	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
1. ผู้สื่อข่าว	521	79.66
2. ครู / อาจารย์	55	8.41
3. นักเรียน / นักศึกษา	21	3.21
4. NGO	15	2.29
5. พ่อแม่/ผู้ปกครอง	4	0.61
6. อื่นๆ	38	5.81
รวม	654	100.00

จากตารางแสดงให้เห็นว่า แหล่งข่าวประเภทล่างขึ้นบน ที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้มากที่สุดคือแหล่งข่าวที่มาจากตัวผู้สื่อข่าว ได้แก่ นักข่าว คอลัมนิสต์ และบรรณาธิการ มีจำนวนถึง 521 ชิ้น (ร้อยละ 79.66) ซึ่งแตกต่างจากแหล่งข่าวที่มาจาก ครู นักเรียนนักศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง และ NGO ในสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวประเภทล่างขึ้นบนด้วย แต่ก็ยังไม่มี ความหลากหลายของแหล่งข่าวที่ใช้ให้เห็นเด่นชัด เพราะน้ำหนักของแหล่งข่าวประเภทนี้ตกอยู่ที่ผู้สื่อข่าวมากที่สุด

จากการวิเคราะห์ การเลือกใช้แหล่งข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภทแสดงให้เห็นว่า คนภายนอกสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับการศึกษาได้น้อยมาก เพราะแหล่งข่าวที่เลือกใช้ส่วนมากเป็นคนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาเกือบทั้งหมด

1.4 บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารทางด้านการศึกษามากที่สุด จำนวน 1,125 ชิ้น (ร้อยละ 71.7) รองลงมาในสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก คือ มีบทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น มีจำนวน 212 ชิ้น (ร้อยละ 13.5) บทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจ ความรู้ที่ถูกต้องให้กับประชาชน จำนวน 133 ชิ้น (ร้อยละ 8.5) บทบาทการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น และเสนอแนะ จำนวน 56 ชิ้น (ร้อยละ 3.8) บทบาทการเป็นผู้ประเมินและตรวจสอบ มีจำนวน 33 ชิ้น (ร้อยละ 2.1) และบทบาทการเป็นกระบอกเสียงของประชาชน จำนวน 7 ชิ้น (ร้อยละ 0.4) คูตารางที่ 11 ด้านล่าง

ตารางที่ 11 แสดงความถี่บทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์

บทบาท	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
ผู้แจ้งข่าวสาร	1,125	71.7
ผู้สร้างความเข้าใจ	133	8.5
เวทีแสดงความคิดเห็น	212	13.5
ผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะ	59	3.8
ผู้ประเมิน และตรวจสอบ	33	2.1
กระบอกเสียง	7	0.4
รวม	1,569	100.0

การแสดงผลบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์แสดงผลบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสารสูงสุด จำนวน 259 ชิ้น หรือร้อยละ 45.04 ถัดมาคือการแสดงผลบทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง จำนวน 129 ชิ้น หรือร้อยละ 22.43 ซึ่งใกล้เคียงกับบทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น ที่มีจำนวน 124 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 21.56 บทบาทการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะ จำนวน 51 ชิ้น หรือร้อยละ 8.87 และบทบาทการเป็นผู้ประเมินและตรวจสอบจำนวน 12 ชิ้น ร้อยละ 2.08 ส่วนบทบาทการเป็นกระบอกเสียงไม่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

ส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา พบว่า หนังสือพิมพ์ที่แสดงบทบาทผู้แจ้งข่าวสารสูงสุดเช่นเดียวกับการส่งเสริมการศึกษาโดยตรง จำนวน 866 ชิ้น หรือร้อยละ 87.12 ถัดมาในสัดส่วนที่ต่างกันมาก คือ บทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น จำนวน 88 ชิ้น หรือร้อยละ 8.85 บทบาทการเป็นผู้ประเมินและตรวจสอบ จำนวน 21 ชิ้น หรือเทียบเท่าร้อยละ 2.11 บทบาทผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะ จำนวน 8 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 0.8 ถัดมาในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ บทบาทการเป็นกระบอกเสียง จำนวน 7 ชิ้น หรือร้อยละ 0.7 และ บทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง จำนวน 4 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 0.4 (ดูตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

บทบาท	ส่งเสริมการศึกษาโดยตรง		ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อม	
	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ	ความถี่(ชิ้น)	ร้อยละ
ผู้แจ้งข่าวสาร	259	45.04	866	87.12
ผู้สร้างความเข้าใจ	129	22.43	4	0.40
เวทีแสดงความคิดเห็น	124	21.56	88	8.85
ผู้ผลักดันกระตุ้น เสนอแนะ	51	8.87	8	0.80
ผู้ประเมิน และตรวจสอบ	12	2.08	21	2.11
กระบอกเสียง	0	0	7	0.70
รวม	575	100.00	994	100.00

วิเคราะห์ได้ว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสารมากที่สุด ในการนำเสนอเนื้อหาด้านการศึกษาทั้งที่ส่งเสริมการศึกษาสอดคล้อง และส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมปฏิรูปการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มุ่งทำหน้าที่แจ้งข่าวสารด้านการศึกษาว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ รายงานความเคลื่อนไหวและความเป็นไป มากกว่าการแสดงผลด้านอื่น

1.5 ตำแหน่งหน้าที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์

ตำแหน่งหน้าที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา มีการนำเสนอที่หน้า การศึกษามากเป็นอันดับหนึ่ง คือ 1,147 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 74.8 และมีการนำเสนออยู่ในหน้าอื่นๆ เช่น หน้าไอที หน้าเด็กและเยาวชน ฯลฯ จำนวน 369 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 23.5 ส่วนการนำเสนอใน หน้าหนึ่งมีเพียง 26 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 1.7 แสดงให้เห็นว่า เรื่องการศึกษายังถูกจำกัดให้อยู่ใน หน้าการศึกษาเท่านั้น และการศึกษายังไม่เป็นประเด็นที่น่าสนใจมากพอที่จะถูกนำเสนอขึ้นหน้า หนึ่งอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 แสดงความถี่ตำแหน่งหน้าที่มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา

หน้า	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
หน้าการศึกษา	1,174	74.8
หน้าอื่นๆ	369	23.5
หน้าหนึ่ง	26	1.7
รวม	1,569	100.0

หากวิเคราะห์จากเนื้อหาจำนวน 26 ชิ้น ที่นำเสนอในหน้าหนึ่งจะพบว่า ไม่มีเนื้อหาที่ ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาเลยแม้แต่ชิ้นเดียว แต่ประเด็นที่ถูก นำเสนอขึ้นหน้าหนึ่งเป็นอันดับสูงสุด คือ เรื่องของความขัดแย้ง มีจำนวน 6 ชิ้น (ร้อยละ 23.07) รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับการโยกย้ายตำแหน่ง การทุจริตคอร์รัปชัน กิจกรรมทางการศึกษา ซึ่งมี จำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก ส่วนในเนื้อหาอื่นๆ ที่ขึ้นเป็นข่าวหน้าหนึ่ง เช่น เรื่องปัญหายาเสพติดกับ นักเรียน และการเสนอเปิด RCA ในโรงเรียนมัธยมแก้ปัญหาเสียชีวิตก่อนวัย (ดูจากตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงเนื้อหาการศึกษาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอขึ้นหน้าหนึ่ง

เนื้อหา	ความถี่ (ชิ้น)	ร้อยละ
ความขัดแย้ง	6	23.07
โยกย้ายตำแหน่ง	4	15.38
ทุจริตคอรัปชั่น	3	11.54
กิจกรรมทางการศึกษา	3	11.54
ประชุม/สัมมนา	1	3.85
นโยบายและการปฏิบัติ	1	3.85
อื่นๆ	8	30.77
รวม	26	100.00

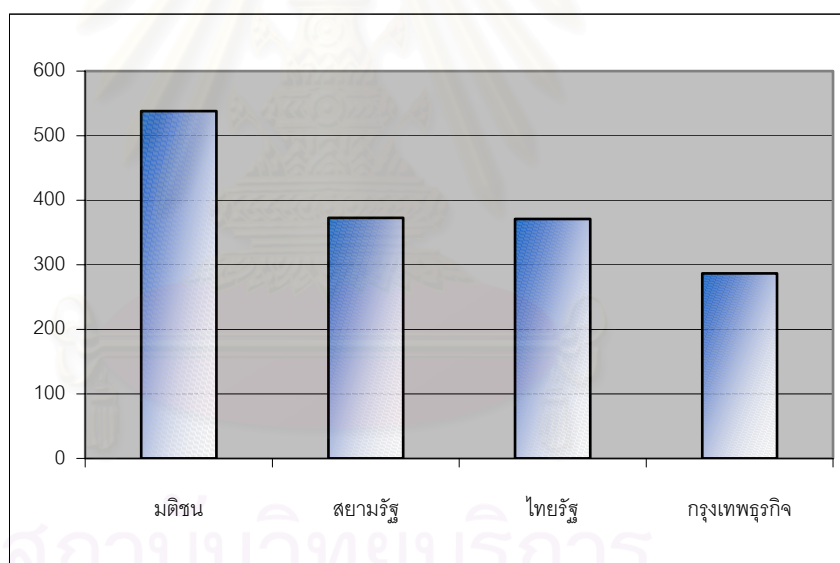
จะเห็นได้ว่า 3 อันดับแรกของเนื้อหาที่ถูกนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่ง เป็นเรื่องที่มีองค์ประกอบหรือคุณค่าข่าวของความขัดแย้ง (Conflict) ส่วนเรื่องที่เป็นผลงานหรือความสำเร็จที่เป็นเชิงบวกกลับถูกนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่งน้อยกว่า แสดงให้เห็นว่า ข่าวการศึกษาจะถูกให้ความสำคัญมากเมื่อเป็นข่าวในเชิงลบ

2. แสดงความถี่ของการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

2.1 ปริมาณความถี่และรูปแบบที่ใช้ในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

หนังสือพิมพ์มติชนมีปริมาณการนำเสนอข่าวการศึกษามากที่สุด คือ 538 ชิ้น หรือร้อยละ 34.29 รองมาคือ สยามรัฐ มีจำนวน 373 ชิ้น หรือร้อยละ 23.77 ถัดมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ไทยรัฐ จำนวน 371 ชิ้น หรือร้อยละ 23.64 และกรุงเทพธุรกิจ จำนวน 287 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 18.29 (รูปภาพที่ 1)

รูปภาพที่ 1 แสดงความถี่ของการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

หากแยกวิเคราะห์แต่ละฉบับพบว่า หนังสือพิมพ์มติชน มีการนำเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุด จำนวน 235 ชิ้น (ร้อยละ 43.7) ถัดมาคือการนำเสนอในรูปแบบคอลัมน์ประจำและแสดงความคิดเห็น เช่น คอลัมน์ขอเวลานอก คอลัมน์เวทีความคิด เป็นต้น จำนวน 144 ชิ้น (ร้อยละ 26.8) รูปแบบบทความและสัปดาห์ จำนวน 70 ชิ้น (ร้อยละ 13) ถัดมาคือรูปแบบอื่นๆ เช่น การ์ตูนและภาพข่าว จำนวน 47 ชิ้น (ร้อยละ 8.7) ต่อมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ รูปแบบของข่าวย่อย จำนวน 41 ชิ้น (ร้อยละ 7.6) ส่วนรูปแบบปรากฏน้อยที่สุด คือ บทบรรณาธิการ มีเพียง 1 ชิ้น (ร้อยละ 0.2)

หนังสือพิมพ์สยามรัฐ มีการนำเสนอในรูปแบบของคอลัมน์มากที่สุดซึ่งต่างจากมติชน คือ มีจำนวน 123 ชิ้น (ร้อยละ 33.0) รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันในรูปแบบของข่าว 121 ชิ้น (ร้อยละ 32.4) บทความและสื่อบุคคล เช่น บทความเรื่องครูตามแนวพระราชดำริ มีจำนวน 49 ชิ้น (ร้อยละ 13.1) รูปแบบข่าวย่อย จำนวน 41 ชิ้น หรือร้อยละ 11.0 ส่วนรูปแบบอื่นๆ จำนวน 39 ชิ้น (ร้อยละ 10.5) ส่วนรูปแบบบทบรรณาธิการไม่ปรากฏในหนังสือพิมพ์สยามรัฐที่ทำการวิจัยครั้งนี้

ตารางที่ 15 แสดงความถี่และรูปแบบที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับใช้

รูปแบบ		มติชน	สยามรัฐ	ไทยรัฐ	กรุงเทพธุรกิจ	รวม
ข่าว	ความถี่ (ชิ้น)	235	121	143	139	638
	ร้อยละ	43.7	32.4	38.5	48.4	
บทความ/สื่อบุคคล	ความถี่ (ชิ้น)	70	49	16	11	146
	ร้อยละ	13.0	13.1	4.3	3.8	
คอลัมน์	ความถี่ (ชิ้น)	144	123	142	76	485
	ร้อยละ	26.8	33.0	38.3	26.5	
บทบรรณาธิการ	ความถี่ (ชิ้น)	1			2	3
	ร้อยละ	0.2			0.7	
ข่าวย่อย	ความถี่ (ชิ้น)	41	41	46	33	161
	ร้อยละ	7.6	11.0	12.4	11.5	
อื่นๆ	ความถี่ (ชิ้น)	47	39	24	26	136
	ร้อยละ	8.7	10.5	6.5	9.1	
รวม	ความถี่ (ชิ้น)	538	373	371	287	1,569
	ร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีปริมาณการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาใกล้เคียงกับสยามรัฐ โดยมีการเสนอรูปแบบข่าวมากที่สุดเช่นเดียวกับมติชน มีจำนวน 143 ชิ้น (ร้อยละ 38.5) ถัดมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันในรูปแบบของคอลัมน์ประจำและแสดงความคิดเห็น เช่น คอลัมน์คลินิกครู และคอลัมน์เปิดหูเปิดตาการศึกษาออกโรงเรียน ฯลฯ จำนวน 142 ชิ้น (ร้อยละ 38.3) รูปแบบข่าวย่อย จำนวน 46 ชิ้น (ร้อยละ 12.4) และรูปแบบอื่นๆ เช่น ภาพข่าว จำนวน 24 ชิ้น (ร้อยละ 6.5) ส่วนรูปแบบบทบรรณาธิการไม่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเช่นเดียวกับสยามรัฐ

หนังสือพิมพ์กรุงเทพมหานคร มีปริมาณการนำเสนอในรูปแบบข่าวมากที่สุดเหมือนกับมติชน และไทยรัฐ จำนวน 139 ชิ้น (ร้อยละ 48.4) ถัดมาคือรูปแบบของคอลัมน์ประจำและแสดงความ คิดเห็น จำนวน 76 ชิ้น (ร้อยละ 26.5) รูปแบบข่าวย่อย จำนวน 33 ชิ้น (ร้อยละ 11.5) รูปแบบอื่นๆ จำนวน 26 ชิ้น (ร้อยละ 9.1) รูปแบบบทความและสตูป์มีจำนวน 11 ชิ้น (ร้อยละ 3.8) และบท บรรณาธิการ จำนวน 2 ชิ้น (ร้อยละ 0.7)

2.2 การส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

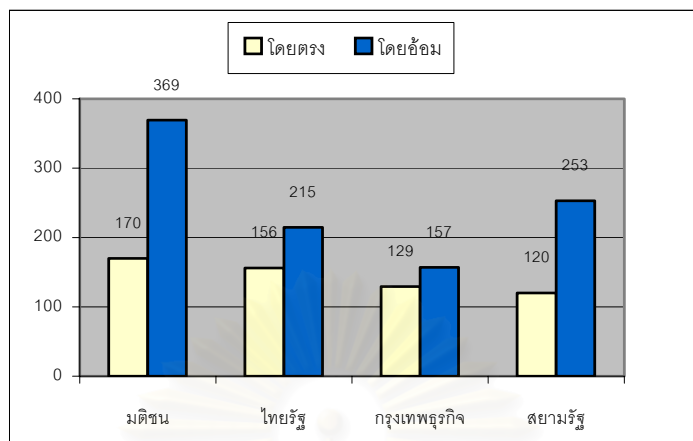
จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีสัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่ ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งอันดับหนึ่ง ได้แก่ มติชน มีจำนวน 170 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 29.57 ถัดมาคือ ไทยรัฐ มีจำนวน 156 ชิ้น หรือคิด เป็นร้อยละ 27.13 กรุงเทพมหานคร จำนวน 129 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 22.43 และสยามรัฐ 120 ชิ้น หรือ ร้อยละ 20.87 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

หนังสือพิมพ์	เนื้อหาส่งเสริม การศึกษาโดยตรง ตามนโยบาย (ชิ้น)	ร้อยละ	เนื้อหาส่งเสริม การศึกษาโดยอ้อมตาม นโยบาย (ชิ้น)	ร้อยละ
มติชน	170	29.57	369	37.12
ไทยรัฐ	156	27.13	215	21.63
กรุงเทพมหานคร	129	22.43	157	15.80
สยามรัฐ	120	20.87	253	25.45
รวม	575	100.00	994	100.00

หากเปรียบเทียบกับจำนวนของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูป การศึกษา จะพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงน้อย กว่าเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมปฏิรูปการศึกษา (ดูได้จากรูปภาพที่ 2)

รูปภาพที่ 2 เปรียบเทียบการส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและโดยอ้อมของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

วิเคราะห์ได้ว่า การให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวการศึกษาที่มุ่งสนับสนุนหลักการสำคัญของปฏิรูปการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ มีน้อยกว่าการนำเสนอเนื้อหาข่าวการศึกษาที่มุ่งเน้นความเป็นไปและความเคลื่อนไหวในแวดวงการศึกษา

หากลองแยกวิเคราะห์ระหว่างเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับพบว่า มติชน เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษามากเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 170 ชิ้น โดยแบ่งออกเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตมากที่สุด จำนวน 90 ชิ้น หรือร้อยละ 52.94 รองลงมาคือเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 61 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 35.88 และเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา มีจำนวน 19 ชิ้น หรือร้อยละ 11.18

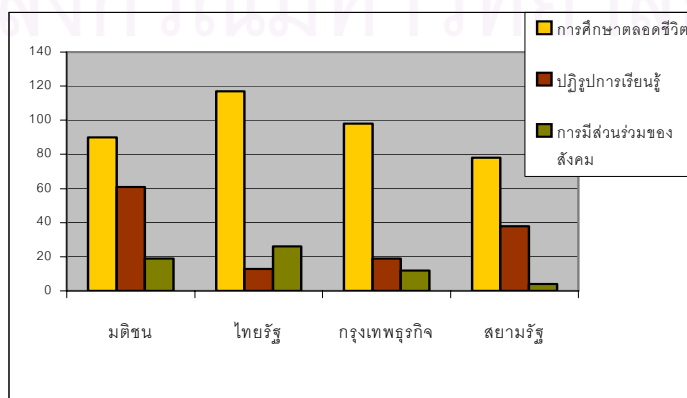
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษามากเป็นอันดับสอง จำนวน 156 ชิ้น โดยมีเนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตมากที่สุด จำนวน 117 ชิ้น หรือร้อยละ 75.00 ส่วนเนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคมและนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้มีการเสนอในสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมากนัก คือ ตามนโยบายการมีส่วนร่วม จำนวน 26 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 16.67 และตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 13 ชิ้น หรือร้อยละ 8.33

กรุงเทพมหานครเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาเป็นอันดับที่สาม มีจำนวน 129 ชิ้น โดยมีเนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตมากเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 98 ชิ้น หรือร้อยละ 75.97 ส่วนการนำเสนอข้อมูลที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้และนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม มีสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างมากระยะ คือ เนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ มีจำนวน 19 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 14.73 และตามนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคม จำนวน 12 ชิ้น หรือร้อยละ 9.3

ส่วนหนังสือพิมพ์สยามรัฐมีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาเป็นลำดับสุดท้าย จำนวน 120 ชิ้น โดยนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตมากเป็นอันดับหนึ่ง เช่นเดียวกับทั้ง 3 ฉบับ จำนวน 78 ชิ้น หรือร้อยละ 65.00 รองลงมาคือ การนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 38 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 31.67 และตามแนวนโยบายการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา จำนวน 4 ชิ้น หรือร้อยละ 3.33

จากผลการวิเคราะห์พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ นำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่สอดคล้องตามแนวนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต (Life-long Education) มากที่สุด ส่วนเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ และนโยบายมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา มีสัดส่วนที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด (ดูจากรูปภาพที่ 3 และตารางที่ 17)

รูปภาพที่ 3 แสดงสัดส่วนการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ตารางที่ 17 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามแนวนโยบายปฏิรูป
การศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

นโยบายปฏิรูป การศึกษา		มติชน	ไทยรัฐ	กรุงเทพธุรกิจ	สยามรัฐ
การศึกษาตลอดชีวิต	ความถี่ (ชิ้น)	90	117	98	78
	ร้อยละ	52.94	75.00	75.97	65.00
ปฏิรูปการเรียนรู้	ความถี่ (ชิ้น)	61	13	19	38
	ร้อยละ	35.88	8.33	14.73	31.67
การมีส่วนร่วมของสังคม	ความถี่ (ชิ้น)	19	26	12	4
	ร้อยละ	11.18	16.67	9.30	3.33
รวม	ความถี่ (ชิ้น)	170	156	129	120
	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00

ในส่วนของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จากการวิเคราะห์แยกแต่ละฉบับพบว่า มติชนมีปริมาณการนำเสนอมากที่สุด จำนวน 369 ชิ้น โดยประเด็นที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือ เรื่องของนโยบาย แผน และการปฏิบัติงานทางด้านการศึกษาของรัฐบาล และหน่วยงานที่รับผิดชอบ จำนวน 127 ชิ้น (ร้อยละ 34.42) ถัดมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา มีจำนวน 90 ชิ้น (ร้อยละ 24.93) รองมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ที่มีจำนวน 78 ชิ้น (ร้อยละ 21.14) เป็นเนื้อหาที่ถูกแยกให้อยู่ในประเด็นอื่นๆ เช่น คอลัมน์ซุบซิบ การแหวกกันในวงการศึกษาและเรื่องสะเทือนอารมณ์ ถัดมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้ง จำนวน 18 ชิ้น (ร้อยละ 4.87) เรื่องการโยกย้ายตำแหน่ง จำนวน 17 ชิ้น (ร้อยละ 4.61) และเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 9 ชิ้น (ร้อยละ 2.44)

รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ที่มีปริมาณการนำเสนอ จำนวน 253 ชิ้น โดยประเด็นที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ เรื่องของกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนในวันเด็ก หรือเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น มีจำนวน 123 ชิ้น (ร้อยละ 48.62) รองลงมาในสัดส่วนที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด มีจำนวน 44 ชิ้น (ร้อยละ 17.39) คือ เรื่องของนโยบาย แผน และการปฏิบัติงานทางด้านการศึกษารัฐบาลและหน่วยงานในสังกัด ถัดมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก คือ ประเด็นอื่นๆ จำนวน 43 ชิ้น (ร้อยละ 16.99) ประเด็นเกี่ยวกับการประชุม/ สัมมนา จำนวน 21 ชิ้น (ร้อยละ 8.30) ประเด็นการโยกย้ายตำแหน่งทางการบริหาร การศึกษา จำนวน 12 ชิ้น (ร้อยละ 4.74) เรื่องความขัดแย้ง จำนวน 6 ชิ้น (ร้อยละ 2.37) และเรื่อง การทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 4 ชิ้น (ร้อยละ 1.58)

ไทยรัฐมีปริมาณการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา จำนวนทั้งหมด 215 ชิ้น โดยแบ่งออกเป็น ประเด็นอื่นๆ เช่น คอลัมน์ซุบซิบ (ชกหลังข่าว และกอสซิฟิมรั้ว) ข่าวแวดวงครู (คลินิกครู) และข่าวสวัสดิการครู เป็นต้น จำนวน 74 ชิ้น หรือร้อยละ 34.42 รองลงมาคือประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา จำนวน 60 ชิ้น หรือร้อยละ 27.91 เรื่องของนโยบายและการดำเนินงานของรัฐทางด้านการศึกษา จำนวน 43 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 20.00 เนื้อหาการประชุม/สัมมนาทางด้านการศึกษา จำนวน 20 ชิ้น หรือร้อยละ 9.30 เรื่องความขัดแย้งจำนวน 10 ชิ้น หรือร้อยละ 4.65 และประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันและการโยกย้ายตำแหน่งนั้น มีสัดส่วนที่เท่ากัน คือ 4 ชิ้น หรือร้อยละ 1.86

กรุงเทพธุรกิจมีปริมาณการนำเสนอจำนวน 157 ชิ้น โดยแยกเป็น เนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 59 ชิ้น หรือร้อยละ 37.58 ถัดมาคือ เนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา จำนวน 36 ชิ้น หรือร้อยละ 22.93 เรื่องอื่นๆ จำนวน 23 ชิ้น หรือร้อยละ 14.65 ประเด็นการประชุม/สัมมนา จำนวน 17 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.83 เรื่องความขัดแย้งจำนวน 10 ชิ้น เท่ากับร้อยละ 6.37 และเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ประพฤติมิชอบและการโยกย้ายตำแหน่งทางการบริหารการศึกษามีจำนวนเท่ากัน คือ 6 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 3.82 (ดูตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 แสดงความถี่ของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอัตโนมัติตามแนวนโยบายปฏิรูป
การศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

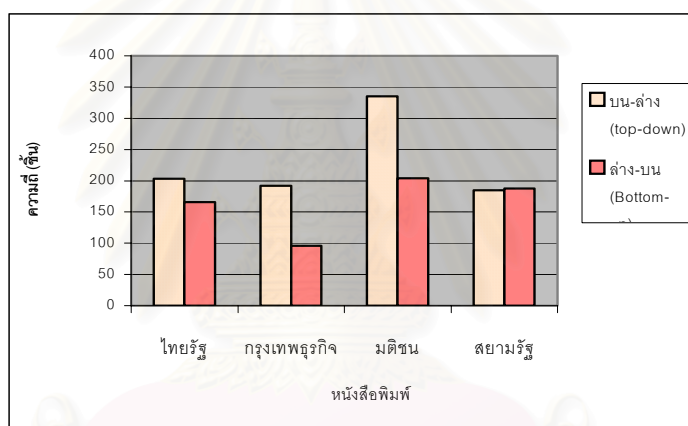
เนื้อหา		มติชน	สยามรัฐ	ไทยรัฐ	กรุงเทพธุรกิจ
ทิวทัศน์คอรัปชั่น	ความถี่(ชิ้น)	9	4	4	6
	ร้อยละ	2.44	1.58	1.86	3.82
การโยกย้าย	ความถี่(ชิ้น)	17	12	4	6
	ร้อยละ	4.61	4.74	1.86	3.82
ความขัดแย้ง	ความถี่(ชิ้น)	18	6	10	10
	ร้อยละ	4.87	2.37	4.65	6.37
กิจกรรม	ความถี่(ชิ้น)	90	123	60	36
	ร้อยละ	24.39	48.62	27.91	22.93
ประชุม/สัมมนา	ความถี่(ชิ้น)	30	21	20	17
	ร้อยละ	8.13	8.30	9.30	10.83
นโยบาย/ปฏิบัติ	ความถี่(ชิ้น)	127	44	43	59
	ร้อยละ	34.42	17.39	20.00	37.58
อื่นๆ	ความถี่(ชิ้น)	78	43	74	23
	ร้อยละ	21.14	16.99	34.42	14.65
รวม	ความถี่(ชิ้น)	369	253	215	157
	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00

จากการวิเคราะห์พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน คือ ประเด็นที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการศึกษา, นโยบายและการปฏิบัติงาน และเรื่องการประชุม/สัมมนา จะเป็น 3 ประเด็นหลักที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ให้นำหน้าในการนำเสนอ ส่วนเรื่องที่ถูกจัดอยู่ในหัวข้ออื่นๆ เช่น เรื่องการชูปชิบ แซว, เรื่องสะเทือนอารมณ์ และอื่นๆ หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ ก็ให้นำหน้าในการนำเสนอมากพอสมควร โดยเฉพาะคอลัมน์ชูปชิบ ที่จะมีการนำเสนอในทุกฉบับ เรื่องการทิวทัศน์คอรัปชั่น โยกย้ายตำแหน่ง และความขัดแย้ง ทั้ง 3 ประเด็น เป็นเรื่องที่มีอำนาจการเมืองและผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง และเป็นข่าวในเชิงลบมากกว่าข่าวในเชิงบวก

2.3 การใช้แหล่งข่าวในการนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งแหล่งข่าวออก 2 ประเภท คือ แหล่งข่าว บน-ล่าง (Top-down) และแหล่งข่าว ล่าง-บน (Bottom-up) ซึ่งหากลองแยกวิเคราะห์หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ จะพบว่า แหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ และมติชนเลือกใช้นั้น มีสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวประเภท บน-ล่าง (Top-down) มากกว่าแหล่งข่าวประเภทล่าง-บน (Bottom-up) อย่างเห็นได้ชัด ส่วนหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และไทยรัฐ นั้นมีสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวทั้ง 2 ประเภทในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (รูปภาพที่ 4 และตารางที่ 19)

รูปภาพที่ 4 เปรียบเทียบการใช้แหล่งข่าวทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

ตารางที่ 19 การใช้แหล่งข่าวทางการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

แหล่งข่าว		ไทยรัฐ	กรุงเทพฯ	มติชน	สยามรัฐ
บน-ล่าง (Top-down)	ความถี่ (ชิ้น)	203	192	335	185
	ร้อยละ	55.01	66.67	62.15	49.59
ล่าง-บน (Bottom-up)	ความถี่ (ชิ้น)	166	96	204	188
	ร้อยละ	44.99	33.33	37.85	50.40
รวม	ความถี่ (ชิ้น)	369	288	539	373
	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐใช้แหล่งข่าวประเภทบน – ล่าง (Top-down) จำนวน 203 ชิ้น หรือร้อยละ 55.01 และมีสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวประเภทล่าง-บน (Bottom-up) ต่างกันเล็กน้อย จำนวน 166 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 44.99

ในส่วนของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจและมติชน มีสัดส่วนการใช้แหล่งข่าวด้านการศึกษาระบบบน-ล่าง (Top-down) ในปริมาณที่ต่างจากแหล่งข่าวประเภทล่าง-บน (Bottom-up) อย่างเห็นได้ชัด โดยกรุงเทพธุรกิจใช้แหล่งข่าวบน-ล่าง 192 ชิ้น หรือร้อยละ 66.67 และแหล่งข่าวล่าง-บน จำนวน 96 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 33.33 มติชนใช้แหล่งข่าวประเภทบน-ล่าง จำนวน 335 ชิ้น หรือร้อยละ 62.15 และแหล่งข่าวล่าง-บน จำนวน 204 ชิ้น หรือร้อยละ 37.85

หนังสือพิมพ์สยามรัฐมีการใช้แหล่งข่าวทั้ง 2 ประเภทในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก และมีการใช้แหล่งข่าวประเภทล่าง-บน (Bottom-up) มากกว่าแหล่งข่าวบน-ล่าง (Top-down) ซึ่งต่างจากทั้ง 3 ฉบับ โดยมีการใช้แหล่งข่าว bottom-up จำนวน 188 ชิ้น หรือร้อยละ 50.40 และแหล่งข่าว top-down จำนวน 185 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 49.59

2.4 บทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

การแสดงบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีดังนี้ คือ มติชนเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารทางการศึกษามากที่สุด มีจำนวน 385 ชิ้น หรือร้อยละ 71.56 ถัดมาในจำนวนที่ต่างกันมาก คือ บทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น เช่น การวิพากษ์ค่าเทอมของม.รัฐและเอกชน หรือปัญหาการย้ายธรรมชาติ เป็นต้น จำนวน 84 ชิ้น หรือร้อยละ 15.61 บทบาทการเป็นผู้ประเมินตรวจสอบ จำนวน 25 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 4.65 และบทบาทการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะทางการศึกษา เช่น คอลัมน์ชวนเพื่อนอ่านหนังสือที่ช่วยกระตุ้นให้คนสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น จำนวน 17 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 3.16

หนังสือพิมพ์สยามรัฐก็มีบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสารมากที่สุดเช่นเดียวกับมติชน จำนวน 286 ชิ้น หรือร้อยละ 76.67 รองลงมาคือ บทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น จำนวน 39 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 10.45 บทบาทการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะทางการศึกษา เช่น เรื่องความปลอดภัยของสระน้ำในโรงเรียน (29 พ.ย. 2544) จำนวน 26 ชิ้น หรือร้อยละ 6.97 บทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องจำนวน 20 ชิ้น เทียบเท่าร้อยละ 5.36 และบทบาทการเป็นผู้ประเมินตรวจสอบ จำนวน 2 ชิ้น หรือร้อยละ 0.54

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารด้านการศึกษามากที่สุดเช่นเดียวกับ 2 ฉบับข้างต้น มีจำนวน 264 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 71.15 ถัดมาในสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างมาก คือ บทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นทางด้านการศึกษา จำนวน 56 ชิ้น หรือร้อยละ 14.82 บทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทางด้านการศึกษา เช่น คอลัมน์ลบบัญหาคาใจ นำเสนอทุกวันอาทิตย์ ที่เป็นการไขข้อข้องใจ ถาม-ตอบปัญหา เสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้อ่าน จำนวน 41 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 11.05 บทบาทการเป็นกระบอกเสียง ที่พบเฉพาะในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เช่น คอลัมน์คลินิกครู นำเสนอทุกวันจันทร์ ที่มีการร้องทุกข์จากครูผู้เดือดร้อน จำนวน 7 ชิ้น หรือร้อยละ 1.89 บทบาทการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะทางด้านการศึกษา จำนวน 3 ชิ้น หรือร้อยละ 0.81 และบทบาทการเป็นผู้ประเมินตรวจสอบ จำนวน 1 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 0.27

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจมีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารมากที่สุดเช่นเดียวกับไทยรัฐ มีจำนวน 190 ชิ้น หรือร้อยละ 66.20 รองลงมาได้แก่ บทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น คอลัมน์ word / watch ที่นำเสนอความเข้าใจและข้อมูลที่ถูกต้องทางด้านภาษาให้กับผู้อ่าน จำนวน 45 ชิ้น หรือร้อยละ 15.68 บทบาทในการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น จำนวน 34 ชิ้น หรือร้อยละ 11.85 บทบาทการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะทางด้านการศึกษา จำนวน 13 ชิ้น หรือร้อยละ 4.53 และบทบาทการเป็นผู้ประเมินตรวจในเรื่องของการศึกษา เช่น เรื่องการคอร์ปชั่นในวงการศึกษ จำนวน 5 ชิ้น หรือร้อยละ 1.74

จากผลการวิเคราะห์พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ฉบับ มีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารทางด้านการศึกษามากกว่าบทบาทอื่นๆ (ดูตารางที่ 20)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 แสดงความถี่บทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

บทบาท		มติชน	สยามรัฐ	ไทยรัฐ	กรุงเทพธุรกิจ
ผู้แจ้งข่าวสาร	ความถี่ (ชิ้น)	385	286	264	190
	ร้อยละ	71.56	73.67	71.15	66.20
ผู้สร้างความเข้าใจ	ความถี่ (ชิ้น)	27	20	41	45
	ร้อยละ	5.02	5.36	11.05	15.68
เวทีแสดงความคิดเห็น	ความถี่ (ชิ้น)	84	39	56	34
	ร้อยละ	15.61	10.45	14.82	11.85
ผู้ผลักดันกระตุ้น เสนอแนะ	ความถี่ (ชิ้น)	17	26	3	13
	ร้อยละ	3.16	6.97	0.81	4.53
ผู้ประเมิน และตรวจสอบ	ความถี่ (ชิ้น)	25	2	1	5
	ร้อยละ	4.65	0.54	0.27	1.74
กระบอกเสียง	ความถี่ (ชิ้น)	0	0	7	0
	ร้อยละ	0	0	1.89	0
รวม	ความถี่ (ชิ้น)	538	373	371	287
	ร้อยละ	100.00	100.00	100.00	100.00

ส่วนที่ 2 มุ่งตอบคำถามว่า ปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าข่าว และผู้สื่อข่าวการศึกษา ของหนังสือพิมพ์รายวัน (ไม่ระบุฉบับ) เพื่อศึกษาถึงทัศนคติ ความคิด ปัจจัยที่กำหนดข่าว และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำข่าวการศึกษา

ภาพรวมการศึกษาในมุมมองของนักข่าว

จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว และหัวหน้าโต๊ะข่าวการศึกษาของหนังสือพิมพ์รายวัน จำนวน 7 คน จากหนังสือพิมพ์มติชน คมชัดลึก เดลินิวส์ บางกอกโพสต์ ข่าวสด และแนวหน้า พบว่า การศึกษาในมุมมองของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งได้ 3 ประเด็น คือ

1.คุณภาพการศึกษา

เป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า การศึกษาไทยกำลังอยู่ในสภาวะวิกฤต ที่ต้องการการแก้ไข เด็กที่เรียนจบออกมาไม่ได้คุณภาพตามที่สังคมต้องการ เช่น

พลพิบูล เพ็ญแจ่ม (หัวหน้าข่าวการศึกษาเดลินิวส์) กล่าวว่า “การศึกษาไทย ถ้าคะแนนเต็ม 10 ก็ถือว่าตก หรือได้เต็มทีก็ครั้งเดียวแค่ 5 คะแนน ถ้ามองเป็นเหมือนสินค้าก็คือ ขบวนการผลิตก็ยังไม่ดี และผลผลิตที่ออกมายังไม่ดีอย่างที่ควรเป็น”

ในเรื่องคุณภาพการศึกษายังสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้แก่

1.1 **คุณภาพของเด็กนักเรียน** – เด็กที่จบออกมาในปัจจุบันยังไม่ดี ยังไม่รู้จักราคิดวิเคราะห์ การศึกษาไทยเป็นการศึกษาที่ไม่ได้ฝึกให้คนคิด เป็นการศึกษาที่ให้คนเรียนจบออกมาเพื่อมีหลักฐานการสมัครงานเท่านั้น

สิริกุล บุนนาค (นักข่าวบางกอกโพสต์) กล่าวว่า “คุณภาพของเด็กที่เรียนจบออกมานั้นยังไม่ดี เด็กยังไม่ค่อยมีความเป็นตัวของตัวเอง การคิดวิเคราะห์ยังทำไม่ได้ “

1.2 **คุณภาพการเรียนการสอน** – ยังไม่มีความเท่าเทียมกันในแต่ละโรงเรียน ยังยึดติดกับโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และอยู่ในเมืองว่ามีคุณภาพที่ดีกว่า จึงทำให้เกิดการกระจุกตัวทางการศึกษาอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยชั้นนำในเมือง เช่น จุฬาฯ และธรรมศาสตร์ เป็นต้น

คีตฉานันท์ ลอยเลิศ (นักข่าวแนวหน้า) กล่าวว่า “ การศึกษาในยุคปฏิรูปมันยังไม่ชัดเจน แต่ถ้ามองในแง่ของพ่อแม่ผู้ปกครองก็ยังมีความคิดเดิมๆ อยู่ว่า จะมุ่งส่งลูกเข้าโรงเรียนที่ ดี เด่น ดัง เพราะยังไม่เชื่อมั่นกับคุณภาพการศึกษาไทย โรงเรียนที่ไม่มีชื่อเสียงจะสอนลูกเขาได้ไม่ดี “

2.ปฏิรูปการศึกษา

หลังจากมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 การปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยได้รับความสนใจค่อนข้างมาก และหลายคนเชื่อมั่นว่าจะเป็นทางออกให้กับวิกฤตของการศึกษาไทย ดังนั้นเมื่อพูดถึงการศึกษา ปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นมุมมองการศึกษาที่อยู่ในความคิดของนักข่าวหลายคน คือ

2.1 ปฏิรูปการศึกษาไม่มีความยืดหยุ่น

ต่อศักดิ์ ประศาสน์ศิลป์ (นักข่าวการศึกษามติชน) กล่าวว่า “สังคมไทยยังยึดติดกับกรอบการปฏิรูปที่เดินตามฝรั่ง ซึ่งในความจริงน่าจะมีคามยืดหยุ่นการศึกษาควรปล่อยให้ เป็นอิสระของแต่ละโรงเรียนจะจัดการศึกษาอย่างไร ซึ่งในยุคนี้ต้องเปลี่ยนไปเช่นนั้น เช่น โรงเรียนในชนบท ที่เด็กต้องเรียนไปด้วยช่วยพ่อแม่ทำงานไปด้วย เป้าหมายของการเรียนย่อมต่างจากโรงเรียนที่อยู่ในเมืองอย่างแน่นอน “

2.2 ประชาชนยังสับสน - ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องการศึกษา และยังไม่เข้าใจว่าปฏิรูปการศึกษาไปเพื่ออะไร และจะได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา

3.นิยาม “ การศึกษา ”

การให้ภาพและความหมายของการศึกษาของนักข่าว ก็เป็นสิ่งที่สะท้อนทัศนคติของนักข่าวที่มีต่อเรื่องการศึกษาได้ จากการสัมภาษณ์พบว่า นักข่าวให้นิยามการศึกษาไว้ดังนี้

3.1 การศึกษาตลอดชีวิต - การศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่กับการเรียนในโรงเรียนเท่านั้น และเป็นการเรียนที่ไม่สิ้นสุด เป็นการเรียนต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุฬาลักษณ์ ภูเกิด (หัวหน้าข่าวการศึกษามติชน) กล่าวว่า “ ภาพการศึกษาในใจ เป็นภาพของการศึกษาตลอดชีวิต ไม่มีภาพว่า การศึกษาจะต้องอยู่ที่ ป.1-ป.6 ไม่ใช่อยู่ที่อนุบาล ไม่ใช่อยู่ที่การฝากเด็กเข้าเรียนตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ หรือไม่ใช่ว่าจบปริญญาแล้วคุณคือ ผู้สำเร็จการศึกษา จบปริญญาเอกคือผู้สูงสุดในสังคม แต่หมายถึงการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ตรงนี้ไม่ใช่ครู แต่หมายถึงทุกส่วนที่มีลักษณะของการให้ความรู้ และให้การเรียนรู้ซึ่งกันและกันในสังคม ทุกส่วนมีบทบาท โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์คือส่วนหนึ่งของเครื่องมือตรงนี้ ”

- 3.2 การศึกษาในระบบ - นักเรียนเรียนหนังสือจากครู ความรู้ได้จากครูผู้สอน กระบวนการผลิตการศึกษาเป็นความรับผิดชอบ ของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่ดูแล เช่น กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย
- 3.3 การศึกษาตามอัธยาศัย - เป็นระบบที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ที่เป็นการเรียนรู้ที่ได้จากสื่อมวลชนโดยตรง เช่น การรายการดูโทรทัศน์ หรืออ่านหนังสือพิมพ์ นั่นก็คือเป็นการศึกษาตามความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เรียนได้จากหนังสือพิมพ์

ลักษณะข่าวการศึกษาที่ดี (ในมุมมองของนักข่าว)

1.ข่าวที่สะท้อนสภาพที่เป็นจริง

โดยเป็นการนำเสนอภาพที่เป็นจริงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ และหนทางที่ต้องแก้ไข เช่น คุณภาพที่ด้อยลงของบัณฑิตที่จบมาทุกวันนี้ หรือการผลิตคนออกมาเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคม เป็นต้น เช่น

จุฬาลักษณ์ ภูเกิด กล่าวว่่า “ ข่าวการศึกษาที่ดี อย่างน้อยต้องสะท้อนสภาพปัญหาที่มันมีอยู่จริงๆ ข่าวการศึกษาที่ดี ไม่ได้หมายความว่า จะต้องสะท้อนภาพการศึกษาที่มีแต่ผลบวก มีแต่นโยบายออกมา ไม่ใช่เป็นปากเสียง เป็นกระบอกเสียงให้กับกระทรวงศึกษาธิการ หรือรัฐบาล ”

นงนวล รัตนประทีป (นักข่าวข่าวสด) กล่าวว่่า “ ทุกวันนี้ข่าวการศึกษาเป็นเรื่องของธุรกิจมากกว่า เพราะการยึดอุดมการณ์มันไปไม่รอด ข่าวการศึกษาเป็นข่าวที่ดี สร้างสรรค์คนเลยไม่ค่อยสนใจ เพราะคนชอบความตื่นเต้นหรือความผิดพลาด ”

2.กระตุ้นสังคม

โดยเป็นข่าวที่ทำให้คนหันมาตระหนักกับเรื่องของการศึกษามากขึ้น หรือบางครั้งก็เป็นผู้นำ เช่น การสร้างให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา

3.ให้ประโยชน์กับผู้บริโภค

เป็นข่าวที่มีผลกระทบโดยตรงกับผู้อ่านมากกว่าความขัดแย้งระหว่างองค์กร หรือเฉพาะข่าวเชิงนโยบายจากด้านบนเท่านั้น เช่น

ต่อศักดิ์ ประศาสน์ศิลป์ กล่าวว่า “ ชาวการศึกษาที่ดีควรให้ประโยชน์กับคนอ่าน ซึ่งไม่ใช่ ชาวที่สรุปนโยบายลงมาจากด้านบนเพียงอย่างเดียว เช่น รัฐมนตรีไปประชุมมีนโยบายอะไรบ้าง หรือการรายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับนโยบายหรือการบริหารงานของผู้บริหารในระดับกระทรวง ทบวง กรม แค่นั้น แต่ควรเป็นการรายงานข้อมูลที่ทำให้ประโยชน์กับผู้อ่าน ”

- 3.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริการต่างๆ – เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่สร้างประโยชน์ให้ กับผู้อ่านโดยตรง เช่น ข้อมูลการรับเด็กเข้าเรียนในแต่ละปี และข้อมูลการสอบเข้า มหาวิทยาลัย เป็นต้น
- 3.2 ข่าวที่ให้ความรู้ต่อผู้บริโภค เช่น ข่าวงานวิจัยใหม่ๆ ที่มีผลต่อเด็ก เช่น ถ้าเด็กดู โทรทัศน์มากเกินไปจะเป็นอย่างไร หรือความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา หรือทางแก้ไขปัญหาการศึกษาของลูก เป็นต้น
- 3.3 ข่าวที่เกาะกระแส เป็นการรายงานข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เช่น ข่าว ปฏิรูปการศึกษา เพื่อที่ผู้สนใจติดตามจะได้ทราบความเป็นไป
- 3.4 ข่าวที่ส่งผลกระทบในมุมกว้าง เป็นการรายงานข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลในวงกว้าง ทั้ง ในกรุงเทพและต่างจังหวัด และทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งนักเรียน ครู และ ผู้ปกครอง เช่น ปัญหาเรื่องเด็กนักเรียนทำไมต้องแบกกระเป๋าหนัก หรือทำไมเด็ก นักเรียนต้องไปแข่งขันกันกวาดวิชา หรือเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพครู เป็นต้น

4. มีความหลากหลายของแหล่งข่าว

มีการใช้แหล่งข่าวที่หลากหลาย มีการพูดคุยกับแหล่งข่าวอย่างทั่วถึง ใครที่มีการถูก พาดพิง ก็ต้องมีการไปสัมภาษณ์ และมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาด้วยว่าถูกต้องหรือไม่ เช่น

สิริกุล บุญนาค กล่าวว่า “ ในปัจจุบันยังไม่มี ความหลากหลายของแหล่งข่าว ยังเป็น ลักษณะของ ใครพูดอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ เรื่องอะไร ไม่มีการ check and balance ไม่มีการพูดคุย กับคนหลายหลายคนที่เกี่ยวข้อง และบางครั้งขาดการตรวจสอบข้อมูลว่าถูกต้องหรือไม่ และบาง ข่าวก็เหมือนตั้งประเด็นขึ้นา ทั้งที่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น เช่น เรื่องปฏิรูปการศึกษา บางครั้งสื่อ ก็ ทำให้มันหือหวา ตัดสินกันเอง “

5. ข่าวยังสร้างสรรค์

เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของวงการศึกษาว่าไปถึงไหนแล้ว มีอะไรเกิดขึ้นบ้างในวงการศึกษา เช่น ความเป็นหน้าของการปฏิรูปการศึกษา

การตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อกับการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักข่าวเกี่ยวกับประเด็นนี้ สามารถแยกออกได้ 2 ประเภทคือ กลุ่มที่มองว่า สื่อมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา และกลุ่มที่มองว่าสื่อไม่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา

1. สื่อมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา

- 1.1 สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมของสังคม การศึกษาจะพัฒนาไปได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคม สื่อถือเป็นเครื่องมือที่จะเข้ามาช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา เช่น กระตุ้นให้สังคมหันมาตระหนักถึงการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
- 1.2 สื่อเป็นผู้เฝ้ามอง สื่อทำหน้าที่ในการเฝ้ามอง ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษา ว่ามีการปฏิบัติงานและพัฒนากันไปถึงไหนแล้ว เช่น การตรวจสอบนโยบายต่างๆ ที่ออกมาจากกระทรวงศึกษาธิการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่
- 1.3 สื่อเป็นผู้ช่วยครู สื่อเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆ ให้กับผู้อ่าน รวมทั้งเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย

2. สื่อไม่มีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการศึกษา

- 2.1 การศึกษาเป็นเรื่องที่มีคนรับผิดชอบอยู่แล้ว โดยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ หรือ ศึกษานิเทศก์ที่ต้องเข้ามาจัดการพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า

2.2 สื่อเป็นเพียงเครื่องมือในการเรียนรู้

การศึกษาจะพัฒนาไปได้ช้าหรือเร็ว มันไม่เกี่ยวกับสื่อ เพราะนักเรียนก็เรียนกับครู ไม่ได้เรียนกับสื่อ สื่อเป็นแค่องค์ประกอบย่อยๆที่เขาเข้ามาเรียนรู้ เขาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเรียนรู้เท่านั้นเอง สื่อไม่สามารถบงการให้การศึกษาพัฒนาได้ช้าหรือเร็ว สื่อเป็นเพียงเครื่องมือในการเสริมการเรียนรู้เท่านั้น

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในปัจจุบัน กับการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา

ในประเด็นนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึง การตระหนักถึงการทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาของสื่อในปัจจุบัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่พอใจและมีความคิดเห็นว่า สื่อทำหน้าที่ดีแล้ว และกลุ่มที่ไม่พอใจและคิดว่า สื่อยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ พร้อมเสนอจุดที่ควรแก้ไข

1.กลุ่มที่พอใจ/ดีแล้ว

1.1 หนังสือพิมพ์ให้การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการให้การศึกษาที่หนังสือพิมพ์ให้ได้มากที่สุด โดยเป็นการศึกษาที่อยู่ในทุกหน้าของหนังสือพิมพ์ เช่น

พลพิบูล เพ็ญแจ่ม กล่าวว่า “ ถ้าพูดถึงสื่อหนังสือพิมพ์ เราต้องดูว่าแต่ละฉบับ เขาให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษาขนาดไหน ถึงแม้เขาจะทำเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ มีการเขียนบทความ คอลัมน์ เกี่ยวกับเรื่องต่างๆเหล่านี้ แต่จริงๆแล้วเขาทำเรื่องการศึกษาตามอัธยาศัยโดยไม่รู้ตัว คือ ความรู้มันไม่ได้จำกัดว่าจะต้องอ่านจากหน้าการศึกษาเท่านั้น ถึงจะเกิดการเรียนรู้ ”

1.2 หนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้อ่าน เช่น

จุฬาลักษณ์ ภูเก็ด แสดงความคิดเห็นว่า “ สื่อทำหน้าที่ได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละองค์กรว่าเป็นอย่างไร บางฉบับก็อาจถูกคนด่าว่า ชอบเอาข่าวที่ไม่สร้างสรรค์ขึ้นมา ชอบเอาอุบัติเหตุ ระเบิด ไซยศาสตร์ บ้าห่วย ไม่มีการศึกษาเข้ามาเลย อาจจะยังไม่มีฉบับไหนหรือสื่ออันไหนที่ให้เป็นขบวนเดียวกันทั้งหมด ในแง่ของการให้ความรู้กับคนอ่าน หนังสือพิมพ์ก็ไม่มีสิทธิเหมือนครู เราก็มีหน้าที่ให้ข้อมูลและมุมมองบ้าง ข้อมูลเพียวๆ ก็มีบางอย่างในหน้าที่เป็นปกติ ”

1.3 หนังสือพิมพ์สะท้อนปัญหา การตีแผ่ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา เช่น ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน เช่น

ต่อศักดิ์ ประศาสน์ศิลป์ กล่าวว่า “สื่อทำหน้าที่ได้ดีในระดับหนึ่งในการสะท้อนปัญหา แต่หนังสือพิมพ์ก็มีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากรที่น้อยเกินไป ทั้งที่เรื่องของการศึกษาครอบคลุมทั่วประเทศ กลุ่มเป้าหมายเยอะ แต่คนทำงานด้านข่าวการศึกษามีน้อย พอมีคนน้อยก็อาจทำให้การทำข่าวในกระทรวง หรือข่าวความเคลื่อนไหวในประเทศเป็นหลัก ”

2. กลุ่มที่ยังไม่พอใจ/ไม่ดี

ผู้สื่อข่าวคนหนึ่ง กล่าวว่า “ การทำหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาในปัจจุบัน ยังไม่ถึงกับดี มันยังไม่ได้ช่วยอะไรสังคมมากนัก เนื่องจากสื่อก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การศึกษาพัฒนาได้ล่าช้า ดังนั้นสื่อก็ยังทำหน้าที่ได้ไม่ดี ”

2.1 พัฒนารูปแบบและเนื้อหาข่าวการศึกษา เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบเนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้อ่าน เช่น

นางนวล รัตนประทีป (ข่าวสด) กล่าวว่า “ เราต้องยอมรับว่า ปัจจุบันมีคนอ่านออกเขียนได้เพิ่มมากขึ้น ข่าวสารต่างๆ ที่นำเสนอทางหนังสือพิมพ์จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาที่น่าสนใจมากขึ้นด้วย “

2.2 ความคาดหวังของประชาชน เป็นความคาดหวังที่ผู้อ่านมีต่อสื่อ เช่น

ศิตตฉาน์ ลอยเลิศ ให้ความเห็นว่า “ ดีหรือไม่ดีมันอยู่ตรงไหน ตอบยากมาก อยู่ที่ความคาดหวังที่มีต่อสื่อที่เราวางไว้ ถ้าวางไว้ในระดับที่สื่อต้องมีส่วนร่วมในการผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ ตรงนั้นสื่อก็ยังทำได้ไม่ดี แต่ถ้าเราวางบทบาทและความคาดหวังกับสื่อน้อยลงมา ก็น่าจะถือว่าดีแล้ว ต้องขึ้นอยู่กับว่า สังคมคาดหวังสื่อไว้มากน้อยแค่ไหน “

2.3 ทรัพยากรบุคคล ที่ไม่เพียงพอ และขาดคนที่มีความสามารถ เช่น

สุพิณดา ณ มหาไชย แสดงความคิดเห็นว่า “ นักข่าวการศึกษายังไม่ใช่คนที่มีความรู้กว้างขวางพอที่จะหยิบประเด็นขึ้นมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จนทำให้บางครั้งต้องเป็นการทำข่าวกระแสไปวันๆ ผสมอยู่บ้าง ถ้านักข่าวสายการศึกษา และทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสามารถจะมองอะไรได้ลึกซึ้งและหยิบทุกประเด็นขึ้นมาเป็นข่าวที่น่าอ่านสวยงาม และเฉียบคมได้ มันจะทำให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่านี้ ซึ่งต้องมีการร่วมมือกัน ”

เปรียบเทียบข่าวการศึกษากับข่าวประเภทอื่นในมุมมองของนักข่าวการศึกษา

1. มีคนอ่านเฉพาะกลุ่ม (ข่าวเฉพาะ)

นักข่าวคนหนึ่งกล่าวว่า “ ข่าวการศึกษาก็จะมีคนอ่านเฉพาะ ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่อยู่ในวงการศึกษาคง คนโดยทั่วไปก็ไม่ค่อยสนใจ จะสนใจเป็นเฉพาะเรื่องๆ เช่น คนที่จบปริญญาตรีแล้วจะเรียนต่อปริญญาโท ก็จะมาเปิดอ่านว่ามีที่ไหนเปิดรับบ้าง สังคมไทยเป็นสังคมที่ชอบในการบันเทิงมากกว่า พวกนักเรียนนักศึกษาจะสนใจข่าวดารามากกว่า ”

นักข่าวอีกคนหนึ่งกล่าวว่า “ ต้องแล้วแต่ประเด็นของข่าวในแต่ละวันว่า ข่าวไหนมีความเด่นกว่ากัน ต้องดูสถานการณ์ ณ ช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งน้ำหนักของข่าวแต่ละวัน ต้องประเมินทุกวัน คิดว่าเรื่องไหนเป็นประเด็นร้อนและน่าสนใจกว่า ถ้าเราอยู่วงการไหนเราก็จะสนใจข่าววงการนั้นก่อน ”

2. ข่าวการศึกษามีความสำคัญน้อยกว่าข่าวอื่น

นักข่าวคนหนึ่งกล่าวว่า “ ข่าวการศึกษายังมีการให้ความสำคัญน้อยกว่าข่าวการเมือง เพราะการเมืองเป็นเรื่องที่มีผลกระทบกับตัวเรา แต่การศึกษาเหมือนเป็นปลายเหตุไม่ใช่ต้นเหตุ ต้นเหตุคือการเมือง ”

นักข่าวคนที่สองให้ความเห็นว่า “ ที่การศึกษาไม่ได้รับความสำคัญ เพราะธุรกิจ เรื่องการศึกษาคงเป็นเรื่องนานกว่าจะเห็นเป็นรูปธรรมและเป็นเรื่องที่อยู่ระดับบน ไม่มีผลกระทบถ้าเราไม่อยู่ในวงการเอาบุตรหลานเข้าเรียนต่อ ”

นักข่าวคนที่สามกล่าวว่า “ ข่าวการศึกษายังมีสัดส่วนที่น้อย ส่วนใหญ่เรื่องการเมืองเศรษฐกิจจะมากกว่า ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละหนังสือพิมพ์ แต่หนังสือพิมพ์ที่เน้นเรื่องสังคมไม่ค่อยมีให้เห็นเด่นชัดนัก และเรื่องของการศึกษาแต่ละหนังสือพิมพ์ก็บอกว่า ให้ความสำคัญด้วยการให้หน้าการศึกษา 1 หน้าแล้ว แต่ไม่ใช่ว่าจะต้องดันเรื่องการศึกษาขึ้นหน้าหนึ่งทุกเรื่อง มันอยู่ที่ประเด็นและองค์ประกอบข่าวมากกว่า ซึ่งองค์ประกอบข่าว คือ เรื่องที่คนสนใจ อ่านแล้วอยากรู้ข่าวที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก ”

นักข่าวคนที่สี่แสดงความคิดเห็นว่า “ ข่าวการศึกษาได้รับความสนใจน้อยกว่าข่าวอื่น ซึ่งมันคงเป็นไปตามธรรมชาติ เช่น ประเทศสหรัฐฯ ที่เขาคงไม่มาสนใจเรื่องการเมืองด่ากันรายวันเหมือนประเทศไทย เพราะว่าคนในชาติเขาค่อนข้างมีความรู้และมีการเมืองที่มันคง ส่วนประเทศเราการเมืองมีบทบาทต่อประเทศสูง คนในประเทศก็จะสนใจข่าวการเมืองมากกว่า เพราะมีผลกระทบกับตัวเอง ซึ่งเป็นธรรมชาติที่คนจะสนใจข่าวที่มีผลกระทบกับตัวเรา ”

ปัจจัยที่กำหนดการทำข่าวการศึกษาของนักข่าว

1. นโยบายองค์กร ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละองค์กร ความต่างของนโยบายจึงมีตัวแปรสำคัญที่กำหนดรูปแบบ และเนื้อหาของข่าว

นักข่าวคนหนึ่งบอกว่า “ นโยบายองค์กรจะเป็นตัวกำหนดแนวการทำข่าวของหนังสือพิมพ์เรา ซึ่งเราจะไม่นำนโยบาย ข่าวการประชุม แต่จะเน้นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อ เช่น เรื่องค่าเทอม การให้ใบประกอบวิชาชีพครู เราจะเน้นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก พ่อแม่ และครูโดยตรง “

2. ประเด็นของข่าว จะเป็นตัวกำหนดว่าข่าวที่ออกมาในแต่ละวันจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจ และการเลือกของนักข่าว

นักข่าวคนหนึ่งกล่าวว่า “ ในการเลือกประเด็นข่าวด้านการศึกษา จะเลือกเรื่องที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคเป็นหลัก ข่าวจะต้องถูกหยิบขึ้นมาโดยมองในมุมมองของผู้บริโภคเป็นหลัก ”

3. นักข่าว นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว ตัวนักข่าวหรือผู้สื่อข่าวด้านการศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดเนื้อหาของข่าวการศึกษา

นักข่าวการศึกษาของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งกล่าวว่า “ การทำข่าวศึกษามันกว้างมาก ทุกเรื่องเป็นเรื่องการศึกษาหมด คนทำหนังสือพิมพ์ต้องใช้จินตนาการทุกวัน ไม่มีใครมาสั่งว่าวันนี้จะต้องทำเรื่องนั้นเรื่องนี้ คนที่อยู่ข้างในไม่รู้ดีเท่าคนที่อยู่ข้างนอก(นักข่าว) เขาจะรู้ว่ามีความเคลื่อนไหวอะไร อย่างไร “

ผู้สื่อข่าวอีกคนกล่าวว่า “ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวัน แรงจูงใจของนักข่าวที่อยากทำเรื่องอะไร และเรื่อง que คิดว่าเกิดประโยชน์กับประชาชน รวมทั้งมีนโยบายในการทำข่าวขององค์กร โดยส่งนักข่าวไปประจำแหล่งข่าว เช่น กระทรวงศึกษาฯ หรือทบวงมหาวิทยาลัย “

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวการศึกษา

1. **บุคลากร** ไม่เพียงพอกับเรื่องของการศึกษาที่ครอบคลุมทั่วประเทศ

ผู้สื่อข่าวคนหนึ่งบอกว่า “ บุคลากร นักข่าวที่ทำการศึกษาค่อนข้างเพียงพอ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา “

2. **เรื่องของธุรกิจ**

นักข่าวคนหนึ่งให้ความเห็นว่า “ ต้องยอมรับว่าพอลำบากถึงความเป็นไปได้ทางธุรกิจแล้ว ก็อย่างที่รู้กันว่าคนไม่ค่อยอ่านข่าวการศึกษา หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่รู้และให้ความสำคัญ แต่คนไม่ค่อยอ่าน แต่อย่างน้อยก็ได้ผ่านตาบ้าง ถ้าคนนั้นไม่ใช่ครู ไม่ใช่ผู้บริหารในกระทรวงโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวเขา เพราะแม้แต่ชาวบ้าน พ่อแม่ผู้ปกครองอยู่ดีดีจะให้เปิดหน้าการศึกษาก่อน มันเป็นไปได้ไม่ได้ ซึ่งจริงๆ แล้วข่าวการศึกษานั้นเป็นข่าวที่ใกล้ตัวมากกว่าข่าวอื่นๆ “

2.1 **พื้นที่ในการนำเสนอ** ไม่สามารถเสนอได้มากตามที่ต้องการ

นักข่าวผู้หนึ่งกล่าวว่า “ เนื้อที่ที่มีมันมีมันสนองไม่ได้ตามความต้องการ มีโฆษณาที่ต้องการลง ส่วนใหญ่ก็เป็นสถานศึกษาที่มีกิจกรรมในเชิงธุรกิจ แม้กระทั่งหน่วยงานรัฐ ก็ต้องซื้อพื้นที่ลงบทความสั้นๆ มันกินพื้นที่ข่าวไปหมด นี่เป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งในการทำข่าวของที่นี่ พอมันยิ่งได้รับการยอมรับมันยิ่งมีโฆษณาเข้ามา มาก ยิ่งทำให้เราลงข่าวได้น้อย ทำให้เรารู้สึกมีกรอบที่บีบเข้ามามากขึ้น ทำให้ไม่ได้ทำในสิ่งอยากทำ ไม่ได้ทำหน้าที่ตามความมุ่งมั่นของเรา แต่จริงๆ สิ่งที่ทำทุกวันนี่มันก็สนองให้กลุ่มผู้อ่านก็ค่อนข้างมากแล้ว แต่เราอยากให้มีมากกว่านั้น “

3. **แหล่งข่าว**

3.1 **แหล่งข่าวบิดเบือนและปกปิดข้อมูล**

นักข่าวคนหนึ่งบอกว่า “ แหล่งข่าวซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้ให้ข้อมูลที่แท้จริงกับเรา และแหล่งข่าวปกปิดข้อมูล โดยไม่ให้ข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อตัวเขา “

นักข่าวอีกคนกล่าวว่า “ ปัญหาและอุปสรรคเป็นธรรมชาติที่ต้องเจอในการทำงาน แต่ก็มีบ้าง คือ หน่วยงานราชการไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล ทั้งที่จริงแล้วต้องให้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ซึ่งก็เป็นปัญหาจุกจิกรายวัน ”

นักข่าวอีกคนให้ความเห็นว่า “ แหล่งข่าวปกปิดข้อมูล หรือแหล่งข่าวโกหก และบางครั้งก็มีเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลของผู้ใต้บังคับบัญชา ”

3.2 ไม่สามารถติดต่อแหล่งข่าวได้ ในแต่ละวันจะมีเวลาจำกัดที่ต้องปิดหน้า บางครั้งการติดต่อแหล่งข่าวไม่ได้ ก็กลายเป็นปัญหาในการทำข่าว

4.เวลาที่จำกัด

4.1 ต้องปิดหน้าให้ทัน เวลาที่จำกัดบางครั้งก็เป็นเงื่อนไขที่บีบให้นักข่าวต้องพยายามทำข่าวให้ทันกับเวลาที่ต้องปิดหน้า

4.2 ปิดหน้าล่วงหน้า หนังสือพิมพ์บางฉบับมีการปิดหน้าการศึกษาล่วงหน้า ทำให้ข่าวที่ออกมาไม่สด เช่น

นักข่าวคนหนึ่งบอกว่า “หนังสือพิมพ์ของเราจะปิดหน้าล่วงหน้า 2 วัน ทำให้ข่าวล่าช้า ทำให้ข่าวของเราไม่ทันการณ์”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 มุ่งตอบคำถามว่า ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างไร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคม ได้แก่ อาจารย์ ครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร พ่อแม่ /ผู้ปกครอง และ NGO เพื่อศึกษาถึงทัศนคติ ความคิด และความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

ภาพรวมการศึกษาในมุมมองของกลุ่มสังคม

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม จำนวน 18 คน พบว่า ภาพการศึกษาในปัจจุบันของแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแยกได้ เป็น 4 ประเด็น

1.คุณภาพการศึกษา

เป็นประเด็นที่คนในสังคมให้ความสำคัญและมองเห็นว่า ปัจจุบันการศึกษาไทยกำลังเดินสู่ทางตัน ที่ต้องการความร่วมมือในการหาทางออก ซึ่งประเด็นที่หลายฝ่ายมองว่าสำคัญ คือเรื่องของคุณภาพการศึกษาที่กำลังด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผลของวงการศึกษาบ้านเรา โดยสามารถแยกเป็นประเด็นย่อย คือ 1.การศึกษาไทยกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤต ที่ต้องเร่งพัฒนาและแก้ไข ทั้งคุณภาพการเรียนการสอน ครู และตัวเด็กนักเรียน การศึกษากับเรื่องธุรกิจ และ 2. การศึกษาไทยกำลังพัฒนาดีขึ้น มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

1.1 การศึกษาไทยกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤต

1.1.1 คุณภาพการเรียนการสอนและเด็กนักเรียน - ที่กำลังด้อยคุณภาพลงเรื่อยๆ ที่เน้นปริมาณ จนล้มค้ำจนถึงคุณภาพ ทำให้พื้นฐานการเรียนของเด็กไม่ดีเหมือนเมื่อก่อน เมื่อเรียนจบออกมาที่ไม่มีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาไทยไม่ได้สอนให้เด็กคิด จึงทำให้เด็กขาดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เช่น

ในกลุ่มของอาจารย์และนักวิชาการ มีผู้กล่าวว่า “ การศึกษาไทยในปัจจุบันขยายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ควบคุมคุณภาพของการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโท ซึ่งต่างจากสมัยก่อนที่เราสามารถเลือกได้ ตอนนี้พอขยายการศึกษาทุกคนจะเน้นปริมาณจนล้มคุณภาพ ทำให้คุณภาพของบัณฑิตหรือนักเรียนต่างไปจากสมัยก่อน “

“ การศึกษาไทยยังไปไม่ถึงขั้นที่สอนให้เด็กคิดเป็นทำเป็น เพราะถ้าเด็กมีวิธีคิด เด็กจะสามารถอยู่ได้และทำได้ แต่ทุกวันนี้เด็กออกจากรั้วมหาวิทยาลัย เด็กต้องไปลองผิดลองถูก หรือตามรุ่นพี่บ้าง ก็ทำให้ความคิดสร้างสรรค์หายไป “

ในกลุ่มของคุณครูก็มีผู้ให้ความเห็นว่า “ คุณภาพของเด็กแย่งพื้นฐานการเรียนของเด็กไม่ดีเหมือนเมื่อก่อน ไม่ว่าจะเป็นครุฑศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรืออื่นๆ เด็กไม่ดีเหมือนเมื่อก่อน อาจเป็นเพราะหลักวิธีการสอนที่ให้แก่เด็ก ที่ต้องหันมาสอนแบบใหม่ และไม่มี การซ้ำชั้นเหมือนเมื่อก่อน ตกก็ซ่อมได้ “

1.1.2 การศึกษาเชิงพาณิชย์ - การศึกษาที่มีเรื่องธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง จนทำให้ลืมนึกถึงเรื่องคุณภาพ สถาบันการศึกษามุ่งจะหากำไรมากกว่าการคำนึงถึงคุณภาพของหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น

ในกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีผู้กล่าวว่า “ ที่มองชัดเจนคือว่า การศึกษาไม่น่าเข้าได้กับธุรกิจ การศึกษาเป็นการให้เปล่า ขาดทุนบ้างก็ต้องยอม แต่ตอนนี้การศึกษาในทุกสถาบันถึงกำไรกันอยู่ว่า เมื่อไหร่จะคุ้มทุน ก็ปีถึงจะได้กำไร ซึ่งนำไปสู่ที่มาของคุณภาพการศึกษา ที่มันด้อยเกินไป ในแง่ของปริมาณและมองเรื่องเงินเป็นสำคัญ “

1.2 การศึกษาไทยกำลังพัฒนาดีขึ้น

มีอีกกลุ่มหนึ่งที่มองว่า การศึกษาไทยกำลังอยู่ในช่วงที่พัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาสื่อการสอนที่ดึงเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน จะทำให้การศึกษาพัฒนาไปได้รวดเร็วและกว้างไกลมากขึ้น การเรียนรู้ผ่านสื่อจะมีมากขึ้น ทั้งจากสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต เช่น

ในกลุ่มนักวิชาการได้มีผู้กล่าวว่า “ การศึกษาในชนบทและเมืองค่อนข้างมีความใกล้เคียงกัน ในระดับประถมสมัยก่อนครูเป็นผู้ชี้แนะ เด็กเป็นผู้รับ แต่ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เด็กมีบทบาทในการหาความรู้เองได้มากขึ้น เด็กต่างจังหวัดมีความรู้มากขึ้น เพราะข่าวสารที่ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ตมีสูงขึ้น ทำให้การศึกษานั้นพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว “

“ การศึกษาในปัจจุบันที่มี IT เข้ามาเกี่ยวข้องสูงขึ้น ทำให้การศึกษานั้นพัฒนาไปเร็ว เป็นการศึกษาที่ไม่หยุดนิ่ง เดินหน้าตลอด พัฒนาตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อมี IT เข้ามาเกี่ยวข้อง จะทำให้สื่อทางการศึกษาในอนาคตในอนาคตมีขนาดเล็กลง น้ำหนักเบาขึ้นและสมรรถนะสูงขึ้น ทำให้การพกพาความรู้สะดวกขึ้น ซึ่งการศึกษาผสมผสาน IT จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง “

2. การแข่งขัน

จากการทำวิจัยพบว่า ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่คนหลายกลุ่มพูดถึง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ครู และผู้ปกครอง แสดงให้เห็นว่า การศึกษาไทยอยู่ในสภาวะของการแข่งขันสูงมาก ทั้งแข่งกันเรียน แข่งกันสอบเข้า เช่น

กลุ่มวิชาชีพครูที่มองว่า “การศึกษาในปัจจุบันผลสัมฤทธิ์ไม่ดีเท่ากับเมื่อก่อน เด็กนักเรียนเรียนเพื่อการแข่งขันมากกว่าความรู้ เรียนเพื่อรู้ว่าได้เกรดอะไร เท่าไหร่ ซึ่งควรมีการแก้ไข เพราะสังคมไทยชอบคนเรียนเก่ง และนั่นไม่ใช่ความรู้ที่แท้จริง ทำให้เป้าหมายการศึกษามันผิดไป ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ควรเป็น “

กลุ่มนักเรียน/นักศึกษาก็มีผู้เห็นว่า “ปัจจุบันการศึกษามีการแข่งขันสูงมาก ทั้งในตัวของผู้ศึกษา คือ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ต่างมีแนวโน้มการแข่งขันสูง เพื่อที่จะเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง เพื่อเป็นบันไดสู่อนาคตที่ดี ในส่วนของตัวผู้สอน ครู อาจารย์ต่างก็แข่งขันเพื่อเข้าสู่อการเป็นครูในสถานสังกัดที่มีชื่อเสียง นอกจากนั้น แล้วยังจะเห็นได้จากการเปิดสถาบันกวดวิชาที่มีมากมาย สามารถสะท้อนให้เห็นถึงว่า การแข่งขันของไทยมีแนวโน้มการแข่งขันสูง จึงทำให้ผู้มีฐานะทางการเงินไม่ดี ไม่สามารถที่จะได้รับการศึกษา ที่มีมาตรฐานเกณฑ์สูงและไม่ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมในการศึกษา “

กลุ่มผู้ปกครองก็มีผู้เห็นว่า “ การศึกษาไทยยังมีความล้าหลัง ไม่ดีพอ เด็กยังเรียนจริงจังมากเกินไป ทำให้มีความกดดัน เพราะการแข่งขันเรื่องการเรียนสูงมาก แม้แต่เด็กตัวเล็ก ๆ มัธยมนี้ยังต้องแบกกระเป๋าใบใหญ่ไปโรงเรียน “

3. ปฏิรูปการศึกษา

เมื่อกล่าวถึงเรื่องการศึกษานี้ หลายคนจะนึกถึงคำว่า “ปฏิรูปการศึกษา” ขึ้นมาในสมองทันทีทันใด ซึ่งคงมีหลายคนที่ไม่เข้าใจอย่างแท้จริง และอีกหลายคนที่ไม่เข้าใจ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น คือ

3.1 ความสับสนในการปฏิรูปการศึกษา ความไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจ รวมทั้งความคลุมเครือของการปฏิรูปการศึกษา ที่หลายฝ่ายยังไม่เข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ รวมถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งเกิดจากรูปแบบหรือแนวทางที่ใช้ในการปฏิรูปผิดวิธี เช่น

ในกลุ่ม NGO มีผู้กล่าวว่า “ ภาครัฐยังไม่มีชัดเจนใดใดในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา ครูยังไม่รู้แก่นของการปฏิรูป แต่ครูกลับไปรู้เรื่องการประเมิน และไม่มีการเตรียมครู ไม่มีการเตรียมตัวในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ทั้งที่ครูมีความตื่นตัวเหมือนเหล็กร้อน แต่ไม่ได้ทำให้ถูกจุด “

“ การศึกษาไทยกำลังอยู่ในช่วงปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องดี แต่การจะทำให้สำเร็จได้ มันมีวิธีการเดินที่แตกต่างกันไป ซึ่งประเทศไทยเลือกทางเดินที่มีแรงต้านมาก เพราะเลือกไปแตะเอาเรื่องโครงสร้าง ซึ่งหมายถึงอำนาจของกระทรวง ทบวง กรม “

กลุ่มของครูเห็นว่า “ การศึกษาไทยสับสน เพราะเกิดแนวคิดเรื่องการปฏิรูปการศึกษามากขึ้น เนื่องจากสังคมไทยยังไม่รู้จักตัวเอง การศึกษานั้นมีมากมายหลากหลาย ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติไม่มีการเชื่อมโยงกันอย่างแท้จริง การศึกษาเหมือนการ Shopping เหมือนการเลือกซื้อสินค้า เมื่อแนวคิดหลากหลายมากขึ้น ก็เลยเกิดความลนลาน เพราะไม่รู้ว่าตัวเองจะเลือกทำอะไร จะทำอย่างไร ภาวะสับสนเกิดจากการที่สังคมไทยไม่รู้จักตัวเอง “

“ การศึกษาไทยยังไม่มีจุดยืน เปลี่ยนไปตามทิศทางใครว่าอย่างไรว่าตามกัน ยังไม่มีการศึกษาเป็นของตัวเอง ทำให้การพัฒนาสับสนและไร้ทิศทาง ”

3.2 ความเท่าเทียมทางการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา ถ้าสามารถทำได้จริง จะสามารถเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับคนอีกหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น กลุ่มเด็กเร่ร่อน ยากจน พิการ ฯลฯ

ในกลุ่มฝ่ายรัฐมีผู้แสดงความเห็นว่า “ ช่วงนี้เป็นช่วงที่เราได้รับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ที่พยายามจะปรับระบบการศึกษาให้เปิดกว้างขึ้นสำหรับทุกคน โดยเฉพาะคนพิการ และคนที่มีความสามารถพิเศษ เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษา ก็จะเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่เขามีความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งบางคนมีมากกว่า บางคนมีน้อยกว่า บางคนมีฐานะดี - ไม่ดี และบางคนมีโอกาสเข้าเรียน - ไม่มี เพราะฉะนั้นกระบวนการศึกษาก็เน้นที่กระบวนการเรียนรู้ พยายามที่จะให้แต่ละคนรู้จักวิธีการเรียนรู้ เพื่อที่เขาจะได้ไปหาความรู้ด้วยตัวเองได้ ไม่ต้องมาเรียนในระบบตลอดเวลา “

3.3 ปัญหาของการปฏิรูปการศึกษา เมื่อมีความสับสน ความไม่ชัดเจนเกิดขึ้น ย่อมเป็นธรรมดาที่เกิดขึ้นปัญหาตามมา ซึ่งปัญหานี้เกิดขึ้นจริงจากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่ม NGO ที่ทำงานในส่วนท้องถิ่น จะพบปัญหาในเรื่องปฏิรูปการศึกษาชัดเจนที่สุด เช่น

เจ้าหน้าที่องค์กรท้องถิ่นคนหนึ่งกล่าวว่า “ เกิดปัญหาครู early retired จำนวนมาก เพราะไม่เข้าใจปฏิรูปการศึกษา ทำให้ครูมุ่งเน้นเพื่อรอการประเมิน เพราะเรื่องการประเมินนำมาพูดเร็วเกินไป ทำให้ครูเกิดความระส่ำระสาย ทำให้ปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการประเมิน ทั้งๆ ที่ฐานไม่ได้ปูให้เขาเลยว่า ครูต้องมีคุณสมบัติอย่างไร เช่น การครองตน ความเป็นครูมืออาชีพ เทคโนโลยีทักษะทางภาษา และการเรียนการสอน ซึ่งไม่เคยมีการตีประเด็นเหล่านี้เลย แต่กลับเป็นการปฏิรูปในเชิงธุรกิจมากกว่า “

กรรมการมูลนิธิแห่งหนึ่งกล่าวว่า “ ครูต้องการปฏิรูปตนเองให้เข้ากับ พ.ร.บ.การศึกษา แต่ระบบการอบรมครูไม่ได้ทำให้เกิดความชัดเจน ทำให้ครูยังไม่รู้เลยว่า จะปฏิรูปไปทางไหน ทำให้มีการตีความผิดไปจากส่วนกลาง เช่น จังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือ ถึงขนาดมีการแบ่งแยกความหมายของ Child-centered, Student-centered และ Learner-centered เป็นคนละคำกัน ส่งผลให้เกิดความแปลกแยกทางความคิด แบ่งกลุ่มนิเทศออกเป็น 3 กลุ่ม เนื่องจากเกิดข้อต่อระหว่างการให้ข้อมูล เพราะเป็นระบบการให้ข้อมูลในเชิงเดียว ไม่ได้มีการประเมินผล อีกทั้งยังคาดหวังว่าครูรู้และเข้าใจ ในความเป็นจริงการปฏิรูปทำอะไรให้ครูเข้าใจ ส่วนนี้ไม่ได้ทำเลย ”

4. การสร้างคน

เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่คนในสังคมคิดว่า การศึกษา คือ การสร้างคนให้มีวิชาความรู้ติดตัว ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการศึกษาในโรงเรียนเท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่า คนมองการศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ได้ยึดติดกับระบบการศึกษา

กลุ่มผู้ประกอบการได้ให้ความเห็นว่า “ การศึกษาคือการที่คนมีความรู้ ความฉลาด และเป็นเรื่องของการสร้างคน ซึ่งไม่ใช่การศึกษาเฉพาะในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย การศึกษาครอบคลุมทุกส่วนของสังคม แต่การศึกษาในปัจจุบันเป็นการศึกษาเพื่ออนาคตที่ดี เป็นการสร้างรากฐานของชีวิต เรียนเพื่อทำงาน และเพื่อมีงานทำ “

ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มต่างๆ ในสังคมเกี่ยวกับประเด็นนี้ สามารถแบ่งความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาได้ดังนี้

1. บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา (ตามความคาดหวัง)

- 1.1 ตัวกระตุ้น สร้างกระแส โดยหนังสือพิมพ์ต้องมีบทบาทในการเสนอให้เรื่องการศึกษา กลายเป็นประเด็นสาธารณะ (Public issue) เช่นเดียวกับเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อให้คนหันมาตระหนัก และใส่ใจในเรื่องของการศึกษามากขึ้น เช่น

นพ.พลเดช ปิ่นประทีป(สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา) กล่าวว่า เราต้องใช้สื่อเป็น ใช้สื่อเพื่อสร้างกระแสความสนใจ สร้างการเรียนรู้ของสังคม ให้สังคมได้รู้และเข้าใจในปรัชญาของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งสื่อมีพลังที่จะทำตรงนี้ การใช้สื่อเพื่อสร้างการเรียนรู้มีอยู่ 3 องค์ประกอบ และเพื่อให้มีพลังเราจะต้องใช้ให้เป็น คือ

- 1) สื่อ On Air หมายถึง โทรทัศน์และวิทยุ ซึ่งมีความสำคัญและประโยชน์ในการกระตุ้นความสนใจของคน แต่ไม่สามารถทำให้คนเข้าใจลึกซึ้งได้
- 2) สื่อ On Eye คือ สื่อระหว่าง Face to Face (คนพบคน) ซึ่งการทำให้เกิดกิจกรรม มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประโยชน์จุดนี้จะได้ใจ และแรงบันดาลใจที่จะเคลื่อนตัวไปข้างหน้า
- 3) สื่อ On Line หมายถึง สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจลึกซึ้งให้กับผู้คนได้ หนังสือพิมพ์ต้องสร้างกระแส ต้องมีการเปลี่ยนความคิดของปรัญญาการศึกษา ด้วยรูปแบบที่ง่ายและต่อเนื่อง(ด้วยภาษาของนักข่าว)

คณบดีคณะครุศาสตร์ (จุฬา) กล่าวว่า “ สื่อต้องเป็นตัวชี้นำทางความคิด เป็นแหล่งกลาง เพื่อให้ความคิดทางด้านการปฏิรูปการจัดการศึกษา มีความหลากหลายและมีรูปแบบในบางเรื่องชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งก่อให้เกิดการตื่นตัวในหมู่คนทั่วไป เพื่อคนเหล่านั้นจะมาช่วยผลักดันให้การปฏิรูปก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น “

จันทรา ธนะวัฒน์นางวงศ์ (นักศึกษาม.ธรรมศาสตร์) หวังว่า “ หนังสือพิมพ์ควรมีทิศทางที่จะชูประเด็นการศึกษา ให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สังคมเห็นว่า ณ ปัจจุบันพัฒนาการของการศึกษาไทยอยู่ตรงจุดไหนแล้ว และข่าวการศึกษาที่น่าเสนอควรเป็นข่าวการศึกษาที่มีความหลากหลาย ให้มีทั้งการศึกษาของภาครัฐ เอกชน และตามอัธยาศัย “

คุณเรื่องศักดิ์ ปิ่นประทีป (มูลนิธิเด็ก) กล่าวว่า “ สื่อต้องดึงเรื่องการศึกษาให้เป็นประเด็นสาธารณะ ให้มีการพูดถึงทุกวัน เหมือนเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ เพราะประเด็นสาธารณะจะทำให้กระแสสังคมเปลี่ยนไปได้ คนจะวิ่งตามกระแส สาธารณะจะเข้าไปตรวจสอบกันเอง เช่น นักร้องหลังอีก 300 วัน การศึกษาไทยไปถึงไหน เช่นเดียวกับการจับประเด็นดงเฉลิมที่ประชาชนให้ความสนใจมาก เพราะสื่อเล่นประเด็นนี้ให้เป็น public issue “

1.2 สร้างความเข้าใจ หนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆ ให้กับประชาชน โดยเฉพาะในแนวคิดใหม่ของการปฏิรูปการศึกษาที่หนังสือพิมพ์จะมีประโยชน์อย่างมากในการกระจายองค์ความรู้ด้านการศึกษา เช่น ปฏิรูปการศึกษาคืออะไร การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของประชาชน ตาม พ.ร.บ. การศึกษาฉบับใหม่เป็นอย่างไร และการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสำคัญอย่างไรเช่น

รศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวว่า “ สื่อมวลชนน่าจะมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจที่มันเหมาะสมถูกต้องในเรื่องของการศึกษาให้กับประชาชน เช่น การที่ท้องถิ่นจะเข้ามาในการบริหารการศึกษา ท้องถิ่นควรมีบทบาทอย่างไร ซึ่งสื่อเองควรเป็นแหล่งกลางที่จะไปกระตุ้นผลักดัน ส่งเสริม เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือมีทางเลือกที่ชัดเจนขึ้นในการดำเนินงานทางด้านการศึกษา “

ผศ.ดร.กมลรัฐ อินทรทัศน์ (ม.เกษตร) กล่าวว่า “ หนังสือพิมพ์ควรเป็นเหมือนครูแนะแนวให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นที่เด็กควรจะได้รู้ และเนื้อหาข่าวการศึกษาน่าจะเป็นลักษณะที่เติมเต็มกลุ่มเป้าหมาย เช่น หนังสือพิมพ์ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายครู ก็ควรมีเนื้อหาที่สร้างเสริมสติปัญญา “

1.3 ให้ความรู้ เป็นบทบาทที่หนังสือพิมพ์ให้กับการศึกษาตามอัธยาศัยได้ตลอดเวลา และเป็นการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ที่ไม่สามารถหาได้จากตำราหรือห้องเรียน สื่อจะเป็นผู้ให้การศึกษา(Educator) ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่กว้างออกไป เช่น ความรู้ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งเป็นความรู้ที่ Up date ตลอดเวลา เช่น

อาจารย์พรทิพย์ เย็นจะบก (ม.เกษตร) กล่าวว่า “หนังสือพิมพ์ไม่สามารถส่งเสริมการศึกษาในระบบได้โดยตรง หนังสือพิมพ์จะให้ได้ในบทบาททางด้านการส่งเสริมการศึกษาเพิ่มประสบการณ์ หลักสูตรเสริมมากกว่า แต่หนังสือพิมพ์ไม่สามารถเปิดคอลัมน์สำหรับการสอนรัฐศาสตร์เบื้องต้น หรือเปิดคอลัมน์เพื่อจะสอนการปลูกพืช หนังสือพิมพ์จะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนได้ในการสร้างเสริมประสบการณ์ “

ผศ.บุญฤทธิ์ คงคาเพชร (มศว.) กล่าวว่า “ หนังสือพิมพ์เป็นสื่อพื้นฐานที่ทุกคนหาความรู้ได้ง่าย และเป็นสิ่งพิมพ์ที่ up date ตลอดเวลา มีออกทุกวัน ราคาไม่แพงและสามารถกระจายได้ทั่วประเทศการแพร่กระจายของหนังสือพิมพ์มีมาก เร็วและราคาถูก หนังสือพิมพ์มีบทบาทที่จะนำเสนอข่าวสารด้านการศึกษา และสิ่งที่เด็กนักเรียนควรรู้ อีกทั้งหนังสือพิมพ์สามารถเก็บสะสมความรู้ได้ มีข่าวสารหลากหลาย กว้าง และมากชนิด ส่งผลให้เด็ก หรือผู้เรียนมีความรู้มากขึ้นฉลาด มีความรู้รอบตัวทุกแขนง “

2.การนำเสนอเนื้อหาข่าวการศึกษาที่ควรเพิ่มเติม (ตามความคาดหวัง)

2.1 พื้นที่ในการนำเสนอ จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการเพิ่มปริมาณในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาให้มากขึ้น และมีการแบ่งพื้นที่เฉพาะให้กับคนกลุ่มต่างๆ เช่น ครู และนักเรียน/นักศึกษา

2.1.1 เพิ่มพื้นที่ในการนำเสนอ ให้มีการนำเสนอเนื้อหาทางด้านการศึกษามากกว่าที่นำเสนอในปัจจุบัน และให้เพิ่มปริมาณเนื้อหาข่าวการศึกษา เช่น

ดวงใจ สิงห์โตทอง (ครูภาษาอังกฤษ) หวังว่า “ อยากให้มีการนำเสนอเรื่องความเคลื่อนไหวในวงการศึกษาให้มากขึ้น เช่น ข่าวนิทรรศการ กิจกรรมที่เกิดประโยชน์กับนักเรียนควรมีให้มากกว่าที่เป็นอยู่ สัดส่วนที่ให้ข่าวการศึกษาควรมีมากกว่านี้ “

คุณเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป กล่าวว่า “ สื่อควรแบ่ง %ของหน้าหนังสือพิมพ์และจัดเรื่องการศึกษา ติดตามต่อเนื่องตลอดเวลา ความเป็นจริงเป็นอย่างไร ในแต่ละโซนทั้ง 4 ภาค สื่อเป็นศูนย์กลางและจัดประเด็นปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับประเทศชาติมากกว่าที่เป็นอยู่ “

2.1.2 แบ่งพื้นที่ให้เฉพาะกลุ่ม คือ มีการกำหนดพื้นที่เฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาให้กับกลุ่มต่างๆ เช่น การศึกษาในระบบ และนอกระบบ หรือ พื้นที่เฉพาะของเด็กประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย ฯลฯ เช่น

ผศ.บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร กล่าวว่า “ เรื่องการศึกษาค้นคว้ามีน้อย ควรมีให้มากขึ้น เพราะหากลองเปรียบเทียบกับข่าวชาวบ้าน หรือการเมือง จะเห็นได้ว่า ข่าวสารการศึกษามีน้อย และควรมีการแบ่งข่าวสารด้านการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มที่อยู่ในระบบปิด – ใช้เพื่อการศึกษาการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน
- 2) กลุ่มที่อยู่ในระบบเปิดหรือนอกระบบ – หนังสือพิมพ์ควรมีข่าวสารให้กับผู้อยู่ในกลุ่มนี้ เพื่อสามารถนำข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ไปประกอบอาชีพส่วนตัว เพื่อก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งข้อมูลที่ต้องเป็นข้อมูลเจาะละเอียด ถ้าผู้อ่านสนใจก็สามารถนำไปใช้ได้เลย “

ผศ.ดร.กมลรัฐ อินทรทัศน์ เสนอว่า “อยากให้มีเนื้อหาที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ความจริงอยากให้หนังสือพิมพ์ทางด้านการศึกษาเฉพาะ แต่ถ้ายังเป็นไปไม่ได้ก็ควรมีการแบ่งกรอบ เช่น กรอบแนวไหน ซึ่งอยากให้มีการสร้างกรอบให้ชัดเจน คอลัมน์ที่มีอยู่จะเป็นของเด็กหรือ Staff ก็ควรให้ชัดเจน ไม่ใช่เป็นการมานั่งคุยกันเองของคนศึกษาธิการ “

วีรียา สุตินฎามณี (ครูมัธยม) “อยากให้มีคอลัมน์เปิดสำหรับเด็ก ให้โอกาสเด็กมีพื้นที่ที่สามารถประกาศงานต่างๆ เช่น ประกาศสอนพิเศษ หรือรับจ้างทำงานนอกเวลา ซึ่งเป็นคอลัมน์ฟรี ไม่เสียเงิน และมีพื้นที่เฉพาะในการให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารกับนักเรียนและนักศึกษา ซึ่งถ้าต้องการรู้อะไรก็สามารถเปิดดูหน้านี้ได้ทันที “

รัตนา ถนอมพงษ์พันธ์ (ผู้ปกครอง) แสดงความเห็นที่ “ น่าจะมีคอลัมน์เกี่ยวกับเด็ก เช่น มีภาษาอังกฤษ ไทย จีน หรือภาษาอื่น ให้เด็กสามารถเรียนจากหนังสือพิมพ์ได้ ปรับให้มีหน้าเด็กมากขึ้นไม่ใช่มีแต่หน้าบันเทิง “

วีรวุฒิ ลวพิมล (ผู้ปกครอง) คาดว่า “ อยากให้มีคอลัมน์การศึกษาโดยตรง และมีการแยกประเภทการศึกษาออกเป็นระดับประถม มัธยม และมหาวิทยาลัย แต่ด้วยนิสัยที่ไม่รักการอ่าน หนังสือพิมพ์จึงควรมีการปรับปรุงรูปแบบ และเนื้อหา โดยอาจมีภาพประกอบ และไม่เน้นวิชาการมากเกินไป เพราะถ้าหนักเกินไปจะน่าเบื่อสำหรับเด็ก ควรมีข้อมูลให้คนอ่านหลายระดับ และต้องมีการเจาะลึกข้อมูลทางด้านการศึกษาด้วย ”

2.2 เนื้อหาที่ควรเพิ่มเติม จากการสัมภาษณ์ พบว่า เนื้อหาที่กลุ่มสังคมคาดหวังอยากให้นำหนังสือพิมพ์เพิ่มเติมเพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษามีดังนี้ คือ

2.2.1 ให้ความรู้กับผู้อ่าน (ส่งเสริมการศึกษา) เป็นเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างคาดหวังอยากให้นำหนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ให้ความรู้และประโยชน์กับผู้อ่าน ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยด้วย เช่น

คุณครูวิริยา เห็นว่า “ หนังสือพิมพ์ควรมีการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีคอลัมน์ให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ในประเทศไทยที่นักเรียน นักศึกษา ควรไปท่องเที่ยว และมีการสอดแทรกความรู้เข้าไปด้วย รวมทั้งมีการนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับบทเรียนในหนังสือเรียนบ้าง เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียน แต่ควรมีรูปแบบการนำเสนอที่ต่างไปจากตำราเรียน “

คุณครูดวงใจ ได้คาดหวังว่า “ อยากให้ส่งเสริมการศึกษาเหมือนหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในเมืองไทย เช่น Bangkok Post หรือ The Nation ทั้ง 2 ฉบับนี้ให้อะไรได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ภาษาไทย และควรให้ความสำคัญกับข่าวเด็กและการศึกษา ให้มีการขึ้นหน้าหนึ่งบ้าง ยกย่องเด็กทำความดีบ้าง โดยเฉพาะไทยรัฐและเดลินิวส์ควรให้ความสำคัญตรงจุดนี้ เพราะเข้าถึงคนกลุ่มใหญ่ “

ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เสนอว่า “ หนังสือพิมพ์ควรมีบทบาทส่งเสริมการศึกษาในลักษณะของการศึกษาตามอัธยาศัย มีหน้าที่เพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจที่จะไปหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือเสริมความรู้ต่างๆ ที่คนสนใจ “

2.2.2 ข่าวเชิงรุก / กระตุ้น เป็นข่าวชี้แนะ และกระตุ้นการเรียนรู้ ไม่ใช่ข่าวที่ให้ข้อมูลทางเดียวเท่านั้น เช่น

ผศ.ดร.กมลรัฐ อินทรทัศน์ กล่าวว่า “ หนังสือพิมพ์ควรมีการนำเสนอเนื้อหาเชิงกระตุ้น (motivate) ให้เด็กได้รู้ใฝ่เรียน กระตุ้นให้เด็กได้เกิดกระบวนการของการคิดเอง เสาะแสวงหาความรู้เอง ซึ่งมันจะสอดคล้องกับการปฏิรูปหรือการปฏิวัติการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าว passive ควรเป็นข่าวเชิงรุก เป็นข่าว two-way ที่อยากทำอะไรก็สามารถถามมาได้ “

2.2.3 การศึกษาสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งให้เห็นว่า การศึกษาเป็นรากฐานของสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น เศรษฐกิจ การเมือง อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ เช่น

อาจารย์พรทิพย์ เย็นจะบก กล่าวว่า “ ข่าวการศึกษาที่ดี คือ ให้เห็นความเคลื่อนไหวของระบบการศึกษา ด้านของนโยบาย องค์กร ที่ขยายโลกทัศน์ของนักเรียนทุกระดับ ให้มีมุมมองที่กว้างขึ้นและเข้าได้กับสภาพสังคมปัจจุบัน ให้เห็นว่าสังคมเป็นอย่างไร การศึกษาเป็นอย่างไร ให้

คนที่กำลังเรียนอยู่ได้เกิดสำนึกได้ว่า ในห้องเรียนเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างไร เวลาเกิดข่าวใหญ่ๆ ของบ้านเมือง จะต้อง link สู่ว่าเป็นผลมาจากการศึกษา เป็นผลมาจากการที่เราขาดพื้นฐานความรู้ด้านนี้ เช่น ทำให้คนไม่เข้าใจเพศศึกษา คนไม่เข้าใจเรื่องการปกครอง อันนี้คือผลของข่าวว่า มันสัมพันธ์กับพื้นฐานการศึกษา ด้านใด วิชาใด สาขาใด “

รศ.ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ เสนอว่า “ สื่อมวลชนน่าจะเป็นแหล่งที่สร้างความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษาให้เห็นว่า การศึกษาเป็นภารกิจใหญ่ ที่สังคมควรจะได้ตระหนัก สำนึก และก็สร้างความเข้าใจร่วมกันว่า หากต้องการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต จะต้องหันมาใส่ใจและให้ความสำคัญกับตัวคน ใส่ใจเรื่องการศึกษา เพราะว่าคนที่คนมีคุณภาพนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่สุด สื่อควรให้ความสำคัญกับความจำเป็นและปัญหาที่เราต้องมาทုံมเทกกับเรื่องการศึกษาอย่างแท้จริงมากขึ้น “

2.2.4 *รูปแบบการนำเสนอและภาษา* มีการใช้ภาษาและรูปแบบที่ง่ายในการนำเสนอ ข้อมูลข่าวสาร และมีการตั้งประเด็นข่าวการศึกษาให้น่าสนใจ ดึงดูดผู้อ่าน เช่น

นพ.พลเดช ปิ่นประทีป กล่าวว่า “ ต้องมีวิธีการสื่อสารอย่างไรให้การศึกษาไม่น่าเบื่อ นำเสนอตัวปรีชาญาณ ทฤษฎี และวิธีการปฏิรูปการศึกษา ทิศทาง เป้าประสงค์ ต้องทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย เช่น มีการปล่อยข้อมูลออกมาเป็นชุด “

คุณทวีศักดิ์ ชั่งใจ (สมาคมเกษตรกรก้าวหน้า) เสนอว่า “ การเขียนข่าวการศึกษาควรใช้ภาษาง่ายๆ กลุ่มเป้าหมายควรเป็นชาวชนบทเป็นหลัก อีกทั้งการตั้งหัวข้อข่าวควรตั้งประเด็นจูงใจชวนติดตาม ปัจจุบันคนเขียนข่าวใช้ภาษาทางด้านวิชาการมากเกินไป และไม่ได้มองกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวชนบท “

2.2.5 *ความถี่ในการนำเสนอ* ควรมีการนำเสนอข่าวการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการติดตามเกาะติดเรื่องราวต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เช่น

รศ.ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ เสนอว่า “ ควรมีการเกาะติดเจาะลึกประเด็นทางการศึกษา และมีข้อวิเคราะห์ ตรวจสอบการดำเนินงานทางการศึกษา มีการนำเสนออย่างต่อเนื่อง เช่น มีการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐเป็นจุดๆ ทุก 3 เดือน หรือ 6 เดือน โดยอาศัยความร่วมมือจากนักวิชาการทางการศึกษาในเรื่องนี้ด้วย “

คุณเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป กล่าวว่า “ ต้องให้มีความสม่ำเสมอในการเสนอข้อมูล และให้เห็นพลวัตในแต่ละขั้นของการปฏิรูป ต้องมีการนำเสนอกระบวนการอย่างรู้ที่มาที่ไป ทำให้มันกลายเป็นวัฒนธรรมของการนำเสนอข่าวการศึกษา “

2.2.6 อื่นๆ

ในกลุ่มคุณครูมีผู้ที่คาดหวังว่า “ สื่อจะสามารถนำการศึกษาหลายแบบ กว้างและหลากหลายมาเสนอ แต่ไม่ใช่เป็นการสรุปข่าวการศึกษา ควรนำเสนอทุกระดับ สื่อต้องมีโลกทัศน์ให้กว้าง เพราะถ้ายังดำรงตนเป็นผลพลอยได้ของระบบอยู่ สื่อจะไม่มีอิสระเพียงพอและมองอะไรที่สรุปและจบ “

ในกลุ่มของ NGO ก็มีผู้เสนอว่า “สมาคมหนังสือพิมพ์ควรมีการสัมมนาด้านการเสนอข่าวการศึกษาว่า มีจุดบกพร่องอะไรบ้าง และหาสาเหตุวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขทุกๆ หนังสือพิมพ์ “

บทบาทต่างๆ ที่กล่าวมาในข้างต้น คือ ความคาดหวังที่คนกลุ่มต่างๆ ในสังคมอยากให้นำหนังสือพิมพ์ปฏิบัติ ซึ่งจะเกิดเป็นจริงได้หนังสือพิมพ์ต้องปฏิบัติดังนี้

1.ปรับนโยบาย – แต่ละองค์กรต้องมีการปรับนโยบาย เน้นเรื่องการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างบอกว่า

“ หนังสือพิมพ์ต้องปรับปรุงนโยบาย ให้เน้นเรื่องการศึกษามากขึ้นด้วย และต้องยอมสละพื้นที่ให้การศึกษาบ้าง “

“ หนังสือพิมพ์ต้องมีการปรับนโยบาย ต้องเปิดใจกว้าง ยอมเปิดคอลัมน์ให้การศึกษา โดยไม่หวังว่า จะได้มูลค่าเงินกลับมา และการโฆษณาชวนเชื่อทางการศึกษาควรลดลง และควรมีการยกย่อง และให้เกียรติครูมากขึ้นด้วย “

“ ความคาดหวังจะเป็นจริงได้ จะต้องเริ่มจากผู้นำเสนอข่าว โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่า ข่าวใดจะได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ตระหนักรู้ตามด้วย “

“ ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ต้องให้ความสำคัญต่อข่าวการศึกษามากยิ่งขึ้น แม้แต่จะกระทบรายได้ต่อการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ระยะแรกก็ต้องยอม “

2.ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก – หนังสือพิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญของเด็กเพิ่มมากขึ้น เพราะเรื่องการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างบอกว่า

“ หนังสือพิมพ์ต้องตระหนักถึงความสำคัญของเด็กให้มากขึ้น เพราะเด็กคือบุคลากรที่จะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่ดีที่ถูกต้อง เพื่อจะได้พัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต เพราะถ้าพื้นฐานดีทุกอย่างก็จะดีตาม “

“ หนังสือพิมพ์ต้องมองเห็นความสำคัญของเด็กมากขึ้น ถ้าอยาก让孩子มีการศึกษาดี ทนโลกทันเหตุการณ์ มีความสามารถเป็นอนาคตที่ดีของชาติ ไม่ใช่มาอมเมาเด็กเช่นปัจจุบันนี้ “

3.รัฐให้การสนับสนุน – ชาวการศึกษาเป็นชาวที่ขายไม่ได้ ถ้าพูดถึงในเชิงธุรกิจ รับผิดชอบ เข้ามารองรับ และสนับสนุน เพื่อให้องค์กรหนังสือพิมพ์อยู่ได้โดยไม่ขาดทุน กลุ่มตัวอย่างคนหนึ่ง เสนอว่า

“ มันยากสำหรับสื่อที่จะได้ตามความคาดหวัง เพราะในแง่ของธุรกิจ รัฐจึงควรเข้ามา รองรับตรงนี้ แต่ควรรหาองค์กรที่เป็นกลาง ไม่ควรฉายแต่ภาพความสวยงาม หรือความสำเร็จเพียง อย่างเดียว รัฐสามารถสนับสนุนได้โดยการไม่เก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือลดต้นทุนกระดาษ ให้กับ หนังสือหรือหน่วยงานที่ทำการเรื่องการศึกษา เช่น สานปฏิรูป และอาจารย์สาร “

4.ความร่วมมือระหว่างองค์กร – ควรมีการร่วมมือระหว่างองค์กร เช่น กลุ่มนัก การศึกษา สื่อมวลชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษา ฯ เพื่อ ประสิทธิภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า

“ ต้องมีการรวมพลังกัน สมาคมนักหนังสือพิมพ์และสถาบันการศึกษา ต้องร่วมกันกำหนด นักวิชาการในสถาบันการศึกษาที่ทรงพลัง เช่น จุฬาฯ จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการผลักดัน สมาคมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และกำหนดกรอบบทบาทหนังสือพิมพ์ ต้องสร้างจุดสมดุลร่วมกัน ระหว่างนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านหนังสือพิมพ์ สมาคมวิชาชีพ ที่จะทำให้เกิดการอยู่รอดทั้ง พาณิชย วิชาการ สังคม นำไปสู่จุดสมดุล สังคมไทยก็ได้อ่านหนังสือพิมพ์ที่ดี ที่เป็นอาหารสมอง ให้กับผู้อ่าน ซึ่งสื่อที่สามารถสร้างให้สังคมเป็นสังคมแห่งความรู้ สื่อจะอยู่รอด และทรงพลัง “

“ กศน. กับผู้สื่อข่าวภูมิภาคเกือบจะไม่รู้จักกันเลย จึงขาดการประสานงานการให้ข่าวด้าน การศึกษาอย่างสิ้นเชิง ถ้ามีการร่วมมือกัน จะทำให้ข่าวการศึกษามีบทบาทกับท้องถิ่นมากกว่านี้ “

“ ในแง่ของการนำเสนอข่าว การที่จะดึงดูดให้คนมาสนใจการศึกษา บทบาทหนังสือพิมพ์ ควรจะมีเพิ่มขึ้น เพราะถ้าจะมองกันจริงๆ นักการศึกษาก็อาจจะไม่มีความสามารถตรงนั้น แต่ถ้า เกิดมีกลุ่มของนักข่าวเข้ามาช่วยว่า มีเนื้อที่อย่างนี้แล้วจะนำเสนออย่างไรจะทำให้คนที่ไม่สนใจ เลย อยากเข้ามาอ่าน ถ้าหนังสือพิมพ์ช่วยตรงนี้ได้ที่ว่าภาพการศึกษามันจะไปถึงประชาชนได้มาก ขึ้น ซึ่งมันต้องช่วยกันตั้งแต่เรื่องความเข้าใจให้ตรงกัน และเวลาทำถ้ามีปัญหา สื่อก็ทำหน้าที่เป็น ตัวกลางในการสะท้อนปัญหา ทุกอย่างมันต้องพัฒนาไปเรื่อยๆ ไม่มีอะไรสมบูรณ์ “

5.จิตสำนึกของผู้ทำข่าว – การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ และมีความสำคัญมาก ผู้สื่อข่าวหรือองค์กรควรมีสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ใช่คิดถึงในแง่ธุรกิจเท่านั้น โดยกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า

“ ผู้สื่อข่าวต้องมีจิตวิญญาณเป็นนักการศึกษา จึงจะเสนอข่าวได้ตรงประเด็น และหนังสือพิมพ์ควรมีผู้สื่อข่าวภูมิภาคให้มากกว่านี้ และเป็นลูกจ้างประจำที่อยู่ภายใต้การบริหารของบรรณาธิการ อีกทั้งมีวุฒิด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง “

“ หนังสือพิมพ์ต้องรู้ตัวเอง และมองบทบาทการศึกษาให้มากขึ้นกว่าการมองเฉพาะบทบาททางการเมือง และหนังสือพิมพ์ต้องหาคนที่มีความรู้และเข้าใจจริงในเรื่องของการศึกษา “

“ มั่นยากนะกระแสสังคม ถ้าหนังสือพิมพ์ยังขายข่าวได้ เขาก็คงทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จิตสำนึกของความถูกต้องเขาก็ยังมี แต่ว่าเขาอาจทำเพื่อการค้า แต่ถ้าเพื่อทำให้น้อยลงมันก็จะดีจริงๆ เดี่ยวนี้ข่าวการศึกษาเป็นเรื่องที่มีคนสนใจมากขึ้นแล้ว แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังไม่สนใจมากเท่าข่าวอีกมุมหนึ่ง ถ้าลองเปรียบเทียบกับข่าวการเมือง กีฬา บันเทิง ข่าวการศึกษาบ้านเราก็คงยังอยู่ท้าย ถ้าไม่มีประเด็นร้อนก็ขึ้นมาสู้เขาไม่ได้ “

“ สื่อต้องยอมรับตัวเองมากขึ้น และกรอบหน้าหนึ่งควรเสนอข้อเท็จจริงเท่านั้น ส่วนอื่นเช่น คอลัมน์สามารถเสนอความคิดได้ ข่าวรายวันไม่ควรมีการตัดสินใจของหนังสือพิมพ์ และการวิพากษ์วิจารณ์ควรมีหลักการ ไม่ใช่การล้างสมอง หรือชักชวนให้ผู้คนเห็นตามที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ “

การตระหนักถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า ทุกคนแสดงความคิดเห็นว่า ยังไม่พอใจกับการทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สังคมยังไม่พึงพอใจกับบทบาททางด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์

กลุ่มผู้ปกครอง แสดงความเห็นว่

“ หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ได้ไม่ดี ต้องมีการปรับปรุง การนำเสนอยังไม่ได้ให้อะไรกับเยาวชน บางครั้งหนังสือพิมพ์ลงข่าวเกินความจริง และข้อมูลผิดเพี้ยน อีกทั้งหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็ให้ข้อมูลที่ไม่เหมือนกัน จนทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน “

“ ยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่ก็มีบางฉบับที่ทำได้ดี เช่น ไทยรัฐ และเดลินิวส์ ข่าวการศึกษาที่ออกมาส่วนใหญ่เป็นเรื่องไกลตัว เช่น ข่าวโยกย้ายตำแหน่ง อีกทั้งรูปแบบก็ไม่ชวนให้น่าอ่าน และส่วนใหญ่เด็กก็ไม่อ่านเป็นผู้ใหญ่อ่านมากกว่า “

กลุ่มคุณครู บอกว่า

“ ยังไม่ดีเพียงพอ เพราะการนำเสนอยังเป็นข่าวรอง ควรนำเสนอในหน้าหนึ่ง (พาดหัวข่าว) ไม่นำเสนอเพียงช่อนอยู่ในหน้ากลาง หรือมุมใดมุมหนึ่ง ”

“ ยังไม่ดี ยังน้อยเกินไป และข่าวการศึกษายังเป็นเรื่องของธุรกิจ ข่าวต้องขายได้ ทุกวันนี้ หน้าข่าวการศึกษาไม่ได้ให้อะไรกับผู้อ่านเท่าที่ควร เพราะมีแต่เรื่องความเคลื่อนไหวของรัฐมนตรีเท่านั้น อยากให้ลงเรื่องที่มีสาระมากกว่านี้ ”

“ ยังไม่ดีพอ คนทำหนังสือพิมพ์ยังไม่มีความรู้ในวงการศึกษาดีเพียงพอ อีกทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล หนังสือพิมพ์ก็เป็นตัวชี้แนะมากเกินไป ชี้นำความคิดประชาชน และหนังสือพิมพ์ชอบส่งเสริมการศึกษาที่เป็นแง่ลบ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตื่นเต้น เช่น เรื่องการเกิดอุบัติเหตุระหว่างไปทัศนศึกษาของเด็กนักเรียน หนังสือพิมพ์ก็นำเสนอเนื้อหาที่โทษว่าเป็นความผิดของครู ซึ่งไม่ถูกต้อง ซึ่งข่าวการศึกษาที่ร้ายมักถูกนำมาขายขึ้นหน้าหนึ่ง ”

“ ยังไม่ดีเพียงพอ ยังเป็นข่าวซ้ำๆ และสื่อพูดในฐานะวิพากษ์วิจารณ์มากเกินไป สื่อมีการตัดสินใจไปแล้ว ในความเป็นจริงเราต้องการข้อเท็จจริงว่ามันเกิดอะไรขึ้น ซึ่งปัจจุบันข่าวการศึกษาไม่ได้ให้อะไรเลย ”

“ ยังไม่ดี ลักษณะข่าวยังเน้นข่าวชาวบ้านมากกว่าข่าวการศึกษา เรื่องการศึกษาเป็นข่าวเพียงเล็กน้อย เช่น เด็กไทยสร้างผลงานชนะเลิศโอลิมปิกวิชาการ ก็ลงเป็นข่าวเล็กๆ เท่านั้น ในความเป็นจริงควรมีการยกย่องมากกว่านี้ ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ คือ การศึกษากลายเป็นธุรกิจ ”

กลุ่มนักเรียน /นักศึกษา เห็นว่า

“ หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ไม่ดีพอ ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ต่อการส่งเสริมการศึกษาดีกว่าข่าวในประเด็นอื่นๆ หากผู้ที่ไม่อยู่ในแวดวงการศึกษา แทบไม่สนใจต่อประเด็นการศึกษาเลย ซึ่งสื่อ น่าจะเป็นช่องทางที่จะทำให้การศึกษามีความน่าสนใจมากขึ้น ”

“ ยังไม่ดีพอ ยังน้อยไป ควรมีให้มากกว่านี้ หนังสือพิมพ์เน้นข่าวอาชญากรรมมากเกินไป คดีข่มขืนมันไม่ควรเป็นประเด็นใหญ่ขึ้นหน้าหนึ่ง การศึกษาควรนำมาขึ้นหน้าหนึ่งมากกว่า เช่น เด็กได้รางวัล มีการนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่งบ้าง เพื่อให้เด็กคนอื่นได้เอาเยี่ยงอย่าง แต่หนังสือพิมพ์ก็ไม่ค่อยให้ความสนใจ กลับไปสนใจพวกแวดวงบันเทิง ดารา และคดีข่มขืน โดยเฉพาะฉบับวันอาทิตย์ที่มักมีการนำเสนอภาพนั้นๆ ไม่จำเป็นที่ต้องมานำเสนอ ”

กลุ่ม NGO บอกว่า

“ สื่อยังทำได้ไม่ดี ยังวิ่งเต้นไปกับรัฐบาลทุกรัฐบาล โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ และการเมือง แต่เรื่องการศึกษายังไม่เป็นประเด็นสาธารณะ เรื่องการศึกษาถูกทำให้กลายเป็นประเด็น

ทางการเมืองมากกว่า อีกทั้งสื่อยังทำให้คนที่รับผิดชอบไม่ยอมรับว่า ความจริงในเมืองไทยมีอยู่จริง เช่น คุณหมอบคนหนึ่งออกมาบอกว่า คนไทย IQ ต่ำกว่ามาตรฐาน 3 ปี วันต่อมารัฐมนตรีรีบออกมาโต้กลับว่า นั่นเป็นมาตรฐานฝรั่งไม่เกี่ยวกับคนไทย ซึ่งตรงนี้สื่อก็เปิดช่องให้คนมีอำนาจไม่รับผิดชอบ ซึ่งถ้าสื่อมาเล่นเรื่องการศึกษา สื่อต้องบอกว่าจริงๆ แล้วมันเกิดขึ้นจริง และมีข้อมูลมาสนับสนุนด้วย “

“ ยังไม่เพียงพอ การเสนอข่าวยังมองด้านเดียว (คือผู้ให้ข่าว) ไม่ได้มองด้านผู้อ่านว่าสามารถรับได้ หรือมีข้อโต้แย้ง หรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างไร และอย่าเสนอข่าวเอาใจนักการเมือง และจากการสังเกตฝ่ายข่าวการศึกษาจะมีบทบาทน้อยมาก การตั้งประเด็นให้ผู้อ่านสนใจแทบไม่มีเลย “

“ ยังไม่ดี สื่อไม่เอาเรื่องการศึกษา ไม่จับเรื่องการศึกษา สื่อยังวิ่งเต้นไปตามกระแสรัฐบาล สื่อไม่ดำรงตนเป็นผู้ให้การศึกษา เพราะการศึกษเป็นการลงทุนระยะยาว และไม่สนุก ถึงแม้จะมีคอลลัมน์การศึกษา แต่เป็นคอลลัมน์ที่ทางศึกษาธิการซื้อหน้า และส่งงานตัวเองมาลง มันจึงเป็นภาพของความสำเร็จมากกว่า “

“ ปัจจุบันการเสนอข่าวด้านการศึกษาดีมากพอสมควร แต่ไม่เด่นชัด เพราะข่าวด้านการเมือง การคอร์รัปชัน ฆาตกรรม การเขียนข่าวน่าติดตามมากกว่า และข่าวการศึกษามักจะอยู่หน้ากระดาษในๆ และภาษาการเขียนเป็นวิชาการมาก ชาวชนบทอ่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจ เช่น ข่าวการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เป็น 12 ปี คืออะไร และยังมีอีกหลายเรื่องที่ถูกครอบงำยังไม่เข้าใจต่อข่าวการศึกษา “

กลุ่มฝ่ายรัฐ เห็นว่า

“ ยังไม่ดีเพียงพอ ช่วงนี้หนังสือพิมพ์ลงพาดพิงของคนที่ขึ้นปกมากมาย ถ้ามองในภาพทั่วๆ ไป สื่อตรงนี้ไม่ดีกับสังคมเลย โดยเฉพาะกับเยาวชนและวัยรุ่น มันไม่ใช่ภาพที่พึงประสงค์แน่ ถ้าเราจะช่วยสร้างสรรค์สังคม และคอลลัมน์การศึกษาถ้าว่ากันจริงๆ เดียวนี้ก็ยิ่งปรากฏเป็นคอลลัมน์เล็กๆ นานๆ ถึงจะเป็นสื่อบริษัทหนึ่งซักรี่ ที่มีอยู่ก็ปรากฏอยู่ข้างใน ซึ่งถ้าคนไม่ใส่ใจจะเสาะหาจะอ่านก็จะไม่ค่อยเจอ แต่ถ้าการศึกษามีเรื่องมีราวก็อาจมีโอกาสดูขึ้นหน้าหนึ่ง ซึ่งมักจะเป็นประเด็นร้อนๆ ซึ่งเป็นภาพที่ไม่ดี แต่มันก็อาจแฝงไว้ด้วยผลกระทบที่ดีตามมา ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นสิ่งไม่ดีทั้งหมด แต่พาดพิง เรื่องราวที่ไม่ดีต่อสังคม บางทีสกรีนบ้างก็ดี ไม่ใช่มาเน้นเพื่อจะขายหนังสือเพียงอย่างเดียว ทำให้สังคมมันแย่ลง เพราะว่าทุกวันนี้เราก็บอกว่า สังคมเราเสื่อมลงทุกเรื่อง “

“ ยังไม่ดี หนังสือพิมพ์ต้องกลับให้ได้ว่า อะไรคือหัวใจหลักของการศึกษา เพื่อให้ประชาชนรับเอาไป โดยต้องมีวิธีการสื่อสารว่าทำอย่างไรให้มันง่าย “

กลุ่มนักวิชาการ เห็นว่า

“ ยังไม่ดี มีการทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาแต่ยังไม่ชัดเจนเท่าใดนัก หากเน้นไปที่การทำงานของนักรการเมืองเป็นส่วนใหญ่ ควรเพิ่มบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางอภิปรัชญาให้มากกว่านี้ “

“ ยังไม่ดี ผู้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษไม่ได้ หนังสือพิมพ์ไทยสีส้มมาก มันรุนแรงมากกว่าจะฝ่าเข้าไปถึงเนื้อที่แท้จริงได้ ปัจจุบันเสนอให้รู้ความเป็นไป ไม่ค่อยได้แง่คิดเท่าไร แม้ว่าบทความการศึกษาของหนังสือพิมพ์จะมีนักวิชาการ แต่ก็ยังมีน้อยอยู่ “

“ หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ไม่ดี เพราะชายข่าว เด่นสุดในหน้าการศึกษาคือ การโฆษณาสถาบันการศึกษาในการเรียนต่อ การศึกษาเชิงพาณิชย์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษกับภาษาไทย บางครั้งแตกต่างกันอย่างชวากับคำ คิดว่าหนังสือพิมพ์ภาคภาษาอังกฤษทำได้ดีกว่า หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษจะมีบทความที่สร้างสรรค์ ซึ่งทำให้คนอ่านเกิดการคิดตาม และอยากมีส่วนร่วมในการศึกษามากขึ้น บางฉบับก็ทำได้ดี เช่น กรุงเทพธุรกิจ จะมี IT ส่วนหนึ่ง และก็มีบางส่วนที่เป็นบทความ คอลัมน์ที่เปิดโอกาสให้นักวิชาการเขียน เช่น วาเลนไทน์กับการเปิดธุรกิจ นักวิชาการเขียนให้เด็กอ่าน แต่ปรากฏว่า กลุ่มที่อ่านกลับไม่ใช่เด็ก กลายเป็นนักวิชาการด้วยกันเอง ทุกวันนี้เด็กไม่ได้รับประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ (เฉพาะฉบับ) หน้าการศึกษาเป็นข่าว one-way ไม่เกี่ยวกับเรา ไม่ได้สร้างองค์ความรู้ ไม่ได้ up date ข้อมูล “

“ ยังไม่ดีเลย หนังสือพิมพ์ยังให้เนื้อที่น้อยกับการศึกษา ยังไม่ได้เชื่อมโยงให้เห็นว่า ข่าวที่มีอยู่ในปัจจุบันมันสัมพันธ์กับระบบการศึกษาอย่างไรบ้าง นักเรียนที่อยู่ในวัยเรียนจับหนังสือพิมพ์น้อยกว่าสื่ออื่นๆ ข่าวการศึกษาก็เลยแห้งๆ ไม่เป็นข่าวเชิงรุก เป็นข่าวเชิงนโยบาย ข่าวที่จบไปแล้ว ข่าวไม่สด ข่าวสด คือ ข่าวทันเหตุการณ์ ไม่ใช่ข่าวแจก หรือข่าวที่ออกมาจากกระทรวงศึกษาฯ จึงเป็นข่าวการศึกษา “

“ ยังไม่ดีพอ แต่สื่อมวลชนให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์ก็มีการให้พื้นที่กับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่ว่าลักษณะของข่าวการศึกษานั้นค่อนข้างอยู่ในวงของกลุ่มคนทางการศึกษามากเกินไป และข่าวการศึกษามักเป็นข่าวที่มาจากฝ่ายรัฐ ฝ่ายผู้บริหาร ฝ่ายดำเนินการ ซึ่งสื่อจะให้นำหนักกับส่วนนี้ค่อนข้างมาก ก็ถือว่าความสำคัญเพื่อผู้อ่านจะได้รู้ว่า รัฐกำลังทำอะไรบ้างในเรื่องของการศึกษา ส่วนข่าวในการวิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมิน การประเมินตรวจสอบสื่อก็นำเสนอให้เห็นบ้าง แต่ก็ยังมีน้อย “

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผล

ณ ปัจจุบันการศึกษาไทยกำลังอยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง กำลังทำการปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยเป้าหมายสำคัญ คือ การดำเนินการเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะคนไทยเหล่านั้นจะประกอบอาชีพขายแรงงาน ข้าราชการ นักการเมือง หรืออาชีพอิสระ จะต้องเป็นคนไทยที่ทรงไว้ซึ่งความดี ความเก่ง และความสุข ซึ่งความดี ความเก่ง และความสุข จะเกิดได้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

กระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นไปตามบทบัญญัติในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติหรือหมวดที่ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา หรือการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด(child-centered) และผู้เรียนคือหัวใจของการจัดการเรียนการสอน การตัดสินใจเพื่อดำเนินการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จัดหาและพัฒนาสิ่งใดในโรงเรียนจึงต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 22 ของกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ คือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

จากการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ดร.รุ่งแก้วแดง กล่าวว่า “ ในบรรดางานทั้งหมด 9 หมวด ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น หมวด 4 การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจและถือได้ว่านำไปสู่การปฏิบัติมากที่สุด ในการปฏิรูปการศึกษาที่เราดำเนินการอยู่ ”

โดยหลักการสำคัญที่บ่งบอกว่าการปฏิรูปการศึกษารุ่นนี้มีอะไรบ้าง คือ

1.การปฏิรูปการเรียนรู้ ให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ง่าย สนุก และพัฒนาคนได้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสุขภาพ ไปพร้อมกัน

ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นการเรียนรู้แบบท่องจำ (Instructivism) มีครูเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ (Student-Centered, Child-Centered หรือ Learner-Centered) โดยแนวทางนี้เชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เองผ่านการลงมือปฏิบัติ และจะทำให้ความรู้ที่ได้อยู่ในความทรงจำของผู้เรียนไปได้ยาวนาน

2. การให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) เพื่อยกเลิกการผูกขาดการศึกษาโดยรัฐ และระบบการศึกษาที่เป็นระบบปิด ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปฏิบัติทั้งของรัฐและเอกชนมีสิทธิในการจัดการศึกษา เพื่อให้สังคมทั้งหมดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการศึกษาที่พอเพียง หลากหลาย เข้าถึงได้โดยคนทุกกลุ่ม มีความริเริ่มหรือนวัตกรรมงอกงามทั่วไป

3. การศึกษาตลอดชีวิต (Life-long Education) หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ทั้ง 3 หลักการนี้ ถือเป็นแนวนโยบายที่สำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ที่นำมาสู่งานวิจัยเรื่อง บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา และตามความคาดหวังของสังคม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูปการศึกษา ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาท และความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

1.1 รูปแบบในการนำเสนอ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (ไทยรัฐ มติชน กรุงเทพธุรกิจ และสยามรัฐ) พบว่า รูปแบบข่าว เป็นรูปแบบที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการนำเสนอข่าวการศึกษามากที่สุด โดยเป็นการนำเสนอข่าวที่มุ่งเน้นเหตุการณ์ (Event-Centered News) หรือข่าวประเภท Hard News เนื้อหาข่าวจะมุ่งบอกเหตุการณ์แก่ผู้อ่านเพียงว่า เกิดอะไรขึ้น(What) เมื่อไร(When) ที่ไหน(Where) กับใคร(Who) และอย่างไร(How) สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนักข่าวคนหนึ่ง

ที่ได้ให้ความเห็นว่า ชาวการศึกษาเป็นชาวสร้างสรรค์ ที่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวของวงการศึกษาว่าไปถึงไหนแล้ว และมีอะไรเกิดขึ้นบ้างในวงการการศึกษา

สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์มุ่งเน้นการรายงานข่าวเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในวงการศึกษารูปแบบวันต่อวันมากกว่าการเสนอข้อมูลข่าวสารที่เจาะลึกให้รายละเอียด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารสูงสุดในเรื่องของการศึกษาซึ่งต่างจากบทบาทด้านการเมืองที่หนังสือพิมพ์มีบทบาทเวทีแสดงความคิดเห็นสูงสุด (งานวิจัยของอรพินท์, 2542) อาจเพราะข้อจำกัดในด้านความเร็วในการเสนอข่าวเป็นอุปสรรคขวางอยู่ที่ต้องปิดหน้าให้ทัน เวลาที่จำกัดบางครั้งก็เป็นเงื่อนไขที่บีบให้นักข่าวต้องทำให้ทันเวลา ข่าวที่ออกมาบางครั้งจึงมีลักษณะซ้ำๆ เหมือนกันทุกวัน ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดได้ อีกทั้งเรื่องการศึกษายังถูกคนส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้มีคนแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องการศึกษาน้อยกว่าเรื่องการเมือง

ส่วนรูปแบบที่ปรากฏน้อยที่สุดในการศึกษาคั้งนี้ คือ บทบรรณาธิการ ซึ่งบทบรรณาธิการนั้นเปรียบเสมือน”จุดยืน” หรือ “เสียง” ของหนังสือพิมพ์อันแสดงให้เห็นถึงนโยบาย (Policy) ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ที่มีต่อปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังมีนโยบายด้านการศึกษาที่ไม่เด่นชัด และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากเพียงพอ ซึ่งนักข่าวคนหนึ่งให้ความเห็นว่า เพราะการคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางธุรกิจ ที่คนไม่ค่อยอ่านข่าวการศึกษา ชาวการศึกษาขายไม่ได้ หนังสือพิมพ์จึงไม่ได้ให้ความสนใจกับข่าวประเภทนี้มากนัก อีกทั้งการศึกษาเป็นเรื่องที่มีคนรับผิดชอบอยู่แล้ว โดยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐหรือกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องเข้ามาจัดการ หนังสือพิมพ์จึงทำหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวความเป็นไปของวงการศึกษานั้น

1.2 การส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่ทำการศึกษามีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบาย น้อยกว่าเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อม โดยนโยบายที่ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต รองลงมาคือ นโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสังคม

แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษามากเท่าที่ควร ทั้งที่เรากำลังอยู่ในยุคของปฏิรูปการศึกษา และหากลองมาแยกวิเคราะห์เนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามหลักการสำคัญทั้ง 3 ของการปฏิรูปการศึกษา จะได้ดังนี้

นโยบายที่ได้รับการส่งเสริมจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือ นโยบายการศึกษาตลอดชีวิต (Life-long Education) สะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้จำกัดภาพการศึกษาอยู่กับการเรียนในโรงเรียนเท่านั้น สอดคล้องกับความเห็นของผู้สื่อข่าวการศึกษาที่ว่า การศึกษาเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการเรียนที่ไม่สิ้นสุด สื่อทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ช่วยครูที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องต่างๆ ให้กับประชาชน หนังสือพิมพ์ให้การศึกษาตามอัธยาศัยโดยไม่รู้ตัว คือ ความรู้ไม่ได้จำกัดว่า จะต้องอ่านจากหน้าการศึกษาเท่านั้น ซึ่งตรงกับความคาดหวังของสังคมที่อยากให้นักเรียนหนังสือพิมพ์แสดงบทบาทในการให้ความรู้ให้การศึกษาตามอัธยาศัยได้ตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาที่ไม่สามารถหาได้จากตำราหรือห้องเรียน

โดยเนื้อหาที่น่าสนใจมากที่สุดในการส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต คือ เนื้อหาวิชาการที่ให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้อ่าน ได้แก่ ความรู้ด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เช่น G-Math 1 นาที (กรุงเทพฯธุรกิจ) และสัปดาห์ล้านคนฝรั่ง (สยามรัฐ) วิเคราะห์ได้ว่า หนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ประชาชนสามารถใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นหลักวิชาการ ส่วนนักเรียนนักศึกษาก็สามารถใช้ในการทบทวนและเสริมความรู้ด้วย ในส่วนการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตนั้น หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญและทำได้ค่อนข้างดี แต่ความต้องการของผู้อ่านก็อยากให้มีมากขึ้นอีก โดยเฉพาะกลุ่มครูและผู้บริหาร ที่คาดหวังอยากให้มีคอลัมน์การศึกษาโดยตรง และมีพื้นที่เฉพาะสำหรับเด็ก ซึ่งบางครั้งก็ยากสำหรับหนังสือพิมพ์ที่จะทำให้ตรงกับความต้องการของทุกคนได้ นักข่าวคนหนึ่งให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ทำได้ดีหรือไม่ดี บางครั้งมันขึ้นอยู่กับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสื่อ ถ้าคาดหวังสูงก็อาจยังไม่ได้ แต่จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตได้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Wilbur Schramm ที่กล่าวว่า ในเรื่องของการศึกษาสื่อมวลชนถือเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญาอันนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

ถัดมาคือ หนังสือพิมพ์ส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเนื้อหาที่น่าสนใจมากที่สุด คือ เรื่องรัฐกับการศึกษา ที่เป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในเชิงตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล ในการส่งเสริมการศึกษาตามนโยบายนี้ หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทการเป็นผู้ประเมินตรวจสอบได้เด่นชัดที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักข่าวที่ว่า ปัจจุบันสื่อทำหน้าที่ในการเฝ้ามองตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษา แม้ว่าในการศึกษาคั้งนี้จะพบบทบาทการเป็นผู้ประเมินตรวจสอบเพียงร้อยละ 2.1 เท่านั้น แต่อย่างน้อยก็ชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ตรงนี้จริง

การมีส่วนร่วมของสังคมในเรื่องของการศึกษา พบว่า มีปริมาณการนำเสนอข่าวการศึกษาที่ส่งเสริมนโยบายนี้น้อยมาก ซึ่งแตกต่างจาก 2 นโยบายข้างต้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ไม่ได้หมายความว่า หนังสือพิมพ์ไม่ให้ความสำคัญกับนโยบายนี้ แม้ว่าจะมีการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายนี้น้อยที่สุด แต่หนังสือพิมพ์ได้แสดงบทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องการศึกษา เป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้คนกลุ่มต่างๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษา แสดงให้เห็นว่า นโยบายการมีส่วนร่วมของสังคมในเรื่องของการศึกษา หนังสือพิมพ์ก็ให้ความสำคัญแต่อาจไม่เด่นชัดเท่ากับการส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต

แต่การมีส่วนร่วมที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ ก็ยังไม่ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม หากพิจารณาจากการใช้แหล่งข่าวด้านการศึกษา จะพบว่า แหล่งข่าวประเภท ล่าง-บน (Bottom-up) ที่หนังสือพิมพ์ใช้มากที่สุด คือ กลุ่มผู้สื่อข่าว ที่มีมากถึงร้อยละ 79.66 ส่วนแหล่งข่าวที่เหลือ ได้แก่ ครู/อาจารย์ นักเรียน/นักศึกษา NGO และผู้ประกอบการ จะเห็นได้ว่าเป็นคนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งให้เห็นว่า คนภายนอกยังเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ได้น้อยมาก ซึ่งไม่ตรงกับปรัชญาของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในส่วนของเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา พบว่า 3 อันดับแรกที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมทางการศึกษา นโยบาย แผน และการปฏิบัติ และการประชุม สัมมนา อภิปราย ทั้ง 3 ประเด็น เป็นเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายของการประชาสัมพันธ์ ผลงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา (สกศ.) เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพของความสำเร็จ ความสวยงาม ข่าวที่ออกมาจึงเป็นข่าวเชิงบวก อาจเพราะแหล่งที่มาของข่าวการศึกษาส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาค้างนี้ เป็นแหล่งข่าวประเภท บน-ล่าง (Top-down) ที่ให้น้ำหนักแหล่งข่าวที่มาจากหน่วยงานของรัฐมากที่สุด (อันดับ 1-4) มากถึงร้อยละ 87.1 ซึ่งบางครั้งข่าวที่มาจากหน่วยงานด้านการศึกษาเหล่านี้ เป็นข่าวแจกที่ทางองค์กรของรัฐส่งมาให้หนังสือพิมพ์เผยแพร่ ข่าวการศึกษาที่ออกมาส่วนใหญ่จึงเป็นข่าวดี

ส่วนอีก 3 ประเด็นที่มีการนำเสนอเป็นอันดับต่อมา คือ เรื่องความขัดแย้ง การโยกย้าย ตำแหน่ง และการทุจริตคอรัปชั่น เห็นได้ว่า ทั้ง 3 เรื่องเป็นประเด็นที่มีคุณค่าข่าวในเรื่อง ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นองค์ประกอบสำคัญอยู่ ซึ่งข่าวส่วนใหญ่ที่ปรากฏออกมา จะเป็นข่าวที่ไม่ดี เช่น การรับสินบน การประท้วง และการทุจริต ฯลฯ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ข่าวการศึกษาจะถูกนำเสนอเชิงบวกมากกว่าข่าวเชิงลบ ซึ่งในมุมมองของผู้สื่อข่าว เห็นว่า ข่าวการศึกษาในภาพล

เป็นการทำหน้าที่ในการสะท้อนปัญหา ดีแม้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในวงการศึกษา ซึ่งข่าวการศึกษาที่ดีต้องสามารถสะท้อนปัญหาที่มีอยู่จริง แต่ไม่ได้หมายความว่า จะต้องสะท้อนแต่ภาพการศึกษาที่มีแต่ผลบวก มีแต่นโยบายออกมาเท่านั้น

แต่หากพิจารณาถึงตำแหน่งหน้าที่ที่มีการนำเสนอข่าวการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า เรื่องที่ถูกนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่งมากที่สุด กลับกลายเป็น 3 ประเด็นที่มีองค์ประกอบความขัดแย้ง (ความขัดแย้ง การโยกย้าย และทุจริต) และในหัวข้ออื่นๆ เช่น ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน และเรื่องการขायตัวของเด็กนักเรียน ที่ถูกนำเสนอมากกว่าเรื่อง กิจกรรม นโยบาย/ปฏิบัติ และการประชุม/สัมมนา แสดงให้เห็นว่า การศึกษาจะถูกให้ความสนใจ และให้ความสำคัญขึ้นเป็นข่าวหน้าหนึ่งได้เมื่อเป็นเรื่องที่ไม่ดี ที่มีองค์ประกอบความขัดแย้ง และเรื่องสะท้อนอารมณ์

1.3 แหล่งข่าว

ข่าวทุกข่าวนั้นก็เหมือนกระแสน้ำซึ่งต้องมีต้นน้ำ นั่นก็คือ ข่าวต้องมีที่มาของข่าว ที่เรียกว่าแหล่งข่าว (News Source) จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แหล่งข่าวการศึกษาส่วนใหญ่ที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้ เป็นแหล่งข่าวประจำอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย โดยนักข่าวให้ความเห็นว่า จำนวนบุคลากรที่ทำข่าวการศึกษาในแต่ละองค์กรไม่เพียงพอกับเรื่องของการศึกษาที่มีขนาดใหญ่ครอบคลุมทั่วประเทศ และมีนโยบายขององค์กรให้นักข่าวไปประจำอยู่ตามกระทรวง ทบวง และหน่วยงานรัฐ ดังนั้นข่าวการศึกษาที่ออกมาส่วนใหญ่จึงเป็นข่าวที่มาจากองค์กรของรัฐ ข่าวที่ออกมาส่วนใหญ่จึงเป็นข่าวในระดับนโยบาย ซึ่งต่างจากการทำข่าวของนักข่าวการศึกษาตะวันตก ที่เน้นแหล่งข่าวประจำอยู่ตามโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการรายงานความเคลื่อนไหวภายในโรงเรียนและตัวบุคคล เช่น นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน ข้อมูลข่าวสารจะได้มาจากเด็กนักเรียน ครู พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งทำให้ข่าวที่ออกมาค่อนข้างมีความหลากหลาย และตรงกับความต้องการของผู้อ่าน เพราะเป็นการรายงานเรื่องราวในระดับปัจเจกบุคคล

1.4 บทบาทหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษา

การแสดงบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาของหนังสือพิมพ์ ทั้งที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงและส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อมตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา พบว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารสูงสุด และมีบทบาทในการเป็นผู้สร้างความเข้าใจ เวทีแสดงความคิดเห็น ผู้ผลักดันกระตุ้น และผู้ประเมินตรวจสอบ รองลงมาตามลำดับ ส่วนบทบาทการเป็นกระบอกเสียงหรือบทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ (Ombudsman) ไม่ปรากฏในเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยตรงตามนโยบาย แต่พบในเนื้อหาที่ส่งเสริมการศึกษาโดยอ้อม ซึ่งมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ร้อยละ 0.7) และมีเพียงฉบับเดียวที่แสดงบทบาทการเป็นกระบอกเสียง คือ ไทยรัฐ

2. ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดบทบาทหนังสือพิมพ์

2.1 นโยบายขององค์กร

เป็นตัวกำหนดกรอบและเป้าหมายการทำงานของแต่ละองค์กร จากการศึกษา พบว่า มติชนเป็นฉบับที่มุ่งเน้นเรื่องการศึกษาเด่นชัดกว่าฉบับอื่น ที่มีปริมาณการนำเสนอข่าวการศึกษาสูงสุด (ร้อยละ 34.29) โดยมติชนมีนโยบายชัดเจนว่า จะต้องเสนอข่าวการศึกษาให้เยอะเพราะผู้อ่านมติชนมากและสถานศึกษารับมากที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่าอีก 3 ฉบับ (ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ และสยามรัฐ) ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งทั้ง 3 ฉบับก็ให้ความสำคัญกับข่าวการศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีหน้าการศึกษาให้เป็นพื้นที่ของการศึกษา แต่ก็มีหลายกลุ่มในสังคมที่ยังไม่พึงพอใจกับรูปแบบและเนื้อหาของข่าวการศึกษา และอยากให้หนังสือพิมพ์มีการปรับนโยบายให้เน้นการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และต้องยอมเปิดพื้นที่ให้การศึกษามากขึ้นกว่าในปัจจุบัน

2.2 ประเด็นข่าวและนักข่าว

จะเป็นตัวกำหนดว่าข่าวที่ออกมาในแต่ละวันจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจ และการเลือกของนักข่าว

ข่าวการศึกษาไม่ค่อยได้รับความสนใจเมื่อเปรียบเทียบกับข่าวการเมือง กีฬา บันเทิง อาชญากรรม และอื่นๆ ข่าวการศึกษาถูกมองว่ามีคนอ่านเฉพาะกลุ่ม คือ เป็นกลุ่มที่อยู่ในแวดวงการศึกษาเท่านั้น และส่วนใหญ่ข่าวที่ออกมาก็เป็นข่าวแห้งๆ ที่ไม่ได้สร้างสีสันอะไรให้กับหนังสือพิมพ์ ข่าวการศึกษาจึงมักถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ของตัวเองเท่านั้น และบางครั้งยังถูกข่าวอื่นแย่งพื้นที่ด้วย นานๆ ข่าวการศึกษาถึงจะได้ขึ้นหน้าหนึ่ง แต่ก็ต้องเป็นประเด็นร้อนๆ ที่สามารถดึงดูดความสนใจ และเร้าอารมณ์ผู้อ่าน เช่น ครูข่มขืนนักเรียน และเด็กนักเรียนตีกันตาย เป็นต้น หรือเป็นเรื่องราวระดับประเทศ เช่น เด็กไทยทำชื่อเสียงแข่งชนะเลิศโอลิมปิกวิชาการ การศึกษาก็จะได้ขึ้นหน้าหนึ่ง

นักข่าวก็เป็นปัจจัยสำคัญในการคัดเลือกประเด็นข่าวต่างๆ ที่จะนำเสนอข่าวการศึกษา เพราะนักข่าวเป็นผู้ที่อยู่ข้างนอกและเผชิญเหตุการณ์จริง นโยบายองค์กรก็เป็นเพียงกรอบกว้างๆ ที่กำหนดให้กับนักข่าว นักข่าวจึงต้องเป็นผู้พิจารณาว่า จะเลือกทำข่าวอะไร ประเด็นไหน แต่นักข่าวก็ยอมรับว่า นักข่าวการศึกษาหลายคนยังไม่ใช่ว่ามีความรู้กว้างขวางพอ ที่จะหยิบประเด็นขึ้นมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จนทำให้บางครั้งต้องมีการทำข่าวกระแสไปวันๆ ผสมอยู่บ้าง ซึ่งตรงกับความเห็นของนักวิชาการที่อยากให้ หนังสือพิมพ์หาคนที่มีความรู้และเข้าใจจริงในเรื่องของการศึกษามารับผิดชอบข่าวการศึกษา จึงจะทำให้ข่าวการศึกษามีคุณภาพมากขึ้น

นอกจากนี้บรรณาธิการข่าวก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ White (1950) กล่าวว่า ค่านิยมส่วนตัวหรือสำนึกส่วนตัวมีความสำคัญในการตัดสินใจต่อการบรรณาธิการข่าว นักข่าวไม่เลือกข่าวบางข่าวเพราะน่าเบื่อ ขณะเดียวกันก็เลือกข่าวบางข่าวเพราะความสนใจส่วนตัว เช่น ในสังคมไทยข่าวร้ายมักเป็นข่าวที่ขายได้ และผู้คนให้ความสนใจมากกว่าข่าวดี เช่น ข่าวอาชญากรรม สะเทือนอารมณ์ แปลกประหลาด คนให้ความสนใจมากกว่าข่าวเชิงสร้างสรรค์ หรือข่าวการศึกษา บรรณาธิการจะทำหน้าที่เหมือนนายด่าน หรือผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) ที่คัดเลือกว่า ข่าวใดจะได้อ่านหรือไม่ได้อ่าน ข่าวการศึกษาที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อจึงมักได้รับการพิจารณาเป็นลำดับท้ายๆ โดยเฉพาะการจะได้เป็นข่าวหน้าหนึ่ง จะต้องเป็นประเด็นที่ดึงความสนใจ หรือเป็นเรื่องที่มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งนักข่าวการศึกษาให้ความเห็นว่า บางครั้งทำข่าวไป ไม่ใช่ทุกข่าวจะได้ลง เพราะถ้ามีประเด็นที่ตื่นเต้นและน่าสนใจกว่า ประเด็นเหล่านั้นก็ต้องถูกเลือกก่อน เช่น ข่าวตึกเวิลด์เทรดถล่ม หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็มุ่งให้ความสนใจนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่งพร้อมกันหมด ส่วนข่าวปฏิรูปการศึกษาก็คงไม่มีใครสนใจ ดังนั้นมันอยู่ที่ประเด็นของข่าว และการคัดเลือกข่าว

2.3 ปัญหาและอุปสรรค บางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำข่าว ก็กลายมาเป็นปัจจัยกำหนดการทำข่าวของหนังสือพิมพ์

1) **ธุรกิจ** ที่การศึกษาไม่ได้รับความสำคัญเพราะธุรกิจ ซึ่งถ้าคำนึงถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจแล้วจะพบว่า ข่าวการศึกษาเป็นเรื่องที่คนไม่ค่อยสนใจมากเท่ากับเรื่องอื่น โดยผู้สื่อข่าวให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์ก็รู้และให้ความสำคัญกับการศึกษา แต่ถ้าทำแล้วขาดทุนองค์กรก็ไปไม่รอด ข่าวการศึกษาที่ออกมาจึงเป็นเช่นทุกวันนี้ ซึ่งหากมองปัจจัยด้านธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง กลุ่มคนต่างๆ ในสังคมก็ตระหนักถึงเรื่องนี้เช่นเดียวกัน จึงเสนอว่า รัฐควรเข้ามาช่วยรองรับตรงจุดนี้ เพื่อให้หนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่น สามารถผลิตงานต่างๆ ทางด้านการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และไม่ขาดทุน

2) **พื้นที่ในการนำเสนอ** ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือพิมพ์ยังให้พื้นที่กับการศึกษาน้อยเกินไป ควรเพิ่มพื้นที่ในการนำเสนอให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักข่าว ที่เห็นว่า เนื้อที่ที่มันมีบางครั้งไม่ได้สนองตามความต้องการที่จะนำเสนอ เพราะมีโฆษณามากมายที่ต้องการลง ส่วนใหญ่ก็เป็นสถานศึกษาที่มีกิจกรรมในเชิงธุรกิจ แม้กระทั่งหน่วยงานรัฐก็ต้องซื้อพื้นที่ลงบทความ ซึ่งมันกินพื้นที่ข่าวไปหมด

ปัญหาข้อนี้จึงเชื่อมโยงกับเรื่องของธุรกิจ ที่หนังสือพิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาให้มากขึ้น และพยายามคำนึงถึงเรื่องของธุรกิจให้น้อยลง เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของชีวิต สังคม และการพัฒนาประเทศชาติ

3) แหล่งข่าว การเลือกใช้แหล่งข่าวระดับผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานราชการ บางครั้งก็สร้างปัญหาให้กับผู้สื่อข่าว คือ แหล่งข่าวบิดเบือนและปกปิดข้อมูล ซึ่งนักข่าวคนหนึ่งให้ความเห็นว่า การที่แหล่งข่าวปกปิดข้อมูลหรือโกหก บางครั้งก็มีเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลของผู้ได้บังคับบัญชา

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการไม่สามารถติดต่อแหล่งข่าวได้ ด้วยเวลาที่จำกัด การติดต่อแหล่งข่าวไม่ได้ก็กลายเป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำข่าวการศึกษา

4) เวลา การทำงานข่าวขึ้นอยู่กับเวลาเป็นสำคัญ เพราะต้องทำงานแข่งกับเวลา ทำให้บางครั้งเวลาที่จำกัดเป็นเงื่อนไขที่บีบให้นักข่าวต้องทำข่าวให้ทัน หรือการหนังสือพิมพ์บางฉบับมีการปิดหน้าการศึกษาล่วงหน้า ก็ทำให้ข่าวที่ออกมาไม่สด

2.3 การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา

การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่สามารถกำหนดบทบาทด้านการศึกษาของหนังสือพิมพ์ ถ้าเห็นความสำคัญของการศึกษามาก ก็จะมีการพัฒนารูปแบบเนื้อหาที่สะท้อนถึงการศึกษามากยิ่งขึ้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง (นักข่าวและคนในสังคม) พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาได้ไม่ดี ยังไม่เพียงพอ ในส่วนของนักข่าวก็ยอมรับว่า องค์กรข่าวและตัวนักข่าว ยังทำหน้าที่ตรงจุดนี้ได้ไม่ดี แต่ก็มีนักข่าวอีกหลายคนคิดว่า ตนเองทำได้ดีแล้ว แต่เป็นเพราะความคาดหวังที่สังคมมีมากเกินไปจึงทำให้มองว่ายังไม่ดี และนักข่าวทุกคนก็เห็นพ้องต้องกันว่า ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา แต่ข่าวการศึกษาคนอ่านไม่ค่อยสนใจเมื่อเทียบกับข่าวอื่น แต่ในมุมมองของคนในสังคม กลับเห็นว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับข่าวการศึกษาน้อยกว่าข่าวการเมือง กีฬา บันเทิง และอื่นๆ

สรุปได้ว่า ผู้บริโภคเห็นว่า หนังสือพิมพ์ไม่ให้ความสำคัญกับข่าวการศึกษา ในส่วนของผู้ผลิตข้อมูลข่าวสารกลับเห็นว่า ประชาชนไม่ให้ความสนใจบริโภคข่าวการศึกษา ดังนั้นหนังสือพิมพ์ควรมีการปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษาที่สร้างความสนใจให้กับผู้อ่านมากขึ้น เพราะเรื่องการศึกษาถูกมองว่าน่าเบื่อ และเป็นวิชาการ หนังสือพิมพ์จึงควรนำเสนอในรูปแบบที่ดึงดูดและใช้ภาษาง่ายๆ ในการสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจ พยายามตั้งประเด็นให้ดึงดูดผู้อ่านเช่นเดียวกับข่าวการเมือง หรืออาชญากรรม เช่นที่กลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งเสนอว่า หนังสือพิมพ์มีคอลัมน์นับถอยหลังอีก 300 วัน การศึกษาไทยไปถึงไหน เช่นเดียวกับการจับประเด็นดวงเฉลิมที่ทำให้ประชาชนสนใจมาก

นอกจากนี้อาจมีการร่วมมือระหว่างองค์กรเช่น กลุ่มนักการศึกษา นักข่าว สถาบันศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษา เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ความคาดหวังของสังคม

3.1 ตัวกระตุ้นสังคม

จากการสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรมีบทบาทในการเป็นตัวกระตุ้น สร้างกระแส ทำให้เรื่องการศึกษากลายเป็นประเด็นสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting) ที่ว่า การที่สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็นหรือหัวข้อที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องต่างๆ จะทำให้ประชาชนได้รับทราบ และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาหรือประเด็นนั้นตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้ ในเรื่องของการศึกษาก็เช่นเดียวกันที่คนในสังคมคาดหวัง อยากให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าในการศึกษารั้งนี้จะพบว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทการเป็นตัวกระตุ้น เสนอแนะ แต่ก็ยังแสดงบทบาทที่น้อยส่วนที่น้อยอยู่ เพียงร้อยละ 3.8 เท่านั้น

ถึงแม้ในการศึกษารั้งนี้จะพบ บทบาทการเป็นตัวกระตุ้น เสนอแนะทางการศึกษา ในสัดส่วนที่น้อย แต่หากลองมาพิจารณาถึงเนื้อหาข่าวการศึกษาจะพบว่า มีเนื้อหาบางประเภทที่สามารถกระตุ้นให้คนหันมาใส่ใจและสนใจกับเรื่องการศึกษามากขึ้นด้วย เช่น การประชาสัมพันธ์โครงการเยาวชนต่างๆ หรือการนำเสนอแหล่งค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เมื่อมีการนำเสนออย่างต่อเนื่องเป็นประจำ คนที่ไม่เคยสนใจก็อาจหันมาให้ความสนใจกับข่าวสารการศึกษาที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ เพราะความถี่ ความสม่ำเสมอในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ คนก็อาจสนใจและจดจำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการศึกษา หรือผลงานต่างๆ ของเยาวชน เช่น การชนะเลิศโอลิมปิกวิชาการ ข่าวสารเหล่านี้บางครั้งอาจเป็นตัวกระตุ้น หรือสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนคนอื่นอยากทำตามด้วย เนื่องจากบทบาทการเป็นตัวกระตุ้นในเนื้อหาเหล่านี้เป็นบทบาทที่แฝงอยู่ หรือเป็นการแสดงบทบาททางอ้อมที่ไม่เห็นชัดเจน ในการศึกษาครั้งนี้จึงพบว่า กลุ่มคนในสังคมส่วนใหญ่อยากให้หนังสือพิมพ์เป็นตัวกระตุ้นสร้างกระแสทางการศึกษาโดยตรง เพราะคนส่วนใหญ่เชื่อว่า การศึกษาจะถูกทำให้เป็นประเด็นสาธารณะเมื่อมีการนำเสนอเป็นข่าวหน้าหนึ่ง และมีการนำเสนออย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับประเด็นทางการเมือง และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดหวังอยากให้การศึกษากลายเป็นประเด็นสาธารณะในการชี้ให้คนในสังคมหันมาตระหนักกับความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ไม่ใช่เป็น

ประเด็นในทางลบ อย่างเช่น ครูเข้มเขินนักเรียน ทุจริตคอร์ปชั่นนมโรงเรียน และแก้อัฒม์ทับเด็ก เสียดชีวิต ฯลฯ ที่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสะเพื่อนอารมณ์ สร้างความหดหู่ใจ และไม่ใช่ประเด็นทางด้านการศึกษาโดยตรง

สรุปได้ว่า สังคมยังคาดหวังอยากให้หนังสือพิมพ์เพิ่มบทบาทการเป็นตัวกระตุ้นผลักดัน เรื่องการศึกษา ซึ่งอาจออกมาในลักษณะการเป็นข่าวเชิงรุก/กระตุ้น เป็นข่าวชี้หน้า ไม่ใช่เป็นข่าวเชิงรับที่ผู้บริโภคได้เพียงรับทราบความเคลื่อนไหวของแวดวงการศึกษาเท่านั้น

3.2 สร้างความเข้าใจและให้ความรู้

จากการศึกษาคั้งนี้ พบว่า หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจ และให้ความรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคม เพราะการส่งเสริมการศึกษาที่ หนังสือพิมพ์ส่งเสริมตามนโยบายการศึกษาตลอดชีวิตได้มากที่สุด (ร้อยละ 66.61) สะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทเป็นผู้สร้างความเข้าใจและให้ความรู้ ซึ่งเป็นบทบาทที่ตรงกับความต้องการของสังคมที่หนังสือพิมพ์ทำได้

แต่ในสังคมที่มีคนหลากหลาย ความต้องการของคนแต่ละกลุ่มก็ต่างกัน ซึ่งมีคนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู ที่ยังคาดหวังอยากให้หนังสือพิมพ์เพิ่มบทบาทการเป็นผู้ให้ความรู้ และเพิ่มเนื้อหาที่ให้ความรู้มากขึ้นอีก เช่น อยากให้มีคอลัมน์การศึกษาโดยตรง มีการสอนภาษา ต่างๆ และมีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อทบทวนบทเรียนของเด็ก เป็นต้น ซึ่งบางเรื่องก็เป็นความ คาดหวังที่สูงเกินไปที่เกินขอบเขตของหนังสือพิมพ์จะทำได้

สรุปได้ว่า บทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจและให้ความรู้หนังสือพิมพ์ทำได้ดีแล้ว แต่ ด้วยความคาดหวังของคนที่หลากหลายก็ยังคงการให้มีเพิ่มมากขึ้นอีก

3.3 พื้นที่ในการนำเสนอ

เรื่องของพื้นที่ในการนำเสนอ เป็นความคาดหวังของสังคมที่ตรงกับความต้องการของ ผู้สื่อข่าวการศึกษา ที่อยากให้มีหนังสือพิมพ์เพิ่มปริมาณและพื้นที่ในการนำเสนอข่าวการศึกษา จาก การศึกษาพบว่า ข่าวการศึกษาถูกนำเสนอมากที่สุดในหน้าการศึกษา ที่ถูกจำกัดให้เป็นพื้นที่ เฉพาะของการศึกษา แต่บ่อยครั้งที่การศึกษาจะถูกโฆษณาเข้ามาแทรกพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหา พื้นที่จำกัดไม่เพียงพอกับปริมาณข่าวที่ต้องการลง หรือบางฉบับที่นำเรื่องการศึกษาไปรวมกับเรื่อง อื่น เช่น เด็ก ศาสนา และสาธารณสุข ฯ ทำให้ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันว่า หนังสือพิมพ์ควรเพิ่มพื้นที่ ให้กับข่าวการศึกษา

นอกจากนี้สังคมยังต้องการให้มีการเพิ่มความถี่ในการนำเสนอข่าวการศึกษาด้วยคือ ให้ความสม่ำเสมอในการนำเสนอเรื่องราว และมีการเกาะติดเรื่องราวต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และข่าวการศึกษาจะครอบคลุมคนทุกกลุ่มได้ หนังสือพิมพ์ต้องมีการแบ่งพื้นที่ให้คนเฉพาะกลุ่ม เช่น เด็ก ครู การศึกษาในระบบ และนอกระบบ เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการเห็นว่า การสร้างกรอบที่ชัดเจนจะทำให้ภาพการศึกษาที่นำเสนอมีความเด่นชัดขึ้น

แม้การวิจัยครั้งนี้จะพบว่า หนังสือพิมพ์มีพื้นที่เฉพาะให้กับเรื่องของการศึกษา คือ หน้าการศึกษา แต่ด้วยข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอบนหน้านี้ ส่วนมากจะเป็นเพียงการรายงานความเคลื่อนไหว ความคืบหน้าของการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งรูปแบบการนำเสนอที่ไม่น่าสนใจ ดังนั้นกลุ่มคนในสังคมจึงยังมีความคาดหวังอยากเห็นการศึกษาถูกนำเสนอในรูปแบบที่โดดเด่น มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีเนื้อหาที่ครอบคลุมคนทุกกลุ่มในสังคมมากกว่าการรับรู้ข่าวสารในระดับนโยบายเท่านั้น และการจะเพิ่มพื้นที่ในการนำเสนอข่าวการศึกษา อาจเป็นความคาดหวังที่มีปัจจัยด้านธุรกิจเข้ามาเป็นข้อจำกัด เพราะความอยู่รอดขององค์กรก็เป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรปรับปรุงและพัฒนารูปแบบ เนื้อหา ให้มีคุณภาพมากขึ้นดีกว่าการเพิ่มปริมาณการนำเสนอเท่านั้น

สรุปได้ว่า สังคมคาดหวังอยากให้มีการเพิ่มปริมาณ ความต่อเนื่องในการนำเสนอข่าวการศึกษา แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องธุรกิจ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า หนังสือพิมพ์ควรเพิ่มคุณภาพเนื้อหา มากกว่าเพิ่มปริมาณ

3.4 การศึกษาสัมพันธ์กับสังคม

กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่า หนังสือพิมพ์จะสามารถเชื่อมโยงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นรากฐานของสังคมที่มีส่วนสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น ซึ่งเหมือนกับการทำข่าวการศึกษาในตะวันตก ที่นักข่าวการศึกษาพยายามเชื่อมโยงเรื่องการศึกษา กับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ เพื่อกระตุ้นให้สังคมได้ตระหนักถึงปัญหานั้นๆ ซึ่งนักวิชาการให้ความเห็นว่า ข่าวการศึกษาที่ดี คือ ให้เห็นว่าสังคมเป็นอย่างไร การศึกษาเป็นอย่างไร ให้คนที่เรียนอยู่ได้สำนึกว่า การศึกษาสัมพันธ์กับสังคมอย่างไร

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การศึกษามักถูกเชื่อมโยงกับเรื่องการเมือง เช่น การทุจริต การโยกย้ายตำแหน่ง และการศึกษากับนโยบายของรัฐ จึงทำให้ภาพการศึกษาที่ออกมาถูกผูกติดอยู่กับรัฐ ส่งผลให้คนส่วนใหญ่มองว่า เป็นเรื่องไกลตัว ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคมกับเรื่องของการศึกษา เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาว่า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม ที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ เพื่อการพัฒนาการศึกษา

สรุปได้ว่า ความคาดหวังตรงจุดนี้ หนังสือพิมพ์ควรนำไปพิจารณาและปรับใช้กับการทำข่าวการศึกษาในอนาคต ไม่ควรมองการศึกษาแยกออกจากเรื่องอื่นๆ แต่ควรชี้ให้ทุกคนเห็นว่าการศึกษามีสัมพันธ์และสำคัญกับทุกๆ เรื่องในสังคม

ผลการศึกษาคั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้การศึกษ และผู้ส่งเสริมการศึกษาได้ดี ซึ่งเป็นบทบาทที่หนังสือพิมพ์มีให้กับเรื่องการศึกษาได้เด่นชัดที่สุดตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ด้วยบทบาทที่แสดงนี้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต หนังสือพิมพ์จึงสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมนโยบายนี้ได้อย่างเต็มที่

ในส่วนของปฏิรูปการเรียนรู้และนโยบายการมีส่วนร่วมที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายของสังคม หนังสือพิมพ์กลับแสดงบทบาทได้ไม่ดี โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมที่ถือเป็นมิติใหม่ของวงการการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์กลับไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร แต่กลับไปมุ่งเน้นการติดตามความเคลื่อนไหวของปฏิรูปการศึกษาในระดับนโยบายมากเกินไป จึงทำให้ข่าวที่ออกมาเป็นข่าวเชิงรายงานผลและความเคลื่อนไหวเท่านั้น ไม่สามารถมากระตุ้นหรือสร้างความตระหนักในเรื่องการศึกษาให้กับคนในสังคมได้ ซึ่งบทบาทการเป็นตัวกระตุ้นนี้ก็เป็บทบาทที่สังคมคาดหวังจะให้หนังสือพิมพ์ปฏิบัติด้วย

อย่างที่กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาเป็นประเด็นที่ถูมองว่า น่าเบื่อไม่น่าสนใจ และเป็นข่าวที่ขายไม่ได้ ปัจจัยด้านธุรกิจจึงเข้ามาเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้องค์กรข่าวไม่สามารถให้ความสำคัญ หรือเสนอข่าวการศึกษาโดดเด่นเหมือนข่าวอื่นๆ เพราะองค์กรต้องคำนึงถึงความอยู่รอดมากกว่าการยึดอุดมการณ์ ข้อจำกัดด้านนี้เองที่รัฐควรยื่นมือเข้ามาช่วยสนับสนุน เพื่อให้องค์กรผลิตข่าวการศึกษาที่มีคุณภาพและไม่ขาดทุน นอกจากนี้องค์กรผู้ผลิตข่าวสาร ควรสร้างความตระหนักในเรื่องการศึกษาให้กับคนในองค์กร เพราะถ้าคนทำข่าวยังไม่เห็นถึงความสำคัญที่แท้จริงของการศึกษา ผลงานที่ออกมาก็ไม่สามารถสร้างสรรค์อะไรให้กับวงการการศึกษาได้ ดังนั้นผู้ทำต้องเข้าใจ จริงใจ และใส่ใจกับเรื่องการศึกษา จึงจะทำให้ข้อมูลที่ออกมาเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้อ่าน

บทบาทในการสร้างความตระหนัก(Awareness) ความใส่ใจถึงความสำคัญของการศึกษาให้กับประชาชน ถือเป็นบทบาทด้านหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพลังของสื่อที่มีต่อสังคมที่ K.Lang & G.Lang เรียกว่า “การสร้างวาระ” (Agenda –building) ซึ่งเป็นกระบวนการอันซับซ้อนที่ประเด็นหนึ่งๆ จะถูกสร้างให้มีความสำคัญในการกำหนดและวางแผนนโยบายออกมา จากผลการศึกษาคั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้หนังสือพิมพ์จะแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้/ส่งเสริมการศึกษาที่ดี แต่บทบาทการเป็นตัวกระตุ้นสร้างความตระหนักในเรื่องการศึกษาและปฏิรูปการศึกษานั้นยังทำได้ไม่ดี ประเด็นการศึกษายังไม่โดดเด่นเท่ากับประเด็นทางการเมือง

การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ทางการศึกษาได้ดี คือ การเป็นผู้ส่งเสริม การศึกษา การเป็นผู้แจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหว การเป็นผู้สร้างความเข้าใจ และการเป็นเวที กลางในการแสดงความคิดเห็น แต่ในส่วนของบทบาทการเป็นผู้สร้างความตระหนัก/ตัวกระตุ้น ให้ เกิดการมีส่วนร่วมและใส่ใจทางการศึกษา หนังสือพิมพ์ยังแสดงบทบาทตรงนี้ได้ไม่ดี รวมทั้ง รูปแบบ ปริมาณการนำเสนอ และเนื้อหาข่าวการศึกษา ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของคน ในสังคม ที่อยากให้มีพื้นที่และปรับรูปแบบ เนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของคนอ่านมากขึ้น แต่การคำนึงถึงปัจจัยทางด้านธุรกิจและผลประโยชน์ขององค์กรมากเกินไป ทำให้พื้นที่เฉพาะของ การศึกษาถูกแทรกแซงจากโฆษณา และมีการนำเสนอที่ไม่โดดเด่นเหมือนข่าวประเภทอื่น นอกจากนี้การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่ไม่มากเพียงพอ ทำให้ขาดการขวนขวายหา มุมมองที่จะสร้างความน่าสนใจให้กับข่าวการศึกษาจึงทำให้ข่าวการศึกษาเป็นข่าวแห้งๆ ซึ่งการทำ ให้ข่าวการศึกษาน่าสนใจ สามารถทำได้โดย การทำให้ข่าวการศึกษากลายเป็นข่าวเชิงรุก/กระตุ้น หรือข่าว two-way ที่สามารถกระตุ้นความสนใจ และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้อ่านกับคนทำ ข่าวได้ด้วย รวมทั้งการเลือกใช้แหล่งข่าวที่มีความหลากหลาย ที่จะทำให้ข่าวการศึกษาขยายวง กว้างไปสู่คนทุกระดับ อาชีพ จะทำให้ข่าวการศึกษาในอนาคตเปลี่ยนจากข่าวที่อยู่ในวงจำกัด มา เป็นข่าวเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างประโยชน์ให้กับผู้อ่านได้มากกว่าการรายงานความเคลื่อนไหวแวด วงการศึกษาเท่านั้น

งานวิจัยเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการส่งเสริมการศึกษาตามแนวนโยบายปฏิรูป การศึกษาและความคาดหวังของสังคมถือเป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษา ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของ สื่อมวลชนไทยในการนำเสนอประเด็นปัญหาหรือความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปสังคม ซึ่งประเด็น ปัญหาต่างๆในปัจจุบัน คนจะรับรู้และเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากสื่อ หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ ประเภทหนึ่งที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ในการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร (Informer) ให้คนในสังคมรับทราบความเคลื่อนไหวและความเป็นไปในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทการเป็นผู้แจ้งให้ข้อมูลข่าวสาร ทางด้านการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาได้ดีที่สุด ดังนั้นบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสารข้อเท็จจริง ถือเป็นบทบาทหลักที่หนังสือพิมพ์ทำได้ดี ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารในประเด็นต่างๆที่เกิดขึ้นใน สังคม อย่างเช่น ประเด็นปฏิรูปการศึกษาที่พบในการศึกษาครั้งนี้ก็ได้แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ ยังสามารถทำหน้าที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับผู้อ่าน เช่น ความเข้าใจในเรื่องการปฏิรูปการ เรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง(Child-Centered) และบทบาทของพ่อแม่ในยุคปฏิรูปการศึกษา เป็น ต้น ซึ่งทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในประเด็นทางการศึกษามากขึ้น

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ก็สามารถสร้างความเข้าใจที่เป็นประโยชน์กับการปฏิรูปสังคมในประเด็นอื่นๆให้กับผู้อ่านได้ด้วย เช่น ประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปฏิรูประบบราชการ และนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทบทบาทการเป็นผู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับทุกประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม และอีกบทบาทที่เด่นชัดของหนังสือพิมพ์กับปรากฏการณ์ทางสังคม คือ การเป็นเวทีแสดงความคิดเห็น ที่เปิดโอกาสให้คนฝ่ายต่างๆสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับเรื่องที่เกิดขึ้นได้ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทการเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นทางด้านการศึกษาให้กับคนในสังคม เช่น การแสดงความคิดเห็นของพระป.อ.ปยุตโต ในเรื่องปฏิรูปการศึกษา การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีปัญหาครุฑท.กบครุฑ และการคัดค้านการย้ายมธ. ฯลฯ นอกจากนี้ในกรณีอื่นๆ ที่เกิดขึ้น เช่น กรณีค่าจ้างทางด่วน การคัดค้านการสร้างเขื่อน และกรณีนโยบาย 30 บาทรักษาทุกคน เป็นต้น หนังสือพิมพ์ก็สามารถเปิดพื้นที่ให้หลายฝ่ายออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่หนังสือพิมพ์ทำได้ดี ที่เปิดโอกาสและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในสังคมกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการทำหน้าที่ของสื่อกับสังคมที่หนังสือพิมพ์ทำได้ดีและควรทำต่อไปเรื่อยๆ แต่ก็มีอีกบทบาทหนึ่งที่ยังสามารถแสดงให้เห็นพลังของสื่อที่แท้จริง ที่สื่อสามารถทำได้ดีกว่านี้ คือ บทบาทการเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสาร (Agenda-Setter) ที่จะช่วยสร้างความตระหนัก/ใส่ใจให้กับคนในสังคม กับบทบาทตรงนี้สื่อยังทำได้ไม่ดีเพียงพอกับทุกๆประเด็น อย่างในงานวิจัยครั้งนี้ หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทในการเป็นผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะทางด้านการศึกษาน้อยมาก เพราะการศึกษาถูกให้ความสำคัญน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ และถูกมองว่าขายไม่ได้ ไม่มีใครสนใจ ทำให้หนังสือพิมพ์เลือกทำบทบาทนี้กับประเด็นที่มองว่าขายได้ ดึงดูดใจคนอ่าน เช่น การเมือง อาชญากรรม กีฬา บันเทิง ฯ เนื่องจากปัจจัยด้านธุรกิจเข้ามามีอิทธิพลกับการทำข่าว การคำนึงถึงผลประโยชน์ทางการค้ามากเกินไป ทำให้การสร้างควมใส่ใจให้กับแต่ละประเด็นไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งนำมาสู่ความเคยชินของการทำข่าวที่มุ่งทำข่าวให้ขายได้ ดึงดูดใจผู้อ่าน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงข่าวให้เข้ากับเรื่องการเมืองจะเป็นข่าวที่ขายได้ในสังคมไทย หรือข่าวที่มีคุณค่าของความขัดแย้ง แปลกประหลาด สะเทือนอารมณ์ จะเป็นประเด็นที่ดึงดูดใจทั้งคนทำข่าว และคนอ่านข่าว ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้ให้ประโยชน์ใดๆกับผู้อ่าน ดังนั้นหนังสือพิมพ์ที่เป็นสื่ออิสระที่สุดจึงควรเพิ่มบทบาทตรงนี้ และเพิ่มการตระหนักถึงความสำคัญของทุกๆปัญหาที่เกิดขึ้น จึงจะสามารถดึงพลังของสื่อตรงนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำมาสู่ข้อเสนอแนะของงานวิจัยดังนี้

สำหรับหน่วยงาน

1.องค์กรข่าวควรมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เนื้อหาข่าวการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายปฏิบัติการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักใส่ใจกับเรื่องการศึกษาและปฏิบัติการศึกษาให้กับประชาชนมากขึ้น

2.ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การนำเสนอเนื้อหาข่าวการศึกษาของหนังสือพิมพ์ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้อ่าน ดังนั้นหนังสือพิมพ์ควรมีการปรับเปลี่ยนให้สนองตอบความต้องการผู้อ่านมากขึ้น ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอ เนื้อหา และปริมาณในการนำเสนอ

3.การใช้แหล่งข่าวที่ไม่หลากหลาย ทำให้ข่าวส่วนใหญ่เป็นข่าวเชิงนโยบาย หนังสือพิมพ์ควรปรับมาเลือกใช้แหล่งข่าวระดับล่างมากขึ้น เพื่อให้ข่าวการศึกษาครอบคลุมคนทุกกลุ่ม

สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1.การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเพียงหนังสือพิมพ์ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมจากสื่ออื่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

2.ในการวิจัยเกี่ยวกับข่าวการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาข่าวการศึกษา ว่า ก่อนและหลังปฏิบัติการศึกษามีความแตกต่างกันหรือไม่ / อย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชนทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น โปรดักส์
จำกัด, 2543.

กานดา ร่วมพุ่ม. ความสอดคล้องของการกำหนดวาระข่าวสารทางการเมืองระหว่างหนังสือพิมพ์
ผู้นำทางความคิดและประชาชน. ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. มองการศึกษา : เส้นทางที่เท่าเทียมของคนไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.

ฉอาน วุฑฒิกกรรมรักษา. หลักการรายงานข่าว. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2536.

ต้นแคน และระมัยมาศ. สื่อมวลชนไทยกับการผลักดันนโยบาย. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น เพรส โปรดักส์,
2540.

ดรุณี หิรัญรักษ์. การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.

ดิเรก พรสีมา. ปฏิรูปการศึกษาไทย ทำอย่างไร. กรุงเทพฯ : ส.รุ่งทิพย์ ออฟเซ็ท, 2543.

ดวงแสง สุวรรณศร. ความคิดเห็นของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการใช้สื่อมวลชน
เพื่อการศึกษา. แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

ธนาทิพย์ ฉัตรภูติ. สานปฏิรูปสื่อเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. “การเรียนรู้แบบผู้เรียนสำคัญที่สุด”
(ปีที่4 ฉบับ 39 มิถุนายน 2544).

นพรัตน์ ปทุมรังษี. การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษของไทยและ
สิงคโปร์. ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ประทุม ฤกษ์กลาง. “บทบาทการสื่อสารต่อการศึกษา” 15 ปีนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
กรุงเทพฯ : จำรัสการพิมพ์, 2528.

ประเวศ วะสี. ปฏิรูปการศึกษา-ยกเครื่องทางปัญญา : ทางรอดจากความหายนะ. กรุงเทพฯ : มูล
นิธิสดศรีสุฤษดิ์วงศ์, 2543.

ปารณีย์ จันทกุล. การเสนอข่าวโลกตะวันตกและข่าวโลกตะวันออกของสำนักข่าวต่างประเทศ.
ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

พิศิษฐ์ ชวลาธวัช. การรายงานข่าวชั้นสูง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2537.

- พีระ จิโรโสภณ. เอกสารประกอบการบรรยายการเขียนข่าววิทยาศาสตร์. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑิณี ยงวิกุล. กระบวนการคัดเลือกและวิเคราะห์เนื้อหาข่าวธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของหนังสือพิมพ์รายวัน. ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- รัตนวดี นาควานิช. เอกสารประกอบการสอนวิชาการรายงานข่าว2.มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. วิชัย ต้นศิริ. คำอธิบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2542.
- วิไล ฉัตรกุล. หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร. ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2534.
- วีรนุช ปินทวนิช. สานปฏิรูปสื่อเพื่อการปฏิรูปการศึกษา."พลังสื่อในการปฏิรูปการศึกษา" (ปีที่ 4 ฉบับ40 กรกฎาคม 2540).
- ศาสตราจารย์จิณะ. การใช้สื่อมวลชนในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 9.ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ศิริบุรณ์ ณัฐพันธ์. บทบาทหนังสือพิมพ์ต่อกรวิจารย์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2540. วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายงานผลการเสวนาพลังสื่อมวลชนกับอนาคตการศึกษาไทย , 2540.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานผลการประชุมสมัชชาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ (6 กุมภาพันธ์ 2544).
- สินธิ คชสิทธิ์. การศึกษา กับสังคม. ลพบุรี : หัดถโกศลการพิมพ์, 2527.
- สิริวิมล ชาญเวชช์. การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย. ภาควิชาประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อดิศักดิ์ ศรีสม. สื่อมวลชนไทยกับกระบวนการสร้างสาธารณมติ. ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อรพินท์ ตรีอมรเลิศ. การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ภาษาอังกฤษ

Carole Rich. Writing and reporting news: a coaching method. 1st edition. Belmont, California: Wadsworth, C 1994.

Christopher Scanlan. Reporting and Writing: basics for the 21st century, Forth Worth, TX: Harcourt, 2000.

Colin Lacey and David Longman. "Educating the Public" The Press as Public Educator. Luton : John Libbey Media, 1999.

David L. Protess and Maxwell McCombs. Agenda Setting: reading on media, public opinion, and policy making. New Jersey, 1991.

Howard Tumber. News: A reader. 1st edition. New York : Oxford University Press, 1999.

Izard, Culbertson and Lambert. Fundamentals of news reporting. 5th edition. Dubuque, Iowa: Kendall / Hunt Publishing, C 1990.

Ralph S Izard. Reporting the citizens' news: public affairs reporting in modern society. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1982.

Wilbur Schramm. Responsibility in Mass Communication. New York : Herper and Row Inc., 1975.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มนักข่าว

1. คุณจุฬาลักษณ์ ภูเกิด
2. คุณพลพิบูล เฟื่องแจ่ม
3. คุณต่อศักดิ์ ประศาสน์ศิลป์
4. คุณสิริกุล บุณนาค
5. คุณศิตตมาณ์ ลอยเลิศ
6. คุณนงนวล รัตนประทีป
7. คุณสุพิณดา ณ มหาไชย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ (กลุ่มสังคม)

1. รศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์
2. รศ.ดร.อาชัญญา รัตนอุบล
3. ผศ.ดร.บุษบง ต้นติวงค์
4. ผศ.ดร.กมลรัฐ อินทรทัศน์
5. ผศ.บุญยฤทธิ์ คงคาเพชร
6. อ.พรทิพย์ เย็นจะบก
7. คุณพัทธวิน วงศ์ษา
8. คุณวีรียา สุติญญามณี
9. คุณสุวิทย์ สุติญญามณี
10. คุณดวงใจ สิงห์โตทอง
11. คุณวรพวรรณ กิตติโสภิต
12. คุณเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป
13. นพ.พลเดช ปิ่นประทีป
14. คุณทวีศักดิ์ ชั่งใจ
15. คุณศศิธร เล็กสุขศรี
16. คุณจันทรา ธนะวัฒนาวงศ์
17. คุณวีรวุฒิ ลวพิมล
18. คุณรัตนา ถนอมพงษ์พันธ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทการเป็นกระบอกเสียง
จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 26 มี.ค.2544

"คลินิกครู" ประจำวันจันทร์ที่ 26 มี.ค. 2544 ในเมื่อประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการเมือง นายจำลอง ครุฑขุนทด สมาชิก 2 ก็เลขหก ศ.ดร. วิจิตร ศรีสอาน ให้เลิกดีมาช่วยกันคิดพัฒนาการศึกษาดีกว่า อย่างนี้ไม่มีใครมีความรู้สึกบ้างหรือ

ขอความเป็นธรรม

ดร.กัญญา

นายสุวัฒน์ ตีต-พิณ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ช่วยปฏิบัติราชการโรงเรียนไชยปราการ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ได้ยื่น ขอรุขขอความเป็นธรรม ต่ออธิบดี

กรมสามัญศึกษา. กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาว่าขัดคำสั่ง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ให้ย้ายออกจากบ้านพักครู ซึ่งได้อาศัยอยู่นานกว่า 9 ปี โดย จะนำบ้านพักครูหลังดังกล่าวไปเป็นบ้านพักวิทยากร อันไม่ชอบด้วยระเบียบของกรมสามัญศึกษาว่าด้วยการจัดข้าราชการครูเข้าพักอาศัยบ้านพักครู มีรายละเอียดหลายหน้ากระดาษ

ดร.กัญญา วรวรรณ ณ อยุธยา อธิบดีที่ได้ชื่อว่าเป็นคนตรง คงให้ความเป็นธรรมได้.

การถ่ายโอน

ในการปฏิรูปการศึกษาจะมีการปรับโครงสร้าง ของหน่วยงานต่างๆ และจะมีการถ่ายโอนบุคลากรทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่หลายคนยังข้องใจกันอยู่ เลยถือโอกาสชี้แจงแถลงไขให้เป็นที่เข้าใจกันเสียเลย ในการถ่ายโอนเจ้าหน้าที่และบุคลากรในส่วนกลาง ตามโครงสร้างใหม่ เจ้าหน้าที่ที่อยู่ในส่วนกลางจะมีจำนวนลดลงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่อยู่ในส่วนกลางส่วนหนึ่งเป็นข้าราชการที่ขอให้มาช่วยปฏิบัติราชการ บุคลากรในส่วนนี้ก็กลับไปอยู่ที่ต้นสังกัด ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในส่วนกลางอยู่แล้วก็อาจจะต้องโอนไปประจำอยู่ตามสถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษา ตามโครงสร้างและกรอบอัตรากำลังของหน่วยงานรับโอนเหล่านี้ โดยหลักการพื้นฐานที่ยึดถืออยู่ในขณะนี้คือ จะต้องไม่มีการปลดบุคลากรออก และ จะต้องไม่มีการลดระดับตำแหน่งหรือเงินเดือน ของบุคลากรเดิม เพียงแต่อาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งและความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับโครงสร้างใหม่เท่านั้น

สำหรับในส่วนภูมิภาคก็อย่าลืมหาคำถามข้อนี้มาถามกันนะครับ.

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทที่แสดงความคิดเห็นทางการศึกษา
จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 28 ต.ค.2544

เป็นเวทีสำหรับห้องๆ แสดงความคิดเห็น หรือ
หรรษนะ หรือความดีงาม โดยเขียนเป็นรูปไปรษณีย์-
บัตรความยาว 4 บรรทัด ถึงนายกรัฐมนตรี ซึ่งเสมือน
เป็นตัวแทนของหน่วยราชการ แจงชื่อ อายุ ชั้นเรียน
โรงเรียน ที่ตั้ง รวมทั้งที่อยู่ทางบ้านอย่างละเอียด
พร้อมทั้งรหัสไปรษณีย์ ถ้าหน้าจดหมายถึง พี่หึ่งก็อย่า
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ดนเนิกาวดิ่งลิตี เขตจตุจักร กทม.
10900 จดหมายของห้องคนใดได้รับการตีพิมพ์ จะได้รับ
การจัดสรรรางวัลให้เป็นกำลังใจ มีทั้งหนังสือและของ
รางวัลอื่นๆ

ขอโทรศัพท์

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
ที่บ้านของหนูของโทรศัพท์ที่เอาไว้ แต่ยังไม่มาติดตั้ง
เลขที่บ้านให้ของไปตั้งนานเป็นแล้วค่ะ หนูบ้าน
อื่นเขาได้ใช้แล้ว หนูจึงอยากให้อาโทรศัพท์ มากลางที่
หมู่บ้านหนูด้วยค่ะ.

ด้วยความเคารพอย่างสูง
ค.ญ.รุ่งจิตดา รัตนแดง
ร.ร.ฉะเชิงเทนาที่บ้าน
โฮ้ง 198 ม.5 ต.ศรีวิชัย อ.ถ้
จ.ลำพูน 51110

ช่วยเด็กยากจน

กราบเรียน ฯพณฯ นายก
รัฐมนตรี
หนูตั้งเกล้ากรออบ-

ครัวที่ข้ากจนเด็กจะไม่ได้รับการศึกษา เพราะพ่อแม่ไม่มีความก คณิกก ซึ่งแพงมาก ชาวบ้านยากจนไม่สามารถเข้ารักษาได้
หาเงินมาส่งให้ดูวิชาหนังสือได้ หนูอยากให้อาตามเคษาช่วยเหลือ หนูขอให้อานานเคษาช่วยเหลือ หนูขอให้อานานเคษาช่วยเหลือเรื่องนี้ได้.

เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนให้มีโอกาสได้เรียนด้วยค่ะ.

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ค.ญ.ศิริพร จันทะพระม

ร.ร.สภกนศรพัฒนาศึกษา 18 หมู่ 10 ต.โนนหอม
อ.เมือง จ.สกลนคร 47000.

อ.เมือง จ.สกล ๑1140
 ไม่มีสถานที่

อนามัย

กราบเรียน ฯพณฯ นายก
รัฐมนตรี

โถงหมู่บ้านของหนู
ไม่มีสถานื่อนานัยหรือสถาน
พยาบาลของรัฐ จะมีก็แต่

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ค.ญ.ศิริพร จันทะพระม

ร.ร.สภกนศรพัฒนาศึกษา 18 หมู่ 10 ต.โนนหอม
อ.เมือง จ.สกลนคร 47000.

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทเวทีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิรูปการศึกษา

จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 13 พ.ย.2544

ปฏิรูปการศึกษาไทย

เรียน คุณนูนนิกข์ที่นับถือ

ได้อ่าน น.ส.พ.มติชนรายวัน วันพฤหัสบดีที่ 11 ต.ค. 2544 หน้า 4 นูนนิกข์ของ จดหมายของ ผช.ผอ.ปจ.ที่ไม่ชอบ รมด.ศึกษานิ่งควบ ไม่ทราบว่า ผช.ผอ.ปจ.ที่ไหน ผมก็เป็นส่วนหนึ่งของ สปช.อยู่มา 6 ปีกว่าๆ ผมมีความเชื่อมั่นเหลือเกินว่าการปฏิรูปการศึกษาต้องประสบความสำเร็จแต่จะเป็นไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามลำดับ เพราะประชาชนก็คัดค้านผู้สอนอย่างพวกผมก็คัดค้านกระตือรือร้นตื่นตัวกันมาก การปฏิรูปจะสำเร็จหรือไม่ ไม่ได้อยู่ที่ รมด.คนใดคนหนึ่งแต่มันอยู่ที่หน่วยปฏิบัติอย่างพวกผม เราอย่าไปโทษใครเลยว่าเป็นทำไม่เป็น เราอย่าไปโทษใครเลยว่ามีวิธีการศึกษามากุมกระทรวงการศึกษา ขอแต่เพียงคนคนนั้นมีความตั้งใจจริงที่จะปฏิรูปการศึกษาก็พอแล้ว โทษกันไปโทษกันมาไม่ก่อประโยชน์อะไรแก่เด็กนักเรียนบ้าง

พูดถึงความกระตือรือร้นของครูผู้สอนอยากฝากเหลือเกินว่า...ตอนนี้ครูจะล้มละลายแล้วไม่ว่าจะเป็นค่าซื้อแฟ้มซึ่งไม่ใช่เล่มละบาทและก็ได้ใช้แค่เพียงเล่มสองเล่ม ค่าล้างอัดรูป ค่าถ่ายเอกสาร ค่าอบรมสัมมนา ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้ครูต้องควักกระเป๋าตัวเอง ตอนนี้พวกมันเป็นหนี้เยอะอยู่แล้ว อยากฝากผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินช่วยพิจารณาหน้อยอันใดพอจะลดค่าใช้จ่ายได้บ้าง ไม่ใช่เอะอะอะไรก็ขอให้มีหลักฐาน หลักฐานที่ท่านต้องการก็ต้องดูที่เอกสารใช้กระดาษทั้งนั้น ครูก็เลยเร่งเก็บกระดาษใส่แฟ้ม กลายเป็นครูกระดาษพอกระดาษเต็มแฟ้มก็ต้องซื้อแฟ้มใหม่เจออะไรใหม่ๆ ก็ต้องถ่ายเอกสาร ไปอบรมก็ต้องหากล่องมาถ่ายรูปเอาไว้กลัวไม่มีหลักฐานเก็บเข้าแฟ้มสะสมงาน กลายเป็นครูดารา(ชอบถ่ายรูป) ครูกลายเป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมโดยไม่เจตนา เพราะส่งเสริมการใช้กระดาษเพิ่มขึ้นในขณะที่เดียวกันครูก็เพิ่มภาระหนี้สินเพิ่มเข้าอย่างจำใจ

ภาระเหล่านี้ครูแบกเอาไว้เพื่อใครก็เพื่อเป้าหมายที่การศึกษาไทยที่เด็กนักเรียนที่น่ารักของครูทั้งนั้น การปฏิรูปการศึกษาคือความหวังของทุกคน เพราะฉะนั้นต้องร่วมมือประสานใจและทำงานหนักเพื่อชาติของเรา

ครูหนุ่ม

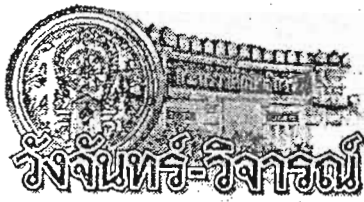
สพอ. โพนทราย สปจ.ร้อยเอ็ด

ตอบ : เห็นครูหนุ่มมีความคิดอย่างนี้เลขพ้อมีความหวังบ้าง ยังไงๆ ช่วยกรุณาเก็บความคิดแบบนี้เอาไว้วันๆ นะครับ อายุมากขึ้นหรือได้เป็นใหญ่เป็นโตจะได้มีความคิดดีๆ ไวไว้ช้ อย่าปล่อยให้จางหายไปให้ครูหนุ่มรุ่นใหม่ต้องเดือดร้อนใจกันเป็นทอดๆ

เวทียบริการ
ณมหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทที่แสดงความคิดเห็น รัฐบาลกับการศึกษา

จากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

การปฏิรูปการศึกษา

การเขียนบทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงให้คนทั่วไปรู้ว่า การปฏิรูปการศึกษา ยุคปัจจุบัน มีความไม่เหมาะสมหลายประการ เห็นสมควรให้มีการปรับปรุงก่อนนำออกใช้จริง ดังมีเหตุผลต่อไปนี้

นักการศึกษาหลายคนคงได้รับรู้ว่ามีการปฏิรูปการศึกษา แต่เนื่องจากไม่ใช่คนในเพราะไม่ได้ร่วมเป็นกรรมการในเรื่องนั้นๆ แม้จะมีการแข่งขันที่ออกเป็นสาขามากมายหลายส่วน แต่ก็ไม่มีโอกาสรับรู้อย่างละเอียดลออว่า มีความก้าวหน้าในแต่ละงานไปแล้วมากน้อยเพียงใด พยายามอ่านข่าวสารเท่าที่รับฟังมา ทราบว่ามีพัฒนาการไม่ค่อยจะราบรื่นนัก จึงรู้สึกร่วมกับนักการศึกษาอีกหลายคน ที่รู้สึกเป็นห่วงด้วยความเกรงจะล้มเหลว นักการศึกษาไทยเรารู้กันเคยกับการตำหนิ นักการศึกษาต่างชาติว่า เก่งแต่ร่างโครงการ แต่เมื่อร่างโครงการแล้วก็หยุดอยู่แค่นั้น ไม่มีความสามารถที่จะนำพาให้โครงการบังเกิดเป็นความจริงได้ตามที่ตั้งไว้

ตรงนี้เชื่อว่ายังมีนักการศึกษาอีกหลายคน ที่ตักที่หนึ่งต้องเป็นผู้ดูอยู่รอบสนามเพื่อวิจารณ์คนทำงาน ยิ่งเป็นการงานเชิงการเมืองมากกว่านักวิชาการยิ่งต้องเป็นห่วง โดยเฉพาะเมื่อทัศนคติการศึกษาของผู้มีอำนาจตัดสินใจว่า ต้องเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้วัตถุประสงค์ของการทำงานต้องเปลี่ยนไปด้วย อันเนื่องมาจากตั้งวัตถุประสงค์ไว้ไม่แน่นอน หลังจากนั้นจะมีผลกระทบทำให้ขั้นตอนการทำงานทุกประการต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

งานจัดการศึกษาเป็นงานใหญ่ สลับซับซ้อน และละเอียดอ่อน ต้องการคนที่มีความสามารถ และประสบการณ์ และต้องการเวลาเพื่อการฟุ้งฟักจึงจะแก้ปัญหาได้ เพราะมันต้องเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปัญหา การศึกษาคือ อะไรโน่นแหละ แล้วจึงจำกัดวัตถุประสงค์ว่าถ้าอย่างนั้นเราควรทำอย่างไร เพื่อให้ ปัญหาได้รับการแก้ไขเพื่อให้สังคมพัฒนาต่อไป แล้ว จึงมาเริ่มทำงานอันเป็นการแก้ไขตามขั้นตอนต่อไป

โดยทั่วไปเท่าที่เห็นการปฏิรูปการศึกษาจะทำเพียงเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนเรื่องการปฏิรูปการบริหารหรือการจัดรูปองค์กร ไม่ค่อยมีใครคำนึงถึงเขี้ยวเพื่อปฏิรูปการศึกษา อย่างเช่นถ้า

มีปัญหาการบริหารก็ออกกฎระเบียบไปตามที่มีปัญหา และถ้าขาดแคลนวัสดุก็จัดซื้อจัดหา ก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาได้เลย และถ้าอยากปรับปรุงเกี่ยวกับองค์กรก็ออกกฎเกณฑ์เพื่อกำหนดหรือยุบองค์กรนั้นๆ ได้เลย เพราะเป็นปัญหาค้นรูปธรรมเท่านั้นเอง เขานิยมทำปฏิรูปเฉพาะเรื่องเพื่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนเท่านั้น และในการปฏิรูปการเรียนการสอนก็จะทำเฉพาะประเด็นที่เป็นวิชาการ คือสามารถอธิบายได้ว่า เกี่ยวโยงถึงการเรียนการสอนได้เท่านั้น ตัวอย่างเช่นการสอนโดยมีอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีช่วยเขาก็ไม่ทำกัน เพราะมันเห็นชัดๆ อยู่แล้วว่ามีประสิทธิภาพกว่าวันยังค่ำ แต่จะประเมินดูว่าจะมีวิธีใดที่จะใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ผลดีกว่ากัน หรือในการเรียนการสอนก็เช่นกัน การมีวิธีมาหลอกล่อให้เด็กสนใจการเรียน ย่อมดีกว่าการที่เด็กไม่สนใจการเรียนอย่างแน่นอน แต่จะทดลองสอนเพื่อให้รู้ว่าการสร้างความสนใจแบบใดจึงจะได้ผลแก่เด็กดีกว่ากัน เป็นต้น

เอาไปเอามา นักปฏิรูปการศึกษากำลังจะเกลี้ย กล่อมผู้ปกครองเช่นว่า ต้องสอนเด็กเมื่อเด็กอยากเรียนเท่านั้น ถ้าเด็กไม่อยากเรียนห้ามรบกวนเด็ก ซึ่งนับเป็นการบ่อนทำลายชาติอย่างหนึ่งได้เหมือนกัน เพราะความเคร่งครัดของเด็กตะวันตกเขามีวินัยสูง ส่วนเด็กไทยนั้นวินัยยังอยู่ในระดับต่ำมากจึงต้องคิดให้ดีๆ ภายหลังจากที่นักวิชาการกลุ่มนี้ได้สร้างความชอบธรรม ของการลดเกณฑ์ประเมินผ่านได้ระดับ 1 ถือว่าสอบผ่านเหมือน กับ 2 หรือ 3 หรือ 4 ซึ่งยังดีที่ความคิดนี้ยังไม่ระบาดเข้าถึงการตัดเกรดในมหาวิทยาลัย แต่ก็นำไปวางใจเช่นกัน เพราะความเชื่อนี้กำลังก่อตัวอย่างรวดเร็ว นับเป็นความคิดที่ก้าวหน้ามากโดยเฉพาะความคิดที่ให้ตั้งบริษัทวัดผลประเมินผล ไว้รับจ้างทดสอบนอกกระทรวง คราวนี้แหละการทดสอบและการวัดผลการศึกษา จะได้เป็นธุรกิจเอกชนเต็มๆ เสียที สิ่งที่จะเกิดตามมาคือการศึกษาก็จะเป็นธุรกิจที่หวังกำไรไปด้วย เพราะการวัดผลมีอิทธิพลเหนือการเรียนการสอนเพียงใดใครๆ ก็รู้ แต่ไม่พูดหรือพูดไม่ออกเท่านั้นเอง และแน่นอนต่อไปนี้ธุรกิจการศึกษาของเด็กไทยก็

จะแปรสภาพเป็นแบบใคร มีเงินมากก็ซื้อคะแนนซื้อเกรดได้มากกว่ากันเป็นธรรมดา เราจึงควรมาช่วยกันปฏิรูปการศึกษา ก่อนที่เรื่องจะบานปลายไปมากมายนั่นเอง อย่าไปโทษนักการศึกษาที่ตนเคยไปทดลองเล่นมากไปกว่านี้ ซึ่งอาจจะลุกลามไปถึงการศึกษาทั้งระบบต่อไป

จึงเห็นว่าควรมีการปฏิรูปการศึกษารั้งนี้ให้ มีอัตราเสี่ยงในการทำงานให้น้อยกว่านี้ก่อน ค่อยทำการปฏิรูปการศึกษาของชาติต่อไป

ดร.สุธรรม จันทน์หอม

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะทางการศึกษา
จากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 14 ก.พ.2544

จดหมายรักถึงรัฐบาลใหม่ ขอ 'เรียนปีละ 30 บาท' ด้วย

ร้อยแปดวิถีกัตติ

19 อังการณณ์ Giles.U@chula.ac.th

เมื่อมีการพูดคุยกันเรื่องนโยบายรักษาพยาบาล 30 บาท ของพรรคไทยรักไทย ซึ่งน่าจะเป็นการพัฒนาความเป็นธรรมในสังคมไทยระดับหนึ่ง ผมเสนอเพื่อนโยบาย "เรียนปีละ 30 บาท จากอนุบาลถึงปริญญาเอก" ด้วย

ความจริงผมมองว่าในสังคมที่เจริญและมีจริยธรรม รักษาพยาบาลและการพัฒนาความรู้ของพลเมืองน่าจะไม่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายแต่อย่างใดเลย ยิ่งในกรณีเด็กเล็กเยาวชนหรือคนแก่ก็ยิ่งแล้วใหญ่เลย เสนอเอาเงินปีละ 30 บาท เป็นขั้นตอนแรกก็ได้ เจ็ดบาทต่อวันลงให้ฟรีในภายหลังก็ได้เหมือนการรักษาพยาบาล

ก่อนที่นักวิชาการ "ผู้รู้" ที่ยืนเคียงข้างและรับใช้คนทั้งหลายจะออกมาพูดว่า "เป็นไปได้ไหม จะเอาเงินมาจากไหน" ขอชี้แจงอย่างชัดเจนให้ท่านทราบว่า "เป็นไปได้" ประเทศอื่นเขาก็ทำกันได้และทำได้โดยเอาเงินจากการเก็บภาษีจากเพื่อนๆ และเจ้านายของท่านครับ

เมื่อไม่นานมานี้ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการประชุมเพื่อให้นักศึกษามีโอกาสทำนวัตกรรมการระดับชาติ และอธิการบดีจากมหาวิทยาลัยต่างๆ รวมถึงจุฬาลงกรณ์ฯ ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรื่องการนำมหาวิทยาลัยรัฐออกนอกระบบ สิ่งที่น่าสนใจและสอดคล้องไปในตัวคือ ประการว่าคนหนุ่มสาวผู้เป็นนักศึกษาที่เข้าฟังและแสดงความเห็นกลับมีระดับความเข้าใจและมุมมองที่ไกลกว่าคนที่อยู่แนวที่เสียอีก จะขอยกตัวอย่างบางประเด็นมาเป็นตัวอย่าง

ประเด็นแรก มีการพูดว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรฟรี ถ้าต้องการการศึกษาชาติเราจะต้องจ่ายเงินหนักๆ และแม้แต่ลูกอธิการบดีก็ต้องจ่ายเพิ่มและพร้อมที่จะจ่ายเพิ่มด้วย นี่เป็นคำพูดอันแสนจะอับจนทางปัญญาของผู้นำมหาวิทยาลัยชั้นนำของไทย

โอ้...มหาวิทยาลัยของเราจะอนาคตหรือถ้ามีผู้นำแบบนี้?

ในประการแรก ในโลกนี้มีของฟรีมากมาย เช่น ส.ส. และ ส.ว. ไม่ต้องจ่ายค่าเครื่องบิน ในสังคมไทยใครที่ยังรวยหรือยังมียศศักดิ์สูง ก็ยังมีคนเอาของฟรีมาให้ นอกจากนี้ การจ่ายหนี้ของนครมวยในสังคมไทยที่มีรัฐเข้ามาช่วยให้ฟรี ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง แต่ท่านอธิการบดีมีมุมมอง

ระดับแคบกว่านั้น เพราะการรักษาพยาบาล หรือการศึกษาในรัฐสวัสดิการที่ไม่เก็บเงินในทำให้บริการมันไม่ฟรีหรอกครับ มีการเก็บภาษีจากนครมวย กรุณาเข้าใจตรงนี้ด้วย

ผมอยากยกตัวอย่างของดีที่ล้ำค่าที่เราักได้มาฟรีๆ เช่น น้ำใจ ความรัก ความสามัคคีสมานฉันท์ สักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หรือความเมตตา สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ซื้อด้วยเงินไม่ได้ คนเขาให้ฟรี แต่ในความคิดแคบๆ แบบ "ห้องตลาด" ของพวกเสรีนิยม ไม่มีที่สำหรับของดีแบบนี้

นอกจากนี้ ท่านอธิการบดีอาจมีรายได้สูงพอที่จะจะค่าเล่าเรียนให้ลูกเพิ่มได้เตยมาหรือเจ้าหน้าที่หอพักที่มหาวิทยาลัยของเรามีเงินแบบนี้หรือ?

เรื่องนี้อย่างไปสรุปประเด็นที่สองซึ่งคุณหมอย่านหนึ่งพูดที่จุฬาฯ คือ ถ้าระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างจุฬาฯ จะฟรีก็เท่ากับเก็บภาษีจากคนจนมาบริการคนรวย ใครสรุปแค่นี้แล้วเสนอว่าดังนั้นต้องเพิ่มค่าเล่าเรียนในจุฬาฯ ให้สูงๆ มีขีดจำกัดในการวิเคราะห์เหลือเกิน แม้แต่ นิสิตรักศึกษาที่เข้าฟังหลายคนยังมองออก

เพราะความหมายแท้ของข้อสรุปนี้คือ จุฬาฯ เป็นมหาวิทยาลัยของคนรวยสภาพดังกล่าวไม่มีวันเปลี่ยนแปลงไปได้ ดังนั้นต้องเก็บค่าเล่าเรียนเพิ่ม

25 กว่าปีมาแล้ว คนที่ทำงานในแวดวงการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย มีการพูดกันถึงการเปิดมหาวิทยาลัยให้คนจนและคนชนบท และเขาไม่ได้หมายถึงการสร้างมหาวิทยาลัยในชนบทอย่างเดียวหรือการให้ทุนอุดหนุนนักศึกษาจากจนเขทหมายถึงการปรับโครงสร้างระบบการศึกษา ให้การศึกษาเป็นสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ไม่ใช่เรื่องซื้อขายหรือกุศล แต่ความคิดเรื่องนี้ถูกดับไปกับความกลัวหน้าอื่นๆ ในเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519

อีกสิ่งหนึ่งที่ถูกดับไปคือ กระแสความคิดก้าวหน้าในหลายๆ สาขาส่วนใหญ่ (การระดมยิงเข่นง่านักศึกษาโดยตำรวจมีผลพอสมควร) ที่ผมพูดอย่างนี้ ไม่ได้หมายความว่า นักศึกษาปัจจุบันไม่สนใจสังคม ไม่ใช่ มี

คนที่สนใจสังคมไม่น้อย แต่ยังเป็นคนส่วนน้อยอยู่

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความด้อยพัฒนาของจิตสำนึกนิสิตจุฬาฯ บางคนคือ เรื่องฟุตบอลประเพณี วันก่อนขณะที่ผมเดินไปทำงานที่คณะผมเห็นป้ายผ้าที่เขียนไว้ว่า "ตราบโล่ทัก (จุฬาฯ) ยังมีมวย มึง (ธรรมศาสตร์) อายามาเหยียบถีนู" (อะไรทำนองนี้) แสนจะก้าวหน้า แสนจะคิดเพื่อสังคม แสนจะเต็มไปด้วยปัญญา ใช่ไหม?

แต่เราโทษนักศึกษาไม่ได้ทั้งหมด อาจารย์ในมหาวิทยาลัยก็พอๆ กัน อาจารย์บางคนในคณะรัฐศาสตร์มองว่า วินัยการแต่งเครื่องแบบของนิสิตเป็นเรื่องแสนจะสำคัญ มีการประชุม เสียเวลา เสียเงิน คอยกันเรื่องการลงโทษนิสิตที่แต่งกายไม่ถูกระเบียบ

โอ้เอ๋ย! แสนจะอับจน นิสิตเป็นผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ไปตายเพื่อชาติก็ได้ แต่อาจารย์บางคนมองว่าต้องไปเข็ดกันให้สั่งสอนเรื่องการแต่งกาย ในขณะที่เรื่องการอ่านหนังสือ หรือการพัฒนาความคิดให้คิดเองเป็น ไม่สำคัญเลย

ถ้าท่านผู้อ่านคิดว่า เรื่องแบบนี้จะดีขึ้นหลังการออกนอกระบบ ผมขอชี้แจงว่าไม่มีวันดีขึ้น

เหตุผลประการแรก อาจารย์ที่สนับสนุนการออกนอกระบบ มักจะมองว่าคณะรัฐศาสตร์ไม่ควรสอนเรื่องหลักการเมืองที่ขัดแย้งกัน แต่ควรสอนเรื่องการบริหารธุรกิจ หรือวิธีการปกครองไพร่แทน ควรสอนให้คนเชื่อว่าในโลกนี้ไม่มีอะไรฟรีควรสอนให้คนแต่งกายตามวินัย ควรสอนให้คนมองว่ากระแสเสรีนิยมหรือโลกาภิวัตน์ไม่ใช่แนวความเห็นแต่เป็นกฎธรรมชาติที่ฝืนไม่ได้หรือควรสอนให้คนคิดว่าเราไม่มีสิทธิตั้งสหภาพแรงงาน

พูดง่าย ๆ สอนอะไรก็ได้ แต่อย่าสอนให้คนคิดเองเป็นโดยเด็ดขาด

ในเรื่องของสหภาพแรงงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีอธิการบดีท่านหนึ่งพยายามตอบคำถามของนักศึกษาที่ถามว่า "ทำไมไม่มีการร่าง พ.ร.บ.กฎหมายห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่และอาจารย์ตั้งสหภาพแรงงานในมหาวิทยาลัย" อธิการบดีคนนี้ตอบว่าอาจารย์เป็นทั้งลูกจ้าง

และผู้บริหาร สหภาพจะเรียกร้องอะไรจากใคร? และในเมื่อมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบยังอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐมีสหภาพไม่ได้ เพราะในระบบรัฐมีสหภาพไม่ได้

ท่านอธิการบดีคนนี้คงไม่อ่านหนังสือพิมพ์หรือติดตามความเป็นจริงในโลกเลย สงสัยจริงว่าวันหนึ่งๆ ท่านทำอะไร เพราะท่านไม่รู้วามมหาวิทยาลัยรัฐชั้นนำของชาติต่างประเทศ เขามีสหภาพแรงงานกันเป็นธรรมดา ไม่รู้ในระบบบริหารถึงแม้ว่าทุกคนเป็นอาจารย์ ก็ยังมีฝ่ายบริหาร (Management) กับฝ่ายผู้ถูกบริหาร (Employees) และท่านอธิการบดีคนนี้คงไม่ทราบวามรัฐวิสาหกิจไทยซึ่งอยู่ภายใต้รัฐเขามีสหภาพแรงงานกัน

คนพูดแบบนี้มีมากกว่า หรือเกลี้ยง (พูดเท็จ) อ่ะ! กันแน่ ผมไม่ทราบ แต่ทราบวามถ้าคนแบบนี้เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาระบบมหาวิทยาลัย อนาคตการศึกษาไทยคงจะแย่

ในจดหมายรักนี้ ผมขอเสนอว่ารัฐบาลใหม่ควรยกเลิกการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ โดยที่รัฐควรรับประกันว่าจะให้งบประมาณกับมหาวิทยาลัยรัฐเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี ในขณะเดียวกัน ควรมีนโยบายเพื่อปรับปรุงมหาวิทยาลัย ดังนี้

1) ต้องพัฒนาการอ่านหนังสือและการคิดเองแทนการท่องจำ

2) ต้องพัฒนาความโปร่งใสภายในมหาวิทยาลัย ดังนั้นควรมีประชาธิปไตยมากขึ้นควรยกเลิกกฎระเบียบราชการที่ล้าสมัย ยกเลิกเครื่องแบบ เพิ่มการเลือกตั้งตำแหน่งต่างๆ และให้เสรีภาพในการตั้งสหภาพแรงงานสำหรับพนักงานทุกคน

3) ต้องลดค่าหน่วยกิตและเพิ่มทุนการศึกษาในลักษณะทุนสำหรับพลเมืองทุกคนไม่ใช่แค่สำหรับคนยากจนที่ต้องมาขอทานหาทุนกุศล

หลายคน รวมถึงองค์กร I.M.F. หรือธนาคาร A.D.B. มองว่าถ้าจะเพิ่มการลงทุนของรัฐในระบบการศึกษาในระดับประถมหรือมัธยม ซึ่งใครๆ เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องดี เราต้องปล้นตาสี (มหาวิทยาลัย) ไปให้ตาสา (โรงเรียน)

ผมขอคัดค้าน เราไม่ต้องฟังพวกบ้าคลั่งแนว "ห้องตลาด" เหล่านี้ เราควรปล้นเศรษฐีแล้วพัฒนาทั้งโรงเรียน และมหาวิทยาลัยแทน

ดังนั้น นอกจากค่าเล่าเรียน 30 บาทต่อปี และทุนเลี้ยงชีพขณะศึกษาผมขอเรียกร้องหน้าที่เก็บจากคนรวยๆ นายกรัฐมนตรี และอธิการบดีมหาวิทยาลัยด้วยครับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทผู้ผลักดัน กระตุ้น เสนอแนะ เกี่ยวกับรัฐกับปฏิรูปการศึกษา

จากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 27 เม.ย. 2544

3 ประเด็นร้อน ๆ ที่ 'ทักษิณ' ต้องชัดเจน ก่อนทลายกำแพง 'สู่เส้นทางปฏิรูปการศึกษา'

“2 9 เมษายนนี้เราจะเวิร์คช็อป การศึกษาและศาสนาเพื่อให้คนไทยเกิดความมั่นใจว่า การศึกษาสามารถสร้างอนาคตได้อย่างแท้จริง เพราะขณะนี้การศึกษาของเราทันสมัยแต่ด้านวัตถุ แต่ระบบการเรียนการสอนล้าหลัง เราต้องยกเครื่องครับ”

ประโยคดังกล่าว ฟรั่งพุดออกจากปากของผู้นำประเทศ อย่าง “พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร” นายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของประเทศไทย ที่ประกาศลั่นต่อหน้านักการศึกษาระดับชั้นแนวหน้าของไทย

อย่างไรก็ตาม ท่าทีของนายกรัฐมนตรีที่มีความชัดเจน และพร้อมประกาศเป็นผู้นำในการ “ซอร์ชปฏิรูปการศึกษา” ให้สำเร็จได้ภายใน 1 ปี ฟังดูเหมือนง่ายแต่ในทางปฏิบัติ หากศึกษาเส้นทางการต่อสู้เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นในทุกองคาของแผ่นดินนับเป็นเรื่องที่ยากเย็นแสนเข็ญ จนอดีตผู้บริหารฝ่ายการเมืองหลายคน ที่แหวะเวียนระมัดดูแลงานด้านการศึกษา ต้องยอมแพ้ถอยทัพกลับไปอย่างไม่เป็นกระบวนการแล้ว

อะไรคือปมเหตุของปัญหาที่ขัดขวางงานปฏิรูปการศึกษาในช่วง 1 ปีไม่ให้เดินหน้าไปถึงดวงดาว...?

เมื่อย้อนกลับไปพิจารณา 4 หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) และสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนอิสระหน่วยงานแรกของรัฐ ที่ดูแลเรื่องการศึกษาเฉพาะกิจ 3 ปี

จะพบว่าแต่ละหน่วยงานล้วนมีปัญหาภายในองค์กร ต่างฝ่าย ต่างทำงาน บางครั้งในเรื่องเดียวกัน กันมาถึง 5 ครั้งแล้ว เกิดความซ้ำซ้อนและขาด

นำชี้ขาดว่าทางออกคืออะไร

ปัญหาภายในกระทรวงศึกษาธิการ คือ งานใน 14 กรม ที่กระจัดกระจาย และขาดประสิทธิภาพ เพราะต่างคนต่างทำเฉพาะในงานที่ตนเองถนัด ส่วนงานนอกกรมไม่สนใจ แม้ว่าต้องเชื่อมโยงกันก็ตามเพราะไม่ใช่งานของกรม ความเป็น “อึดตา อ่อนตา” จึงเกิดขึ้นมากในองค์กรการศึกษาหน่วยงานนี้มากที่สุด

ส่วนทบวงมหาวิทยาลัยนั้น ปัญหาการบริหารค่อนข้างน้อยเพราะมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งล้วนมีอิสระในการบริหารโดยตรง ไม่ต้องขึ้นอยู่ภายใต้การตัดสินใจของอำนาจฝ่ายการเมือง หรือข้าราชการระดับสูงของทบวงมากนัก

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติปัจจุบันจัดว่าเป็นหน่วยงานระดับชั้นแนวหน้าของไทย ที่ต่างชาติได้เล็งเล็งความน่าเชื่อถือมากที่สุดหน่วยงานหนึ่งของประเทศไทย รวมทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านเดียวกัน การทำงานในหน่วยงานนี้มีความเป็นเอกภาพรวดเร็ว ฉับไวต่อปัญหา มีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ทำให้งานปฏิรูปการศึกษาในส่วนที่ สกศ. รับผิดชอบมีความโดดเด่นและล้าหน้าหน่วยงานอื่นอย่างชัดเจน ทั้งโครงการครูแห่งชาติ ครูต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนต้นแบบ ภายใต้การบริหารงานของ ดร.รุ่ง แก้วแดง ข้าราชการดีเด่นของ ก.พ.ปี 2543

ขณะเดียวกัน สำนักงานปฏิรูปการศึกษา นื่องใหม่ไฟแรง ก็ดูมีผลงานไม่ได้ไม่น้อยหน้าใคร มุ่งเดินเครื่องปฏิรูปการศึกษาเต็มลูกสูบ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีท่ามกลางพลังเสียดขององค์กรครูที่ต่อต้านแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของ สปศ.แต่นั้นไม่ใช่อุปสรรคที่บั่นทอนการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรนี้ได้

ภาพรวมการทำงานของหน่วย

งานด้านการศึกษา เมื่อถึงคราวที่ต้องร่วมมือ ประสานงานกันนั้น จะพบว่าทุกครั้งจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการร่วมประชุมในการหารือในการแก้ปัญหาการศึกษาเรื่องต่างๆ ล้วนมีข้อขัดแย้ง และนับวันจะเพิ่มช่องว่างระหว่างหน่วยงานเหล่านี้มากขึ้น

3 ประเด็นร้อนที่ยังไม่สามารถหาคำตอบที่ลงตัวได้อย่างสวยงาม ในเวลานี้คงไม่พ้น ประเด็นแรก “การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา” ตามโครงสร้างใหม่ ของ “กระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นการลดเส้นทางการบริหารให้สั้นลงจากส่วนกลาง มายังเขตพื้นที่การศึกษาและเชื่อมต่อสถานศึกษาโดยตรง นั้น เวลานั้นยังเป็นประเด็น “เผ็ดร้อน” เพราะเกิดความขัดแย้งระหว่าง สปศ.ผู้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 295 เขต กับกระทรวงศึกษาธิการที่หวังดึงว่าน่าจะยึดเขตพื้นที่การศึกษาตามจังหวัด คือ มีเพียง 76 เขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น ขณะเดียวกันเสียงเรียกร้องขององค์กรครูก็เสนอว่าควรแบ่งเป็น 200 เขตพื้นที่การศึกษาจะดีกว่า

ประเด็นที่สอง “โอนอำนาจการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เป็นผู้จัด เพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานคณะกรรมการจัดทำแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ ในช่วงรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย

ในครั้งนี้น้ององค์กรครู เกิดลูกฮือประท้วง ด้านแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจ ภาอย่างต่อเนืองนับตั้งแต่ตลอดแผนปฏิบัติการในเดือนกันยายน 2543 จนกระทั่งก่อนที่จะมีการเลือกตั้งใหญ่ทั่วประเทศ

เกิดขึ้น

ประเด็นที่สาม “โครงสร้างการบริหารงานด้านศาสนา” ภายใต้กระทรวงศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามแนวทางที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษากำหนดนั้น เปิดโอกาสให้ศาสนิกชนของศาสนาอื่น ทั้งคริสต์ อิสลาม ฮินดู พราหมณ์ มาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานพุทธศาสนา ด้วยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรมในสัดส่วนที่เท่ากับตัวแทนจากศาสนาพุทธซึ่งนับศาสนาประจำชาติ รวมทั้งการจัดระบบทรัพย์สินสมบัติและการโอนทรัพย์สินและสิทธิของกรมการศาสนา ไปอยู่ภายใต้การบริหารงานของ “สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรม” ตามโครงสร้างใหม่นั้น

สร้างความไม่พอใจกับองค์กรสงฆ์และพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง เพราะนั่นเท่ากับว่าเป็นการลดฐานะของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไม่เท่าเทียมกับศาสนาอื่น ซึ่งจะเป็นการทำลายพุทธศาสนาโดยตรงถึงกับรวมพลังออกมาเคลื่อนไหวหน้าทำเนียบรัฐบาล ยื่นข้อเสนอให้ “ทักษิณ” รับผิดชอบต่อศาสนาพุทธให้เป็นศาสนาประจำชาติไทย และจะให้งานด้านศาสนาจัดตั้งเป็นองค์กรอิสระขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวงใหม่ก็ได้ ซึ่ง “ทักษิณ” ให้คำมั่นสัญญาว่าจะดำเนินการตามข้อเรียกร้องแต่ต้องขอเวลาบ้าง

ปัญหาด้านศาสนา รอวันปะทุและอาจจะกลายเป็น “น้ำผึ้งหยดเดียว” แฉกเช่นภารกิจการถ่ายโอนการศึกษาให้ท้องถิ่นจัด “ทักษิณ” จะมีรูปธรรมที่ชัดเจนออกมาอย่างไรตลอดจนปัญหาการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา ก็เช่นเดียวกัน “ทักษิณ” จะทำอะไรในฐานะผู้นำ “ปฏิรูปการศึกษา” ถึงจะชัดเจนชัดแจ้งภายในบ้าน 3 หลังนี้ได้ ก่อนที่จะสร้างบ้านใหม่ร่วมกัน

ตัวอย่าง เนื้อหาที่มีความขัดแย้งที่ถูกนำเสนอขึ้นหน้าหนึ่ง
จากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 29 พ.ย.2544

ขอลกลับ

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเรียนอยู่ที่ ศูนย์รังสิต จะขึ้นชั้นปี 2 ในปีการศึกษาหน้าจำนวนกว่า 200 คน ชุมนุมและเดินขบวนภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เรียกร้องให้มหาวิทยาลัยทบทวนมติที่ให้ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ของคณะนิติศาสตร์ต้องเรียนที่ศูนย์รังสิตต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง เนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้

เปิดหูเปิดตา

การศึกษาออกโรงเรียน

นักเรียนจะวางแผนเชิญปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้ตามฐานต่างๆ สัปดาห์ละ 5 ฐาน เช่น ฐานระบบนิเวศ ฐานอาหารพื้นเมือง ฐานดัดสูง ฐานทำข้าวแคบ ฐานทำปอเปี๊ยะเป็นต้น โดยนักเรียนจะเลือกเรียนตามความสนใจ และ ฐานที่ 6 แหล่งอนุรักษ์ศิลป-

เรียนรู้จากป่าบ้านเฮา

จังหวัดแพร่ ขึ้นชื่อว่าเป็นจังหวัดที่ไม่มีสักถอมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย แต่ขณะนี้ป่าไม้ที่เคยสมบูรณ์กลับกำลังหมดไปเพราะการถางไร่ ทำนา ทำสวน และตัดไม้ทำลายป่าเพื่อการครองชีพ

ด้วยเหตุนี้เอง นายราตรี อินถิ่น อาจารย์โรงเรียนบ้านป่าแดง สบอ.เมือง จ.แพร่ ครูชั้นแบบคนแรกของ จ.แพร่ จึงได้จัดให้ป่าเป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนให้เห็นความสำคัญของป่าไม้ ซึ่งถือเป็นถิ่นกำเนิดของสายน้ำ ลำธาร

พื้นที่ 9 ไร่ 9 ตารางวา ที่ ป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติห้วยควาง อ.เมืองแพร่ ถูกเนรมิตให้เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของเด็กๆจำนวน 133 คน โดยกิจกรรมนอกตำราในครั้งนี้ มีตั้งแต่การอบรมการปลูกป่า การดูแลรักษาและป้องกันไฟป่า ปลูกต้นไม้อย่างน้อยคนละ 2 ต้นต่อวันในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ ตลอดจนวันสำคัญของท้องถิ่น

นอกจากนี้ ในวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ พื้นที่ป่าแห่งนี้จะมีฐานกิจกรรม 6 ฐาน ได้แก่ ฐานที่ 1 แหล่งอาหาร โดยจะให้นักเรียนปลูกพืชอาหาร เช่น มะละกอ กัญชง สะเดา ทำแปลงผักสวนครัว ผักพื้นบ้าน เช่น ผักกาด คะน้า ถั่ว มะเขือ พริก ตะไคร้ ข่า และเลี้ยงไก่ ฐานที่ 2 แหล่งท่องเที่ยว ได้พัฒนาถนน จัดประเพณีแข่งขันบั้งไฟประจำปี แข่งตะกร้อ แข่งขันการทำอาหารพื้นบ้าน จัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม จัดทำสวนหย่อม สวนสมุนไพรให้คงสภาพไว้ให้มากที่สุด

ส่วนฐานที่ 3 แหล่งกีฬาพักผ่อน ทำลานกีฬาให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การติดสารเคมีของนักเรียน หลังเลิกกิจกรรม นักเรียนจะฝึกเล่นกีฬาชกมวย เปตอง หรือตะกร้อ สำหรับฐานที่ 4 แหล่งวิชาการ จะใช้ป่าชุมชนในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ โดยอาศัยสิ่งแวดล้อม ใช้ป่าเป็นสื่อ เช่น การศึกษาระบบนิเวศของพืช แมลง สัตว์ ดิน แร่ธาตุ ฐานที่ 5 แหล่งชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น

เด็กนักเรียนกำลังสนทนากับนักกิจกรรมการดูแลรักษาของพืช แมลง สัตว์ ดิน ในผืนป่ากว้าง ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ที่ป่าชุมชนเฉลิมพระเกียรติห้วยควาง จ.แพร่

วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เด็กๆจะเดินทางมาที่ป่าแห่งนี้เพื่อร่วมกิจกรรม โดยจะสพายข้ามห่อข้าวและขนมเพื่อเดินทางเข้าสู่ป่า ซึ่งเปรียบเสมือนห้องสมุดใบใหญ่ของพวกเขาอีกอย่างเพลิดเพลินและดีอกดีใจความรู้

“เรียนรู้จากป่าบ้านเฮา” เป็นการพลิกผืนป่าให้เป็นห้องสมุดนอกชั้นที่ผสมผสานบรรยากาศของธรรมชาติและให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์จริงมาสร้างจิตสำนึกในการรักษาป่าต่อไป

ทีมการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง เนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต

จากหนังสือพิมพ์มติชน

ภาษาไทย

อาทิตย์ละคำ

ก้อย

สวัสดีครับ หนูจุก กลับมาทักทายเพื่อนๆ ในปีใหม่นี้ คำแรกแห่งปี หนูจุกภูมิใจเสนอคำว่า 'ก้อย' ซึ่งเพื่อนๆ คงนึกถึงนิ้วเล็กที่สุดของนิ้วทั้ง 5 เรียกว่า นิ้วก้อยใช่ไหมล่ะครับ แต่ในความหมายอื่น ที่ใช้แทน ก็มีการเล่น ปั่นแปะหรือโยนหัวโยนก้อย เรียกสมมุติด้านหนึ่งของตตางค์หรือเหรียญ ภาษาอังกฤษว่า ด้านก้อย คู่กับด้านหัว และความหมายโดยปริยายที่หมายความว่า เล็ก เช่น หัวเท่าก้อยคือ หัวเล็กนิดเดียว, ไม้จุกนิ้วก้อยหัวแม่มือ หมายความว่า ไม้จุกเด็กไม่ไม้จุกผู้ใหญ่ หรือ ไม้จุกที่ต่ำที่สุด อย่างนี้เป็นต้น นะครับ

ภาษาไทย

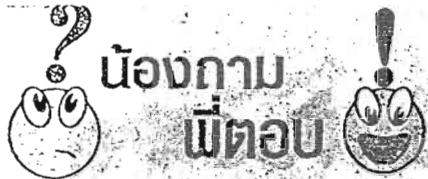
อาทิตย์ละคำ

ผีพุ่งไต้

สวัสดีครับ วันที่หนูจุกมาแบบ ผีพุ่งไต้ อ๊ะ..อ๊ะ อย่างเพิ่งตกใจว่าหนูจุกแปลงเป็นผีนะครับ เพราะ ผีพุ่งไต้ หมายถึงเทวดาซึ่งมาจากอวกาศมี 2 ชนิด ชนิดหนึ่งประกอบด้วยหินเป็นส่วนใหญ่ อีกชนิดหนึ่งประกอบด้วยเหล็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อเคลื่อนที่ผ่านบรรยากาศผิวโลก จะลุกไหม้ให้แสงสว่างจ้า เนื่องจากเสียดสีกับอากาศ ถ้ามีขนาดเล็กก็จะไหม้หมดก่อนถึงผิวโลก ถ้ามีขนาดใหญ่ก็จะตกถึงผิวโลกและเรียกว่า ลูกดาวตก, ดาวตก บางทีก็เรียกกันนะครับ แต่ก็มีลิวานวน อย่างหนึ่ง ที่นิยมใช้กันแบบจามาเร็ว ตอนทันทีทันใด ก็เรียกว่า มาแบบผีพุ่งไต้ ยังไงล่ะครับเพื่อนๆ

ตัวอย่าง เนื้อหาที่ส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต
จากหนังสือพิมพ์มติชน

น้องถาม
พี่ตอบ

วันปีใหม่ของคนทั่วโลก ตรงกันหรือไม่ (เจษฎา หรือ อธิธาภา จ.นนท์)

ทุกๆ ชาติ มักจะกำหนดวันขึ้นปีใหม่ของตัวเองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งไม่ตรงกันสักเท่าไร อย่างไรก็ตามโรมันจะกำหนดวันที่ 21 ธันวาคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ ต่อเมื่อซีซาร์ ประกาศใช้ปฏิทินของจูเลียสแล้ว จึงเปลี่ยนมาถือเอาวันที่ 1 มกราคมเป็นวันขึ้นปีใหม่

เรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ระบุว่าเมืองไทยแต่เดิมวันขึ้นปีใหม่กำหนดเป็น 2 ครั้ง ครั้งแรกวันขึ้น 1 ค่ำ (คือวันตรุษ) เป็นวันขึ้นปีใหม่ เพียงแต่เปลี่ยนวันเปลี่ยนปีนักษัตร คือ ปีชวด ฯลฯ นั้น ยังไม่เปลี่ยนศักราช เพราะพระอาทิตย์ยังไม่ตกสู่ราศีเมษ จนถึงวันสงกรานต์ จึงเปลี่ยนศก คือวันที่ 15 เมษายน ซึ่งเรียกวันเถลิง

ศกวันขึ้นปีใหม่ ทั้งสองวันนี้ตามปกติจะห่างกัน 15 วันแต่ไม่แน่นอน เลื่อนไปเลื่อนมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความลำบาก และเมื่อไทยมีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้น ยิ่งทวีความลำบากเรื่องที่ไทยเรามีวันขึ้นปีใหม่แน่นอน แต่พระองค์ทรงไม่สามารถบริหารจัดการปัญหาได้

เช็ดยุ ร.ศ.108 หรือ พ.ศ.2412 วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ตรงกับวันที่ 1 เมษายนพอดี จึงทรงประกาศพระบรมราชโองการถือวันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ตั้งแต่นั้นมา

ต่อมาไทยเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ เป็น 1 มกราคม ด้วยเหตุผลหลายประการ แต่ทั้งนี้ วันขึ้นปีใหม่ ในความหมายและวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย เกิดขึ้นทั้งเหตุและผลเพื่อให้มีจุดเริ่มต้นของชีวิต จากสิ่งที่ไม่ดีใหม่ดีขึ้น จากที่ดึกให้ดีกว่าเดิม วันขึ้นปีใหม่ จึงเป็นวัฒนธรรมของไทยอย่างหนึ่ง ดังรศาคศที่คำว่าวัฒนธรรมคือ ความเจริญของงาน วิถีชีวิต มีกำหนดของเวลาเป็นจุดเริ่มต้น

เพื่อชีวิตใหม่ เราจึงควรปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม เช่น ทำความสะอาดบ้านเรือน โรงเรียน วัด สถานที่ทำงาน เครื่องนุ่งห่ม เพื่อต้อนรับปีใหม่ ทำบุญให้ทาน บำลายนกปล่อยปลา เยี่ยมพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ขอพรรับพร มอบของขวัญ ส่งบัตรอวยพรให้แก่กันและกัน เป็นต้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

ส โ ย ส ร

‘ย้อนอดีตจำ’

ใหม่! เมื่อสักกลางปีที่แล้ว รุ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านคลองโพแลนด์ พุทธมณฑลสาย 2 ดูเหมือนว่าไกลลิบลิบ แต่ทั้งนี้แล้วไม่ไกลเลย

หนังสือเล่มนี้เจพานองๆ ย้อนอดีต นั่งย้อนเครื่องจักรแห่งเวลาหรือใหม่แปรธินกลับไปดูสิ่งของในอดีตย้อนหลังไปสัก 50-100 ปีที่แล้ว พร้อมภาพและคำบรรยาย ไม่ว่าจะเป็นร้านกาแฟ ร้านขายเครื่องเขียน แบบเวียน ให้เข้าหนังสือ ร้านขายของเล่น ร้านขายยา ร้านตัดผม สินค้าต่างๆ คู่มือราย ภาพถ่าย เยอะแยะตามปะโกจน์ละลานตาตาไปหมด นำมาแนะนำสนใจนักศึกษา

อ่านแล้วเกิดแรงบันดาลใจอยากไปชมของจริงก็ได้ ไปแล้วก็จะเที่ยวสถานหรือท่องเที่ยวที่น่าสนใจจากวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคกลางที่มีอยู่มากมายนั่นได้อีก ไม่ว่าง ตลาดนัด ประตูน้ำจิมพิล คลองมหาสวัสดิ์ สถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์ หรือภาพยนตร์แห่งชาติ ฯลฯ มากมายจริงๆ

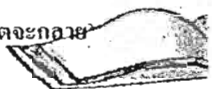
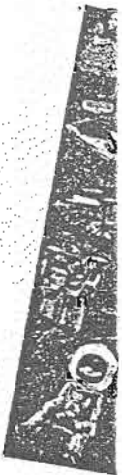
ได้ความรู้กลับมาอีกบานตะไท
ต้องยอมรับว่า เมื่อไทยเรามีของดีมากมาย เพียงแต่จะชวนขายหาหรือไม่ อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วรู้เลยว่า เราได้ปลดปล่อยและของที่มีค่าให้เป็นของไร้ค่า โดยไม่สนใจมัน

น้องๆ อาจจะเกิดเล็งเห็นว่า สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวอีก ไม่ก็สืบทอดในอนาคตกจะกลายเป็นของมีค่าที่ยังขาดสำหรับลูกหลานก็ได้

●พีศุตต์●
ชื่อหนังสือ "เที่ยวบ้านพิพิธภัณฑ"
ชื่อผู้แต่ง เอนก นาวิกมูล
ชื่อสำนักพิมพ์ บ้านพิพิธภัณฑ
ผ่านเลขเข้าปีใหม่มาหนึ่งสัปดาห์แล้ว พีศุตต์จะสวัสดิ์ปีใหม่น้องๆ คุณนี่ก็เห็นว่ายังคงไม่สายเกินไปซีในหมอน้องๆ
วันเวลาก็ผ่านพ้นไปเรื่อยๆ พีศุตต์รอบคอบว่า "เก็บวันนี้พุงนี้ก็เก่า" ของคุณเอนก นาวิกมูล แห่งบ้านพิพิธภัณฑเสียจริงๆ

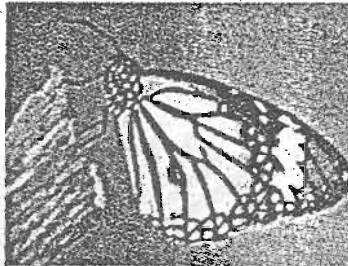

เพราะเวลานั้นช่างเดินผ่านไปอย่างรวดเร็ว ความสุขความดีงามเราก็เก็บไว้ในความทรงจำ ส่วนความทุกข์ความเศร้าเสียใจก็โยนทิ้งไปกับปีเก่า มาเริ่มต้นสิ่งที่ดีในปีนี้นกัน
หยิบหนังสือ "เที่ยวบ้านพิพิธภัณฑ" มาอ่านทบทวนความจำ เพราะได้ไปเยี่ยมชมสถานที่นี้ตั้งแต่เปิด

ตัวอย่าง เนื้อหาส่งเสริมนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ชีวิตคนในเมืองทุกวันนี้มันจะห่างไกลจากธรรมชาติออกไปทุกที อาจด้วยสภาพแวดล้อมและการไม่มีเวลาออกไปสัมผัสธรรมชาติ ด้วยสาเหตุนี้หลายคนจึงดึงธรรมชาติเข้ามาสู่คนเมืองที่ไกลห่างจากธรรมชาติผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเว็บไซต์ที่น่าสนใจเว็บหนึ่งที่จะเป็นสื่อเพื่อสร้างสรรค์คุณภาพระหว่างมนุษย์และธรรมชาติคือ www.natureandlife.com เว็บ Nature and Life เป็นเว็บที่มีเรื่องราวของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังเป็น

สื่อให้กับคนที่รักธรรมชาติด้วยครับ ดังนั้น ใครที่อยากรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ต่างๆ เช่น ผีเสื้อนก รวมไปถึงกิจกรรมที่น่าสนใจ ลองคลิกเข้าไปอ่านดูได้เลยครับ.

- มุมหนังสือ...อ่านสนุกได้รับความรู้
- ตัวอักษรย่อที่ควรรู้.....A.D. (Anno Domini) เป็นภาษาละติน หมายถึง คริสต์ศักราช

ส่วน B.C. (Before Christ) หมายถึงก่อนคริสต์ศักราช B.E. (Buddhist Era) หมายถึงพุทธศักราช

○ วันที่ 24 ตุลาคมของทุกปี เป็นวันสหประชาชาติ เนื่องมาจากเป็นวันก่อตั้งหรือถือกำเนิดของสหประชาชาติ ตรงกับวันที่ 24 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2488 ซึ่งนับได้ว่าสหประชาชาติก่อตั้งมาแล้ว 56 ปี.

small (3)

screen สกรีน คำนี้เป็นนามกรับ หมายถึงจอ หรือ ภาพยนตร์ ก็ได้ เมื่อเราเอา small มาทำเป็น small screen ก็จะหมายถึง โทรทัศน์ที่มากที่ไปของ small screen ที่แปลว่า โทรทัศน์ ก็คงจะเปรียบกับภาพยนตร์นั่นเองแหละ จอใหญ่หมายถึงภาพยนตร์ จอเล็กก็เลยหมายถึงโทรทัศน์ บ้านเราบางที่เรียกโทรทัศน์ว่าจอแก้ว

My documentary film on Canada will be on the small screen very soon. หนังสือสารคดีเกี่ยวกับแคนาดาของข้าพเจ้ากำลังจะแพร่ภาพในโทรทัศน์เร็วๆนี้

เมื่อสองปีก่อนผมไปได้เห็น เนื้อหาเกี่ยวกับ รบว.ต่างประเทศของที่นี่ พวกนักการทูตที่มาลือเนียบจบการศึกษาจากสหภาพโซเวียต สนทนาไปสนทนามา อ้าว มีครูบาอาจารย์คณะเดียวกันทั้งนั้น

So you know Mrs. Ludmira Anatolyevna Almakovskaya! Well it's certainly a small world, isn't it! อ้าว ท่านรู้จักอาจารย์ลูคิมิรา อมาโตลิเยวา อัลมาคอฟสกาย่าด้วยหรือ? โลกช่างใบเล็กเหลือเกินนะ

A small world "โลกใบเล็ก" ในภาษาอังกฤษก็เหมือนกับภาษาไทย ใช้เหมือนกัน ก็คือใช้เมื่อมีความประหลาดใจ เมื่อรู้ว่าคน หรือว่าเหตุการณ์ต่างๆ มาเกี่ยวข้องกัน

ผมนึกว่าเรื่อง small จะจบลงในวันนี้ หากมิได้ สุทธิ เสาร์ อาทิตย์ ผมจะไปอยู่ที่กัวลาลัมเปอร์ คงต้องเขียนแล้วก็ส่งแฟกซ์มาจากที่โน้น สวัสดิ์ วันนี้ขออนุญาตลาไปก่อน ราตรีสวัสดิ์ครับ.

● นิตินันท์ นวัตกรรม

ตัวอย่าง ข่าวการศึกษาที่เป็นข่าวหน้าหนึ่ง ที่นำเสนอโดยมีประเด็นการทุจริตคอรัปชั่น จากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 13 ธ.ค. 2544

จับผอ.สตรีนันทน์ ตามทรัพย์สิน

สูมหัวกับผู้ช่วยริต3หมื่น ร้านขายน้ำโร้แจ้บปช. วางแผนลากคอกยกแก๊ง

บุกจับผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีนันทบุรีและผู้ช่วย โฉเงินสามหมื่นบาท จากบริษัทขายน้ำในโรงเรียน เรื่องแดงถึงป.ช.จัดตำรวจซุ่มแผนถ่ายซีร็อกซ์เบงก์ ก่อนจับ ผผอ.ทำเหมือเมฆ ซอนเงินเอาไว้ในสุทู่ห้องทำงาน ตำรวจค้นตัวแต่แรก ▶ อ่านต่อหน้า ๑๕

■ จับผอ.

จึงไม่เจอตองลากตัวมาค้นในห้องถึงคอกตก แต่เจอหน้าสื่อยังทำปากแข็งอ้างบริสุทธิ์ 100% ด้านเลขาธิการป.ช.เสนอคณะกรรมการป.ช.ตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงทันที ส่วนรองอธิบดีกรมสามัญฯได้บอ้ง อ้างเป็นคดี

เมื่อเวลา 17.10 น.วานนี้(12ธ.ค.)ผู้สื่อข่าวรายงาน จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามป.ช.พร้อมด้วย พ.ต.ท.โสพรรณ ธนโสภณ ผกก.ผบ.ปปป.ตร. ร.ต.อ.อำนาจ เหล็กดี สว.สป1 ได้นำตัวนายปิ่น สุวรรณะ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีนันทบุรี จ.นันทบุรี และนายสมนึก ดอกบัว ผู้ช่วยผู้อำนวยการ มาสอบปากคำเนื่องจากมีผู้ร้องเรียนว่าทั้งสองเรียกรับเงินจากพ่อค้าที่จะเข้ามาขายน้ำดื่มในโรงเรียน โดยมีนายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการป.ช. เข้าร่วมฟังการสอบสวน ซึ่งใช้เวลาสอบประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง จึงได้ปล่อยตัวนายปิ่น และนายสมนึกเดินทางกลับไป โดยทั้งสองมีสีหน้าเคร่งเครียด พร้อมกล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า ตนมั่นใจในความบริสุทธิ์ของตัวเอง 100% และสิ่งที่ได้ชี้แจงไปแล้วก็มีความชัดเจน

ด้านนายก้านรงค์ ให้สัมภาษณ์ภายหลังการสอบสวนว่า เรื่องที่เกิดขึ้น มีผู้มากร้องเรียนว่าผอ.และ ผ.ช.ผอ.โรงเรียนสตรีนันทบุรี เรียกรับเงินจำนวน 30,000 บาท จากบริษัทขายน้ำดื่มแห่งหนึ่ง และได้มีการมากร้องเรียนที่ป.ป.ช. ต่อมาทางป.ป.ช.จึงประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากกองบังคับการปปป.ตร. เพื่อดำเนินการจับกุม โดยมีหลักฐานเป็นเงินสดจำนวน 30,000 บาท ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ถ่ายเอกสารเป็นหลักฐานไว้เรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงนำตัวมาที่ป.ป.ช. ซึ่งผู้ต้องหาได้ให้การแล้ว โดยป.ป.ช.รับเรื่องเอาไว้ และจะรายงานให้คณะกรรมการป.ป.ช.ทราบในวันที่ 13 ธ.ค. จากนั้นจะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ดำเนินการในเรื่องนี้ ตามขั้นตอนของกฎหมายป.ป.ช.ต่อไป ส่วนรายละเอียดของสำนวนทางตำรวจดำเนินการอยู่ และไม่สามารถเปิดเผยได้

ด้านนายเจริญ จิวอักษร พนักงานขายน้ำของบริษัทซึ่งเป็นผู้ติดต่อขายน้ำดื่มกับโรงเรียนสตรีนันทบุรีและถูกเรียกรับเงิน ซึ่งเดินทางมาร่วมเป็น และนำเงินให้ตามที่นายสมนึกเรียกร้อง โดยให้เจ้าหน้าที่ป.ป.ช.ปลอมตัวเป็นผู้จัดการบริษัทฯของตน เดินทางไปด้วยกันในวันที่ 12 ธ.ค. ซึ่งเมื่อไปถึงตนก็ไปนั่งรอนายสมนึกอยู่ที่ชั้น 2 ของโรงเรียนสตรีนันทบุรี ซึ่งเป็นห้องของผอ.โรงเรียน ซึ่งตนไม่ทราบว่ามีอยู่หรือไม่ จากนั้นจึงติดต่อให้นายสมนึกมารับเงินจำนวน 30,000 บาท ที่บริเวณห้องน้ำติดกับห้องผอ. ซึ่งเมื่อนายสมนึกรับเงินแล้วก็ใส่ไว้ในเสื้อ จากนั้นก็ได้นำ

ใบอนุญาตที่มีลายเซ็นผอ.โรงเรียนมาส่งให้ตน จึงได้โทรศัพท์ติดต่อให้เจ้าหน้าที่มาแสดงตัวจับกุมทันที

พยานในการสอบปากคำที่สำนักงานป.ป.ช.กล่าวว่า ตนเป็นตัวแทนบริษัทขายน้ำดื่มแห่งหนึ่ง ซึ่งจะได้รับผลิตน้ำดื่มให้กับโรงเรียนต่างๆในกทม. โดยได้มาติดต่อที่โรงเรียนสตรีนันทบุรีมานานแล้ว กับผอ.คนเก่า ซึ่งที่ผ่านมาก็เห็นด้วยในหลักการ แต่ในเดือนธ.ค.ที่ผ่านมาได้มีการโยกย้ายผอ.คนเก่าออกไป แต่กว่าดำเนินการเรื่องการผลิตน้ำ จำเป็นต้องขอใบอนุญาตจากองค์การอาหารและยา (อย.) จึงจำเป็นต้องมาขอเอกสารใบอนุญาตจากทางโรงเรียนเพิ่มเติม ปรากฏว่าเมื่อมาติดต่อครั้งหลังได้มีการเปลี่ยนตัวผอ.ไปแล้ว ตนก็ได้พูดคุยกับนายสมนึก ผ.ช.ผอ. เพื่อขอใบอนุญาตดังกล่าว แต่นายสมนึกกลับบอกว่า ถ้าอยากได้ใบอนุญาตจากผอ.จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมนำร่องนั้นๆ

ทั้งนี้ นายสมนึกยังอ้างด้วยว่า เคยมีการจ่ายเงินให้กับผอ.คนเก่าไปแล้ว ทั้งๆ ที่ทางบริษัทไม่เคยจ่ายเลย นายเจริญกล่าวว่า ตนจึงนำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษาผู้ใหญ่ในกรมสามัญศึกษา ซึ่งก็ได้รับคำตอบจากเจ้าหน้าที่ว่า นายสมนึกมีเส้นสายอยู่ในกรมเยอะ คงทำอะไรไม่ได้นอกจากกรโยกย้าย ถ้าจะให้ มีผลเกิดขึ้นต้องไปร้องเรียนกับป.ป.ช. ตนจึงมา ร้องเรียนป.ป.ช. ซึ่งป.ป.ช.ก็แนะนำให้ไปแจ้งความใช้ กับตำรวจก่อน จากนั้นจึงได้มีการเตรียมการซุ่มแผนเพื่อลักจับกุม โดยให้ตนทำหน้าที่เป็นย้อมรับข้อเสือนอ

นายเจริญกล่าวต่อว่า การจับกุมอยู่ในช่วงที่ ทั้งสองคนกำลังอยู่ที่บริเวณลานจอดรถเพื่อจะ เดินทางไปข้างนอก เมื่อตนชี้ให้จับกุมนายสมนึก กลับปฏิเสธบอกไม่รู้ไม่เห็นกับเรื่องการรับเงินดังกล่าว เจ้าหน้าที่จึงขอค้นตัวซึ่งก็ไม่พบเงิน เจ้าหน้าที่จึง เปลี่ยนไปค้นตัวผอ. ซึ่งตัวผอ.เองก็นำเงินออกมาจาก กระเป๋ากางเกงจำนวน 21,000 บาท แต่เมื่อตรวจดู พบว่าไม่ใช่เงินที่ตนมอบให้ จึงได้นำตัวทั้งสองไปค้น ตัวต่อยังห้องผอ.โรงเรียน ปรากฏว่าพบเงินทั้ง 3 หมื่นบาท อยู่ในเสื้อสูทของผอ.ที่แขวนอยู่ภายใน ห้อง ซึ่งผอ.ได้กล่าวปฏิเสธว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ ได้มาจากการบริจาค แต่เมื่อเจ้าหน้าที่นำหลักฐาน ที่ได้ถ่ายเอกสารมายืนยันผอ. จึงยอมจำนนต่อ หลักฐาน

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า สำหรับนายปิ่น ผอ.โรงเรียน สตรีนนทบุรีนั้น เพิ่งย้ายมารับตำแหน่งผอ.โรงเรียน สตรีนนทบุรีได้เพียง 3 เดือน โดยก่อนหน้านั้นเป็นผู้อำนวยการอยู่ที่โรงเรียนมีชื่อแห่งหนึ่งในจ.ตรัง และจากการตรวจ สืบค้นยังพบว่า นายปิ่นมีที่อยู่อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 32/15 ซ.1 ถ.โคกชัน อ.เมือง จ.ตรัง

นายณรงค์ รักเดช รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา กล่าวว่ ในเบื้องต้นยังไม่ทราบว่าการรับบริจาค เงินเพื่อพัฒนาโรงเรียน กับการอนุญาตให้ขายน้ำดื่ม ในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรแต่ตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการอนุญาตให้ขายน้ำดื่ม ในโรงเรียน กำหนดไว้ชัดเจนว่าโรงเรียนจะต้องไม่หวัง กำไรจากการขายแต่โดยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาเมื่อมีบริษัท เข้ามาขายเมื่อได้กำไรก็จะบริจาคให้กับโรงเรียนเอง อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้กรมสามัญศึกษาจะต้องตั้ง คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน เพราะผู้ถูก กล่าวหายังไม่ใช้ผู้ต้องหา และนายปิ่น สุวรรณะ ผอ.ร.ร.สตรีนนทบุรี ก็ไม่เคยมีประวัติค้างพรรษา ที่สำคัญเข้ามารับตำแหน่งดังกล่าวได้เพียงเดือนเศษ เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง ข่าวการศึกษาที่เป็นข่าวหน้าหนึ่ง ที่นำเสนอโดยมีประเด็นการทุจริตคอรัปชั่น รับสินบน

จากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 15 ธ.ค. 2544

2 ปีกร.ร. สตรีนนท์ ชดกันวุ่นรับสินบน

รำไห้ระงมกันทั้งครุทั้งลูกศิษย์ หลัง
ผอ.โรงเรียนสตรีนนท์ที่ถูกกล่าวหารับเงินได้
โต๊ะขึ้นชี้แจงข้อเท็จจริงหน้าเสาธง พร้อมรับ
มอบดอกกุหลาบให้กำลังใจจากนักเรียนทำ
เอาคณะตรวจสอบ ▶ อ่านต่อหน้า

2 ปีกร.ร.

ข้อเท็จจริงที่เดินทางไปเห็นเหตุการณ์พอดีถึงกับ
พลอยตื่นตันทันใจตามไปด้วย ขณะที่ผลสอบเบื้องต้น
ทั้งตัวผอ.และผช.ผอ.ยังโยนกันวุ่น ด้าน "ป.ป.ช."
เตรียมลุยพิจารณา หาข้อยุติให้ได้โดยเร็วที่สุด

ภายหลังเกิดเหตุอื้อฉาวเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับ
เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) บุกจับกุมตัว
นายปิ่น สุวรรณะ ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีนนทบุรี
และนายสมนึก ดอกบัว ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน
เดียวกัน ฐานเรียกรับสินบนจำนวน 3 หมื่นบาท จาก
บริษัทจิวิรกิจหน้าตัมไทยนั้น

เช้าวันนี้ (14ธ.ค.) ที่โรงเรียนสตรีนนทบุรี
ภายหลังจากที่นักเรียนได้เข้าแถวและทำกิจกรรมหน้า
เสาธงเรียบร้อยแล้ว น.ส.นทน้อย ซอบการกิจ ประ
ธานนักเรียน ร.ร.สตรีนนทบุรีได้ขึ้นพูดหน้าเสาธงให้
กำลังใจต่อผอ.โรงเรียน และยืนยันว่านักเรียนส่วนใหญ่
เชื่อในความบริสุทธิ์ของนายปิ่น จากนั้นได้เชิญ
ให้นายปิ่นขึ้นพูดหน้าเสาธง

นายปิ่นได้ชี้แจงต่อหน้านักเรียนและครูใน
โรงเรียนว่าในวันที่เกิดเหตุ นั้น หลังจากที่ตนกลับจาก
ประชุมที่โรงเรียนเขมาภิรตาราม เพื่อมาพบช่างตัด
เสื้อที่นัดให้มาวัดตัวที่ห้องในเวลา 12.00 น. นาย
สมนึก ได้นำสัญญาอนุญาตให้บริษัทจิวิรกิจฯ ใช้
ตราโรงเรียนประทับบนขวดน้ำดื่มมาให้ตนเซ็นแล้ว
ก็กลับออกไป หลังจากนั้นอีกประมาณ 3 นาที นาย
สมนึกก็ได้กลับมาหาตนใหม่ และนำซองเงินมาให้
โดยบอกว่าเป็นเงินที่มีผู้บริจาคให้โรงเรียน ส่วนจะ
เป็นจำนวนเท่าไรนั้นตนไม่ได้ถาม เพราะจะรีบออก
ไปทานข้าวก่อนจะเดินทางไปประชุมที่โรงเรียนศรี
บุญญานนท์ในเวลา 13.30 น.

"ตอนครูรับซองจากผู้ช่วยสมนึก ในใจก็คิด
ว่าเมื่อกลับมาจะเอาไปให้เจ้าหน้าที่การเงินลงบัญชี
รับ แล้วออกใบเสร็จให้ พอครูเดินมาถึงหน้าห้อง
เจ้าหน้าที่ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มาแสดงตัว
ถามหาผอ. และผู้ช่วยสมนึก โดยบอกว่าผู้ช่วยสมนึก
รับเงินได้โต๊ะ 30,000 บาท จากนั้นก็ขอค้นตัวและ
ค้นห้องครูจนเจอเงิน 3 หมื่นบาท ในกระเป๋าเสื้อ
นอก ซึ่งครูก็บอกว่าเป็นเงินบริจาคที่รับมาจากผู้ช่วย
สมนึก"

นายปิ่นกล่าวว่าในส่วนของข้อตกลงระหว่าง
บริษัทชายน้าตัมกับทางโรงเรียนได้มีการทำกันไว้ใน
สมัยผอ.คนเดิม และเมื่อตอนที่ตนมาเป็นผอ.ได้ 3
วัน ทางบริษัทก็ได้มาพบกับตนเพื่อขอให้ลงนาม
รับรองอนุญาตให้ใช้ตราโรงเรียนประทับบนขวดน้ำ
ดื่ม แต่ได้ปฏิเสธไป เพราะไม่ทราบเกี่ยวกับระเบียบ
ในเรื่องนี้จึงให้ไปปรึกษากับนายสมนึก และบริษัท
ดังกล่าวก็เสียหายไป จนตนมาโดนจับพร้อมกับเงิน
30,000 บาท ในวันที่ 12 ธ.ค.ที่ผ่านมา

"ครูจะพูดถึงเรื่องนี้ตามความเป็นจริงกับทุก
ฝ่าย ขึ้นอยู่กับว่าใครจะเชื่อหรือไม่ แต่มั่นใจในความ
บริสุทธิ์ของตัวเอง เชื่อว่าเมื่อการสอบสวนเสร็จก็จะ
สามารถกลับมาเป็นผอ.ที่โรงเรียนนี้ได้อีก และครู
ต้องขอร้องนักเรียนอย่าได้กระทำการใดๆที่ผิดระเบียบ
เช่น การเดินขบวนหรืออะไรต่างๆ เพราะการกระทำ
เช่นนี้อาจทำให้ทุกฝ่ายมองว่าครูในโรงเรียนไปยุให้
นักเรียนทำ ซึ่งสุดท้ายก็จะเป็นผลเสียต่อครูและตัว
นักเรียนเอง จึงขอให้ทุกคนรักษาความดีงามไว้ เพราะ
ทั้งประเทศมองดูเราอยู่

หลังจากนายปิ่นกล่าวจบ นักเรียนทั้งหมดได้
นำดอกกุหลาบสีขาวที่เตรียมมอบให้เป็นกำลังใจ
แก่นายปิ่นที่ละคน และนักเรียนทั้งหมดได้ร้องเพลง
มาร์ชสตรีนนท์ เพลงพระคุณที่ 3 และเพลงคุณครู
กระดาดทราย ทำให้ครูและนักเรียนหลายคนถึงกับ
หลังน้ำตาออกมาด้วยความตื่นตันทันใจ ส่งผลให้
บรรยากาศภายในโรงเรียนเต็มไปด้วยความเศร้า
สร้อย

นอกจากนี้คณะกรรมการนักเรียนได้นำแผ่น
ผ้าสีขาวมาติดภายในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้
เขียนแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่ง
เป็นที่น่าสังเกตว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้เขียนข้อความ
ให้กำลังใจแก่ผู้อำนวยการแต่เพียงผู้เดียว ไม่มี
นักเรียนคนใดแสดงความคิดเห็นต่อผช.ผอ.ที่ถูก
กล่าวหาด้วยเช่นกัน

ผู้สื่อข่าวรายงานว่าขณะที่นักเรียนนำดอก
กุหลาบมอบให้นายปิ่น และร้องเพลงให้กำลังใจนั้น
เป็นเวลาเดียวกันกับที่นายปัญญา วงศ์กุ่มัด ผู้เขี่ย
ชาญกรมสามัญศึกษา ซึ่งนางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
อธิบดีกรมสามัญศึกษา แต่งตั้งให้เป็นประธานคน
กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น พร้อมด้วย
กรรมการอีก 2 คน เดินทางมาถึงบริเวณโรงเรียน
เพื่อสอบปากคำนายปิ่นและนายสมนึกพอดี

ภายหลังใช้เวลาในการสอบสวนผอ.และผช.
ผอ.โรงเรียนสตรีนนทบุรีนานกว่า 3 ชั่วโมง นาย
ปัญญาเปิดเผยว่า นายปิ่นให้ข้อมูลว่าเพิ่งมารับ
ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีนนทบุรี เมื่อวันที่
14 พ.ย.ที่ผ่านมา ซึ่งก่อนหน้านี้นางบริษัทจิวิรกิจฯ
โดยนายนรเศรษฐ์ ศรีเสวกกรรมการผู้จัดการบริษัท
ได้ทำสัญญาซื้อขายน้ำดื่มกับทางโรงเรียนโดยลงนาม
กับนางประไพศรี วิสัยจร ผู้อำนวยการโรงเรียนใน
ขณะนั้น แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่มีการส่งน้ำดื่มให้กั
ทางโรงเรียนแต่อย่างใด และนายปิ่นยืนยันว่าไม่ได้คิด
จิตใจในเรื่องการซื้อขายน้ำดังกล่าว

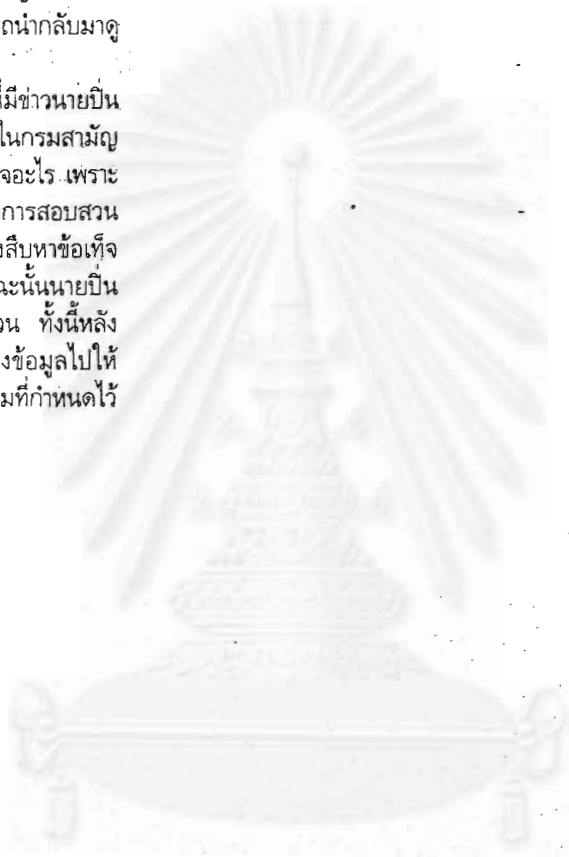
นายปัญญา กล่าวต่อว่าส่วนเรื่องเงินที่รับม
30,000 บาทนั้น นายปิ่นบอกว่านายสมนึกได้นำ
ซองมาให้และไม่รู้ว่าเป็นซองอะไร นายสมนึกเพียง
บอกว่ามีคนนำมาให้ ซึ่งก็ได้รับไว้แล้วเก็บไว้ในกระเป๋า
เสื้อสุทโดยไม่ได้อับดินและเปิดดู เพราะกำลังจะ
รีบไปทานข้าวเพื่อออกไปประชุมที่โรงเรียนศรีบุญญาน
และเผอิญมาพบกับเจ้าหน้าที่ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่
ตำรวจพอดี ส่วนการสอบถามนายสมนึกได้ความว่
มีคนนำซองมาฝากให้กับนายปิ่น และไม่รู้ว่าในซอง
มีอะไรและกำลังจะเดินไปพบนายปิ่นพอดี จึงเอ
ซองดังกล่าวไปให้นายปิ่น โดยที่ไม่ทราบว่าเป็นซองน
เป็นเงิน

นอกจากนี้จึงได้สอบถามนางศรอนงค์ สนธิชัย
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริการ เกี่ยวกับเรื่อง
ที่ทางโรงเรียนทำสัญญากับบริษัทชายน้าตัม ได้
ข้อมูลเพียงว่าศรอนงค์เพิ่งย้ายมารับตำแหน่ง ทั้งนี้
คณะกรรมการสืบข้อเท็จจริงจะเชิญผู้กล่าวหามาให้
ข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งกลับไปหาข้อมูลที่โรงเรียน
สตรีนนทบุรีเพิ่มเติมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลาย
ฝ่ายจะได้เกิดความยุติธรรมที่สุด

"ช่วงเช้าที่ผมไปสตรีนนท์ผมได้เห็นบรรยากาศ
นักเรียนและคณะครูกำลังมอบดอกกุหลาบใ
นายปิ่น พร้อมกับร้องเพลงให้กำลังใจ และจากการ
สอบถามนายปิ่น ก็ยืนยันว่าไม่ทราบจริงๆ ว่าในซอง
มีอะไร ผมคิดว่าถ้านายปิ่น รู้ว่าเป็นเงินคงจะสอบ
ถามว่าเงินนี้มาจากไหน มีวัตถุประสงค์อะไร
เพื่อจะได้ออกใบเสร็จได้ถูกต้อง" นายปัญญา กล่าว

ผู้สื่อข่าวถามว่าในการสืบหาข้อเท็จจริงจะมีการพิจารณาผนวกกับประวัติที่ผ่านมาของนายปิ่นที่เคยตกเป็นข่าวในด้านลบหรือไม่ นายปัญญากล่าวว่าจะนำประวัติที่ผ่านมาของนายปิ่น มาดูเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ ซึ่งที่กรมสามัญฯมีประวัติของผู้บริหารแต่ละคนอยู่แล้ว สามารถนำกลับมาดูย้อนหลังได้

ผู้สื่อข่าวถามว่าหนักใจหรือไม่ที่มีข่าวนายปิ่นสนิทสนมกับผู้บริหารระดับรองอธิบดีในกรมสามัญฯคนหนึ่ง นายปัญญา กล่าวว่า ไม่หนักใจอะไร เพราะอธิบดีกรมสามัญฯฯแล้วทำซ้ำอีกว่าการสอบสวนต้องเป็นไปตามข้อเท็จจริง และให้เร่งสืบหาข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ ฉะนั้นนายปิ่นจะไปรู้จักใครจึงไม่เกี่ยวกับการสอบสวน ทั้งนี้หลังจากสรุปผลการสืบสวนแล้วเสร็จจะส่งข้อมูลไปให้กับป.ป.ช. เพื่อประกอบการพิจารณาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายใหม่

ตัวอย่าง บทบรรณาธิการที่แสดงบทบาทผู้ประเมินตรวจสอบทางการศึกษา

จากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 15 ธ.ค.2544

กรุงเทพธุรกิจ

ปีที่ 15 ฉบับที่ 4832
วันเสาร์ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2544

คอร์ปชั่นการศึกษา

กรณีข้าราชการครูระดับสูงสังกัดกรมสามัญศึกษาตำแหน่งผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีในเทบุรี ถูกกล่าวหาว่าเรียกรับเงินจากพ่อค้าที่จะมาขายน้ำดื่มในโรงเรียน โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปราม ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปราม บุกจับผู้ต้องหาได้ในที่เกิดเหตุ พร้อมกับของกลาง นับเป็นปรากฏการณ์ร่วมของวงการการศึกษาที่กลายเป็นแหล่งเพาะเชื้อการทุจริต คอร์ปชั่นแหล่งใหญ่ในห้วงระยะเวลา 5-10 ปีที่ผ่านมา

การทุจริตคอร์ปชั่นมีมากมายนับจากเริ่มต้นเข้าเรียนที่ดูเหมือนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติไปแล้วว่า ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จะต้องมีเงินกินปลาหรือโต๊ะเลี้ยง หรือที่เรียกให้ดูดีหน่อยว่าเงินบริจาคเพื่อการศึกษา เหมือนเช่นที่ ถูกกล่าวหาคดีนี้อ้าง การจ่ายค่าธรรมเนียมพิเศษอื่นๆ อีกมากมาย นอกเหนือจากเงินบำรุงการศึกษาซึ่งโดยปกติจำนวนเงินไม่มากนัก เงินบริจาคเพื่อการศึกษาเหล่านี้หายไปไหน ในขณะที่บางโรงเรียนยังเรียกร้องความช่วยเหลือจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย เพื่อสร้างถาวรวัตถุให้โรงเรียน

อ้างว่าเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการไม่เพียงพอ

อดีตอาจไม่ได้เป็นคำตอบของปัจจุบันทั้งหมด แต่พฤติกรรมแห่งคดีสะท้อนให้เห็นความพยายามปกป้องตนเองของข้าราชการในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น รองอธิบดีกรมสามัญศึกษาที่ยืนยันว่า อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีในเทบุรีมีประวัติการทำงานดี โปร่งใส ไม่เคยมีเรื่องถูกร้องเรียนมาก่อน ในขณะที่มีหลักฐานว่าอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนผู้นี้เคยมีกรณีร้องเรียนที่โรงเรียนเก่า จังหวัดตรัง ฐานเรียกรับเงินบริจาครายละ 1-2.5 หมื่นบาท สำหรับการเข้าเรียนถึงแม้ข้อกล่าวหาจะต้องพิสูจน์ความจริงกันก็คือปัญหาการจัดการการทุจริตคอร์ปชั่นในหน่วยงานด้านการศึกษา นอกจากนั้นความล้มเหลวประการหนึ่งในการจัดการข้าราชการทุจริตในวงการการศึกษา ก็คือคั้งแบ่งที่ไม่ชัดเจนระหว่างเงินบริจาคเพื่อการศึกษา กับ เงินโต๊ะโต๊ะ ในบางกรณีเงินประเภทนี้กลับกลายเป็นเงินเพื่อสวัสดิการของครูอาจารย์ในโรงเรียน

สร้างฐานะความร่ำรวยที่อธิบายไม่ได้ บางกรณีก็เป็นเงินที่นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนของนักเรียนจริง ฉะนั้น ตรามได้ที่ยังมีคำว่าบริจาคเพื่อการศึกษาอยู่ในระบบ ปัญหาการทุจริต คอร์ปชั่นก็ไม่มีวันไปได้

ก่อนหน้านี้เราเคยมีกรณีทุจริตในวงการการศึกษา เรื่องตำราเรียนเถื่อนของกรมวิชาการที่น่าเชื่อว่า ข้าราชการระดับสูงที่เกี่ยวข้องในการอนุมัติให้จัดพิมพ์มีส่วนรู้เห็น แต่ในที่สุดก็มีการดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งกับสำนักพิมพ์ 3 แห่งเท่านั้น นี่เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนวัฒนธรรมการทำงานของข้าราชการไทยที่อิงกับระบบอุปถัมภ์ และมองเห็นรายได้เล็กน้อยๆ รายได้ตามน้ำเหล่านี้เป็นเรื่องปกติจนดูเหมือนไม่ใช่ความผิดอะไร ข้าราชการระดับผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการและการเงินของโรงเรียนสตรีที่เป็นชาวอื้อฉาวก็เช่นเดียวกัน คนทั้งสองคนนี้ก็อาจไม่เข้าใจและสำนึกว่า สิ่งที่ทำอยู่เป็นความผิด เพราะรายได้นอกกระบบส่วนหนึ่งก็อาจนำไปใช้สนับสนุนการเรียนการสอนจริงมองในแง่นี้ก็ไม่ได้เป็นความผิดร้ายแรงอันใด นัยหนึ่งอาจเป็นเพียงความบกพร่องโดยสุจริตเหมือนเช่นที่ผู้นำของเรากระทำไว้เป็นแบบอย่าง ในขณะเดียวกันก็มีข้อพิพาทมาด้วยว่านี้อาจมิใช่กรณีแรกที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกับอดีตผู้บริหารที่ดูแลเรื่องธุรการและการเงินของโรงเรียนนี้มักเป็นระยะเวลายาวนาน

เราเห็นว่ากรณีทุจริต คอร์ปชั่น ที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดแห่งนี้ เป็นเพียงตัวแทนของปรากฏการณ์การทุจริต คอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นในแทบทุกสถาบันการศึกษา เพราะโอกาสทุจริต คอร์ปชั่นมีได้ทุกขั้นตอน เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน บุคลากรในวงการศึกษาก็ต้องมีเกียรติเชื่อถือและไว้วางใจได้แต่ความรู้สึกเช่นนี้เริ่มจางหายไปตั้งแต่กรณีที่ประพฤติ ผิดกับเด็ก จนถึงกรณีที่ใช้อำนาจหน้าที่เป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ทุกรูปแบบ เราไม่อาจคาดหวังได้ว่าท่ามกลางความสับสนวุ่นวายในแนวคิดปฏิรูปการศึกษานั้นผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการจะใส่ใจดูแลปัญหาการทุจริต คอร์ปชั่นได้อย่างไร แต่เราหวังว่า ปรากฏการณ์ครั้งนี้จะกระตุ้นให้ผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบถูกเรียกร้องเงินหรือผลประโยชน์ที่ผู้รับมิพึงได้เรียนรู้ และเข้าใจที่จะใช้กลไกของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดการกับผู้ทุจริต คอร์ปชั่นด้วยความฉับไว จะไม่มีสภาพที่จ่ายอมกับอำนาจที่ไม่สุจริตอีกนำลดครั้งนี้อาจจะผิดให้เห็นมากมาย

ตัวอย่าง คอลัมน์การ์ตูนที่วิพากษ์ภาพปฏิรูปการศึกษา
จากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 14 มิ.ย. 2544

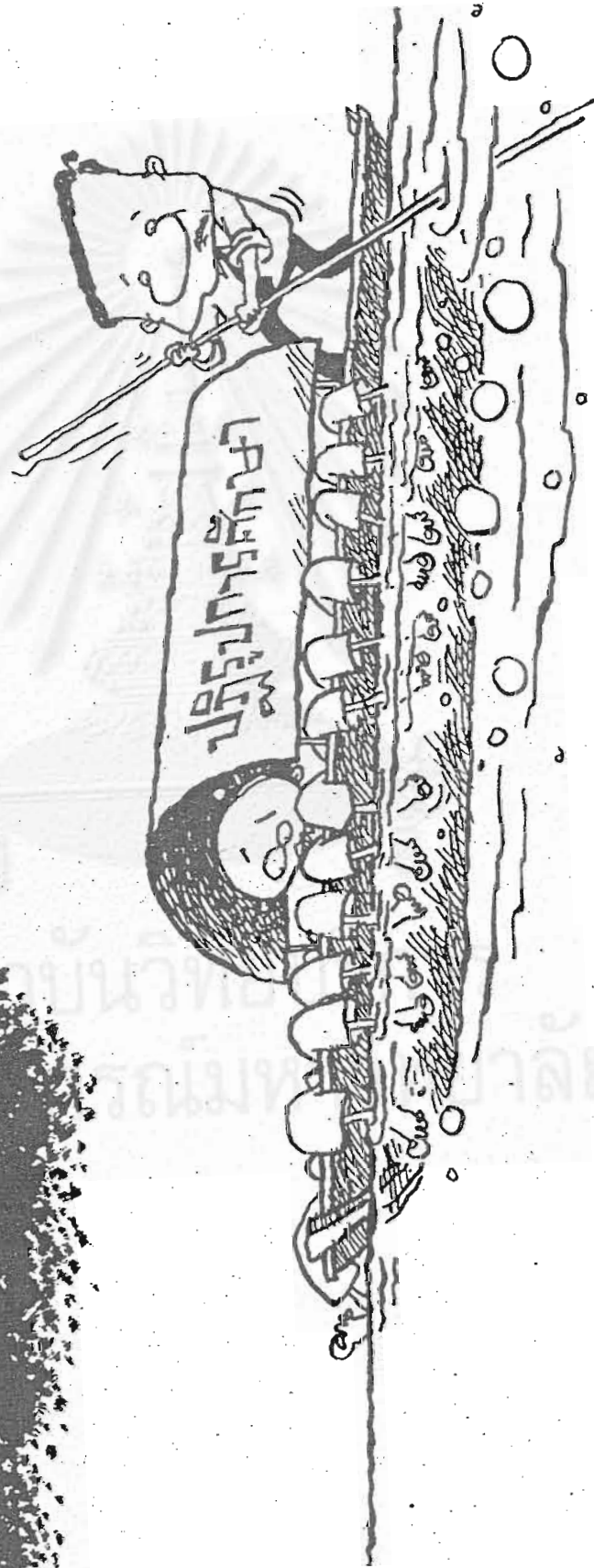
การจอบจอนใจโดย หมอจ

morfreekick@hotmail.com

ผู้วิจัยวิชาพวก + 1.....

บนเรือวิชาปลาหมึก!!!

ตัวอย่าง การแสดงบทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร

วิธีบทบาทมกษนิยมก่อนกำหนดคสทักครูกีฬาระบบ

นายประเสริฐ งามพันธุ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กปช.) เปิดเผยว่า ขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) กำลังประสบปัญหาขาดแคลนอัตรากำลังครูเป็นจำนวนมาก เนื่องจากในปีงบประมาณ 2544 สพช.มีอัตราครูเกษียณ 1,520 คน และเข้าโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต: เกษียณก่อนกำหนดอีก 6,000

คน และในปีงบฯ 45 มีครูเกษียณ 2,500 คน ซึ่งอัตราเกษียณดังกล่าว สพช.ไม่ได้รับการจัดสรรอัตรากำลังคืนทำให้เกิดการขาดแคลนครูสะสมประมาณ 3-4 หมื่นคน แม้รัฐจะแก้ปัญหาด้วยการจัดสรรอัตราจ้างรายปีให้ปล้กว่า 1 หมื่นอัตราแต่ก็ยังขาดแคลน โดยเฉพาะในโรงเรียนเล็กๆที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล

หนุ่มตึงนักวิชาการ

ประเมิน ม.พัฒนาระบบ

วศ.ศ.คุณมหา ทวหมบุญ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) แยกถึงข้อเสนองานของสอวช.รรม แสดงประทณ รวบทบวมกตวิชาลัยที่ให้มีกรประเมินผลมทววิทยาลัยในก่ากับรัฐบาลว่าเห็นด้วยต่อแกงอันจะได้นชมาเปรียบเทียบและปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อับังไว้ก็ตาม แล้ละแต่ก็มีกรปรับเปลี่ยนสถานทวฟ่งกัน จึงต้องลให้ชัดเจน ส่วนผู้ผลตประเมินน่าจะเป็นอจารย์ที่เกษียณอวราชครไปแล้ว และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบาย และต้องมีคนกวนอกด้วย ด้าน วศ. จร.โพทธรย์ สันดารัตน์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จงษฯ ก่อว่าต้องประเมินเป็นกรทวมและประเมินเชอบด้าน รวบทั้งประเมินให้เห็นข้อแงทงดังกล่วได้ทำกาดิจที่เอื้อประโยชน์กับสังคมไทยมากน้อยแค่ไหน โดยให้นักวิชาการที่มีความเป็นกลางเป็นผู้ประเมิน

รองเลขาธิการ กปช. กล่าวว่ ตนเห็นว่า การขาดแคลนครูผู้สอนจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ยังมีการเกษียณก่อนกำหนดโดยไม่มีข้อจำกัดทำให้งบประมาณปัญหาการขาดแคลนครู ดังนั้น ตนอยากให้รัฐบาลทบทวนนโยบายการเกษียณก่อนกำหนด โดยให้มีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่ในระบบราชการ โดยเฉพาะครู อาจารย์ และแพทย์ ซึ่งการเกษียณก่อนกำหนดที่ผ่านมามีขอมรับว่าเราสูญเสียครู อาจารย์ที่มีคุณค่าไปมาก อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ สพช. กำลังรวบรวมครู อาจารย์ที่จบปริญญาเอกและเกษียณอายุราชการไปแล้ว เพื่อตึงคนเหล่านั้นมาเป็นทีปรึกษาทางวิชาการ และสอนภาษาให้แก่ครู

กลุ่มศึกษานิเทศก์ศึกษานิเทศก์ขั้นพื้นฐาน

ดร.ประพัฒน์พงษ์ เสนาฤทธิ อธิบดีกรมวิชาการ เปิดเผยถึงความคืบหน้าในการเตรียมการให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีว่า ตามที่กรมวิชาการได้เตรียมเสนอแผนกำหนดการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีต่อกระทรวงศึกษาธิการ ในเดือน พ.ค. 2544 ซึ่งหากกระทรวงศึกษาฯเห็นชอบ กรมวิชาการจะใช้เวลาในการเตรียมการ 1 ปี และเริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นไป โดยเริ่มใช้ในระดับ ป.1, ป.4, ม.1 และ ม.4 และใช้ครบทุกช่วงชั้นในปี 2547 นั้น อย่างไรก็ตาม กรมวิชาการจะเร่งสร้างความเข้าใจในการใช้หลักสูตรให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียน โดยในวันที่ 9-10 มี.ค. จะมีการจัดประชุมผู้บริหาร ศธ.ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อรับฟังความคิดเห็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

อธิบดีกรมวิชาการกล่าวต่อไปว่า สำหรับข้อเสนอให้ ศธ.ใช้หลักสูตรดังกล่าวพร้อมกันทุกช่วงชั้นโดยไม่ต้องประกาศล่วงหน้าก่อน 1 ปีนั้น คงไม่สามารถทำได้ เพราะการใช้หลักสูตรใหม่จะต้องทยอยทำเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างหลักสูตรใหม่กับหลักสูตรเก่า รวมทั้งต้องทำความเข้าใจและออกคู่มือการใช้หลักสูตร ซึ่งต้องใช้เวลาในการจัดพิมพ์คู่มือ รวมถึงหนังสือชุดการเรียนรู้ประกอบแต่ละช่วงชั้นเตรียมไว้ล่วงหน้าด้วย อย่างไรก็ตาม กรมวิชาการจะนำข้อเสนอรวบรวมข้อคิดเห็นต่างๆเสนอต่อ ค.น.ท.เกษม วัฒนชัย รว.ศึกษาฯ เพื่อพิจารณาตัดสินใจต่อไป

ภาคผนวก ค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนิตา สุวรรณชัยศักดิ์ เกิดวันที่ 2 มีนาคม 2519 ที่กรุงเทพฯ ๙ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย